

ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

Број 1050 • Цена 90 динара; 2,5 КМ • 15. децембар 2010 • Излази 1. и 15. у месецу

САОПШТЕЊЕ Великог Црквеног суда

Велики Црквени суд Српске Православне Цркве је на седници од 7. децембра 2010. године у Патријаршији српској на основу тач. В) ст. 2. чл. 79. Устава Српске Православне Цркве по службеној дужности решавао по пресудама Црквеног суда Епархије рашко – призренске којим су одбегли клирици Епархије рашко – призренске лишени свештенничког и монашког чина или стављени под привремену забрану свештенодејства.

Суд је заседао у саставу: Његово Преосвештенство Епископ бачки г. др Иринеј у својству председавајућег, Његово Преосвештенство Епископ далматински г. Фотије у својству члана, Његово Преосвештенство Епископ захумскохерцеговачки г. Григорије у својству члана – заменика, затимprotoјерјеставрофор др Радомир Поповић и protoјерјеставрофор др Драгомир Сандо у својству почасних чланова и ђакон Александар Секулић у својству референта. Председник Великог Црквеног суда Српске Православне Цркве, Митрополит црногорско – приморски г. др Амфилохије, сходно чл. 77. Устава Српске Православне Цркве, није учествовао у раду Суда по овом питању, с обзиром да је у својству Мјестобљустиља Епархије рашко – призренске у односним предметима председавао Црквеном суду Епархије рашко – призренске у првом степену.

Имајући у виду да јеромонах НАУМ (Мирковић), јеромонах ИРИНЕЈ (Ристић), јеромонах КСЕНОФОНТ (Томашевић), protосинђел НИКОЛАЈ (Николић), јеромонах БЕНЕДИКТ (Прерадовић), јеромонах ВИСАРИОН (Шуловић), јеромонах ЈОВАН (Милојевић), јеромонах РОМАН (Папић), protосинђел ВАРНАВА (Димитријевић), јеромонах МАКСИМ (Новаковић), јеромонах ЕВТИМИЈЕ (Милентијевић), јеромонах ДОСИТЕЈ (Вукосављевић), јеромонах АГАПИТ (Бичанин), јеромонах ЈОВАН (Узелац), јерођакон ПРОХОР (Ацковић), јерођакон ПАВЛЕ (Дрековић), јерођакон ЈАКОВ (Купрешак) – сходно чл. 78. Правила и поступка за црквене судове СПЦ, нису преко Црквеног суда Епархије Рашко-Призренске као надлежног изјавили призив (жалбу), Велики Црквени суд СПЦ је узео у обзир да су одбегли клирици у међувремену починили

читав низ нових канонских преступâ и то:

- насиљни упади у више манастира у Епархији Рашко-Призренској,
- вршење богослужења под забраном свештенодејства,
- саслуживање са умировљеним Епископом Артемијем, који се налазио под забраном свештенодејства,
- саслуживање са Епископом, лишеним у међувремену, епископског чина, сада монахом Артемијем,
- подизање паралелног жртвеника без благослова надлежног епископа,
- изазивање јавне саблазни.

На тај начин именовани су прекршили више Светих Канона и црквених правила, и то:

- 15, 31. и 39. Светих Апостола;
- 16. Првог Васељенског Сабора;
- 5. Трећег Васељенског Сабора;
- 4, 5, 13. и 18. Четвртог Васељенског Сабора;
- 31. и 34. Пето-Шестог Васељенског Сабора;
- 6. Гангрског Помесног Сабора;
- 3, 4, 5, 6, и 22. Антиохијског Помесног Сабора;
- 10, 11, 29. и 62. Картагенског Помесног Сабора;
- 1, 2, 4, 12. и 13. Прво-Другог Цариградског Помесног Сабора;
- тач. А. ст. 1. чл. 214. Устава СПЦ и
- чл. 12, 14, 15, 17, 18. и 20. Правила и поступка за црквене судове СПЦ.

Велики Црквени суд Српске Православне Цркве је, након расмотрења ранијих и нових преступâ почињених после изрицања првостене пресуде од Црквеног суда Епархије рашко – призренске, једногласно на основу чл. 79. и тач. А. ст. 8. чл. 216. Устава Српске Православне Цркве и тач. А. ст. 8. чл. 55. и тач. 7. чл. 57. Правила и поступка за црквене судове Српске Православне Цркве донео одлуку да преиначи првостепену пресуду Црквеног суда Епархије рашко – призренске и да:

- Protосинђела НИКОЛАЈА (Николића) – лиши свештеномонашког чина и врати га у ред лаика под именом Негојслав;
- јеромонаха НАУМА (Мирковића) – лиши свештеномонашког чина и врати га у ред лаика под именом Горан;
- јеромонаха ИРИНЕЈА (Ристића) –

- јеромонаха ЈОВАНА (Милојевића) – лиши свештеномонашког чина и врати га у ред лаика под именом Иван;
- јеромонаха РОМАНА (Папића) – лиши свештеномонашког чина и врати га у ред лаика под именом Радослав;
- protосинђела ВАРНАВУ (Димитријевића) – лиши свештеномонашког чина

СЛОПШТЕЊЕ

ЗА ЈАВНОСТ Српске Православне Цркве

и врати га у ред лаика под именом Владан;

- јеромонаха МАКСИМА (Новаковића) – лиши свештеномонашког чина и врати га у ред лаика под именом Миливоје;
- јеромонаха ЕВТИМИЈА (Милентијевића) – лиши свештеномонашког чина и врати га у ред лаика под именом Миодраг;
- јеромонаха ДОСИТЕЈА (Вукосављевића) – лиши свештеномонашког чина и врати га у ред лаика под именом Дејан;
- јеромонаха АГАПИТА (Бичанина) – лиши свештеномонашког чина и врати га у ред лаика под именом Љубиша;
- јеромонаха ЈОВАНА (Узелца) – лиши свештеномонашког чина и врати га у ред лаика под именом Иван;
- јерођакона ПРОХОРА (Ацковића) –

лиши свештенођаконског чина и врати га у ред лаика под именом Ивица;

- јерођакона ПАВЛА (Дрековића) – лиши свештенођаконског чина и врати га у ред лаика под именом Рајко;
- јерођакона ЈАКОВА (Купрешака) – лиши свештенођаконског чина и врати га у ред лаика под именом Желимир;

Сходно чл. 87. Правила и поступка за црквене судове Српске Православне Цркве, пресуде Великог Црквеног суда Српске Православне Цркве као другостепене су коначне и извршне. Рашињени и у ред лаика враћени бивши клирици Епархије Рашко-Призренске канонски ће припадати оним Епархијама СПЦ у којима се као грађани буду настанили. Забрана причешћивања Светим Тајнама остаје на снази све док се именовани не покажу и не врате у

канонски поредак СПЦ у достојанству лаика.

Иако Свети Канони за почињене канонске кривице налажу и казну искључења из црквене заједнице, Велики Црквени суд СПЦ је, по крајњем снисхођењу и човеколубљу, именованим оставио могућност да у оквиру Цркве хришћанским животом, поштовањем вековног црквеног поретка и покајањем задобију спасење.

Обавештавајући пуноћу наше помесне Цркве, још једном указујемо да су сва будућа евентуална „свештенодејства“ горе наведених рашињених бивших клирика Епархије рашко – призренске лишена божанске благодати, и као таква немају црквену валидност и значај.

• ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ ВЕЛИКОГ ЦРКВЕНОГ СУДА СПЦ
Епископ Бачки Иринеј

ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

ГОДИНА 43 ■ БРОЈ 1050 ■ БЕОГРАД, 15. ДЕЦЕМБАР 2010 ■ ЦЕНА 90 ДИН

Излазе са благословом Његове Светојосни Патријарха српске Иринеја.

Издаје Информативно-издавачка усаванова

Светој Архијерејској Синоди Српске Православне Цркве.

Први број „Православља“ изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

Председник
Епископ бачки Иринеј

Главни и одговорни уредник
Президент мр Александар Ђаковић

Оперативни уредник
Бранимир Нешић

Технички уредник, саветник
Марко Марковић

Секретар редакције
Лидија Глишић

Фотограф
Ђакон Драган С. Танасијевић

Чланови редакције
Драган Николић,
Сања Лубардић, Славица Лазић,
Ђакон Оливер Суботић

Излази сваког првог и петнаестог у месецу, за јануар и август двоброј. Годишња претплата за нашу земљу је 1700 динара, полугодишња 850. Појединачни примерак 90 динара. Претплата за нашу земљу може се уплатити на благајни Српске патријаршије, Краља Петра 5 или на текући рачун. Уплате не слати поштанској упутницом!

Годишња претплата за иностранство:

Обична пошиљка је 70 USD, 70 CAD, 75 AUD, 45 EUR, 35 GBP; авионска: 90 USD, 90 CAD, 100 AUD, 60 EUR, 45 GBP.

Информативна служба:

Текући рачун динарски број:

145-4721-71 Марфин банка

Далматинска 22 Београд

Текући рачун девизни број:

Intermediary Deutsche Bank GmbH, Frankfurt/M (BIC DEUTDEFF)

Account with inst: 935-9522-10

Marfin bank AD, Beograd (BIC LIKRSBG)

Beneficiary: RS35145007110000024015

Srpska Pravoslavna Crkva, Kralja Petra 5, Beograd

Телефони:

Редакција: +381 11 30-25-116

Маркетинг: +381 64 85-88-486

Претплата: +381 11 30-25-103, 30-25-113

Факс: +381 11 3282 588

e-mail: pravoslavlje@spc.rs - претплата
marketing.spc@gmail.com

Рукописи и фотографије се не врађају. Текстови и пропозиције објављени у „Православљу“ претпостављају сlijedove аутора.

Штампа: „Политика“ А. Д.

ЦИП - Каталогизација у публикацији

Народна библиотека Србије, Београд

Дистрибутер: „Polydor“ доо,

Ломница 11/3/9, 32300 Горњи Милановац

тел/факс: 032/717-322, 011/2461-138

271.222 (497.11)

ИССН 0555-0114 = Православље

ЦОБИСС.СР-ИД 16399106

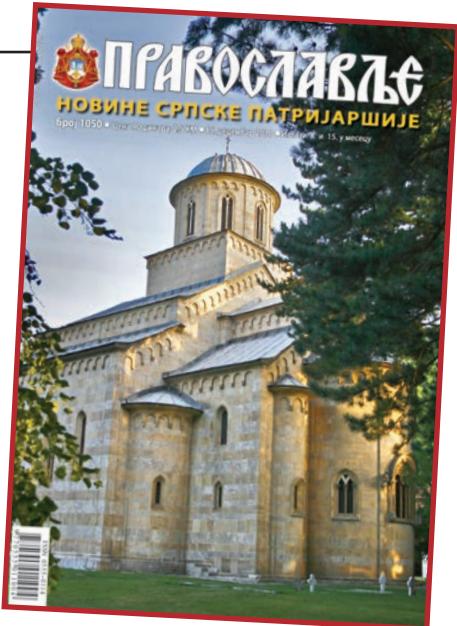
Православље се штампа уз помоћ
Министарства вера Републике Србије

Насловна

Манастир

Дечани

фото: Ђакон Драган С. Танасијевић

СЛОПШТЕЊЕ

Саопштење за јавност
Великог Црквеног суда
Српске Православне Цркве

2-3

ДОГАДЈАЈ

Прослава Ваведења у
манастиру Хиландару

5-6

РАЗГОВОР

Мићо Јован Зизулас
Православље се не може
бојати дијалога

6-8

ЈУБИЛЕЈ

Велики јубилеј Богословије Светог Саве
Двеста година београдске
Богословије

10-12

Десет година Богословије
Светог Јована Златоустог
у Крагујевцу

12-14

ПОВОДИ

Црква Христовог Рођења
у Витлејему

15-17

ДУХОВНОСТ

Мићо Јован Зизулас (Блум)
О Цркви

18-19

РАЗГОВОР

Енгелескичар Драган Николић
Борба за Ћирилицу

20-22

ЦРКВА И УМЕТНОСТ

Школа иконописа у цркви Светог оца
Николаја у Земуну
Уметност доступна свима

22-23

СВРЕМЕНИ СВЕТ

Феномен феминизма
О хришћанској борби

26-27

ПОСЛЕНИЦИ

Ућокојо се у Господу Јефимију
Хаџи Љубодраг Пешић
Свештеник кога смо волели

28-29

СТАЛИЋ РУБРИКЕ

Свет књиге
Кроз хришћански свет
Из живота Цркве

36-37

38-39

40-42

ПРАВОСЛАВЉЕ

ДОГАЂАЈ

Прослава Ваведења у манастиру Хиландару

Из Србије је стигло преко стотину гостију. У име Његове Светости Патријарха српског Иринеја дошао је Епископ ваљевски Милутин

После две године паузе поново је свечано отпразнован светли празник Пресвете Богородице у Српској Царској Лаври Немањића, као што и налаже Свети Сава у свом Хиландарском типику. Пожар који је задесио манастир Хиландар и том приликом уништио 56% манастирског комплекса, и тешке економске ситуација у манастиру последњих година, привремено су отежали да се као и увек светло празнује слава манастира Хиландара.

Ове године је довршена обнова једног дела манастирског комплекса и у њему стара велика гостопримница. Обновљени део конака и гостопримнице сада могу да задовоље захтеве за смештај уважених гостију и светогорских монаха који с радиошћу долазе у обитељ Хиландарску на манастирску славу. На месту некадашње мазгаре и сенаре, подигнуты су нови објекти за смештај гостију, који су, додуше, задржали своје старе непопуларне називе „мазгара“ и „сенара“. Осим у тај смештајни простор за госте, гости су овом приликом били смештени и у радничкој кући у манастиру.

Уочи славе манастира Хиландара, биле су јако лоше временене прилике на мору, па су поклоници из Србије уз бројне тешкоће и узбуркано море, у поподневним часовима ипак стигли у обитељ славних Немањића. Из Србије је стигло око 120 гостију. У име Патријарха српског Иринеја дошао је Епископ ваљевски Милутин.

По древном обичају, из манастира Ватопеда на Светој Гори, дошао је свечани високопреподобни игуман Јефрем. По древном предању, ватопедски игуман је домаћин током славе, и њему се тада указује част и заузима место игумана на хиландарске обитељи. Овом приликом је дошло око стотинак светогорских монаха на манастирску славу. Из удаљених скитова и келија са Свете Горе, дошли су и најчувенији појци Данилејци, Томаиди, појац Стефан са братијом и др. Дошли су и монаси представници осталих светогорских манастира.

Свечано бдење у част Ваведења Пресвете Богородице почело је у 18:30 h по грчком времену, а завршило се око 3 h после поноћи, са малом паузом до Литургије.

Током бдења, по светогорском обичају, бива и послужење уважених гостију у салону обновљеног конака, а осталих гостију у обновљеној гостопримници. Том приликом уважене госте је служио јерођакон Доситеј, јер по светогорском обичају, онај који треба да се рукоположи треба и да служи друге.

Свечана Литургија је почела у 6:30. Током Литургије владика Милутин је рукоположио јерођакона Доситеја, сабрата манастира Хиландара, у чин јеромонаха. Јеромонах Доситеј, после завршene војне гимназије и војне академије и кратког службовања у Војсци Србије као официр, долази у обитељ Хиландарску 1998. године и постаје сабрат манастира Хиландара. После монашења, завршио је Православни богословски факултет СПЦ у Београду, а по завршеним основним студијама, уписује постдипломске студије на Теолошком факултету у Солуну из области догматике, које је успешно завршио ове године.

После Литургије у свечаној литији у манастирску трпезарију су ушли владика Милутин са светогорским монасима. На крају трпезе, свим присутним гостима, како монасима, тако и мирјанима се обратио свечесни игуман обитељи Хиландарске високопреподобни архијамдрије. Поздравивши владику Милутину, игумана манастира Ватопеда, гувернера Свете Горе као представника власти Републике Грчке, затим светогорске монахе, конзула Републике Србије из Солуна, представнике Војске Србије, и све поклонике, дао је реч игуману манастира Ватопеда. Игуман Ватопеда је истакао да је Игуманија Свете Горе Богородица, али да Она у манастиру Хиландару има посебно место и да се то посебно види што се у манастирској трпезарији на трону игумана налази копија иконе Тројеручице. Потом је у име грчке државе гувернер Свете Горе свима пожелео срећну славу. На крају, беседу је одржао његово преосвештенство владика Милутин. Братство манастира Хиландара, светогорске монахе и све присутне госте је поздравио у име Његове Светости Патријарха српског Иринеја. У својој надахнутој беседи је говорио о Оној која је изнад сваке људске похвале, и коју јединно достојно може похвалити Њен Син који се бесемено зачео у Њеној пречистој утроби. Замolio је светогорске монахе да се моле за јединство Српске Цркве, која сада пролази кроз тешка искушења.

Други дан по празнику Ваведења Пресвете Богородице посвећен је ктиторима манастира Хиландара Светом Сави и Симеону. То је заједничка служба Св. Сави и Симеону која се једино у Хиландару празнује. Началствовао је Владика ваљевски Милутин уз саслушивање бројних светогорских клирика. Игуман манастира Хиландара архијамдрије Методије поклонио је владици Милутину панагију „Тројеручица“ са посветом и неколико примерака књиге Авве Јустина Ђелијског *Философске урвице*, која је преведена на грчки, а у издању манастира Хиландара. Овогодишња слава манастира Хиландара показује да се са постепеним обнављањем манастира враћа и стара слава и сјај обитељи Немањића.

• Извор: манастир Хиландар

РАЗГОВОР

Мишаро

Православље се

Дијалог не можемо зауставити.

Одговорни смо пред Богом. Трагично је ако смо задовољни самима собом, а не бринемо се о јединству Цркве.

Митрополит пергамски Јован (Јоанис) Зизјулас је несумњиво један од најутицајнијих православних богослова нашег доба. Својим концептом евхаристијске теологије он је повео православне богослове ка мање схоластичком начину размишљања. Његова отвореност за међуцрквене односе била је од централног значаја при започињању институционалног дијалога између Римокатоличке и Православне цркве у другој половини 20. века. То су били и разлози због којих је Митрополит добио звање почасног доктора Католичког теолошког факултета Вестфалског Вилхелмовог Универзитета у Минстеру (Немачка). Дана 2. јуна, Митрополит Јован је проглашен почасним доктором заједно са свештеником Ишаамелом Ноком, генералним секретаром Лутеранског светског савеза. У разговору са Информативном службом Епархије средњоевропске, Митрополит Јован Зизјулас говори о својим искуствима у екуменском дијалогу, о неким екстремним покретима у православним друштвима и о својим контактима са Српском православном црквом.

■ **Ваше Високопреосвештенство, дозволите да Вам најпре честитамо на почасном докторату који ћете данас примити од Универзитета у Минстеру. Да ли је за Вас то акт чисто академског или пре екуменског признања?**

- Мислим да је, у извесном смислу, и једно и друго. Ради се о академском признању од стране једног познатог и веома важног универзитета. Биће ми част да га примим. Истовремено: све што јесам и што чиним, и као теолог и уопште, припада Цркви, јер сам јој се посветио. Све почасти које примам односе се и на Цркву којој припадам и којој служим. Сматрам ово признање знаком поштовања Римокатоличке цркве и Универзитета у Минстеру према Православној цркви.

■ **Ви сте, заједно са кардиналом Валтером Каспером, копредседник Међународне комисије за богословски дијалог између Римокатоличке и Православне цркве. Како бисте описали садашње стање овог дијалога и шта очекујете од будућности?**

- Мислим да је тај дијалог најважнији теолошки дијалог који се тренутно води. Не сматрам друге дијалоге неважним. Но, мислим да је овај дијалог посебно важан за Православне јер Римокатоличка и Православна црква деле заједничку традицију, цео први миленијум, седам Васељенских Сабора, исте Свете Оце, поштовање Пресвете Богородице и Светитеља. Зато је заиста веома важно да су ове две цркве ушле у дијалошки процес, као покушај да обнове своје пуно јединство, прекинуто у 11. веку.

Овај дијалог започет је у духу насталом после Другог ватиканског сабора, отварањем Римокатоличке цркве за екуменизам. Исто тако је започет и у духу добрих односа, посебно Цариградске цркве под Патријархом Атинагором и Римске цркве под Папом Павлом шестим. Ја сам од самог почетка учествовао у овом дијалогу и чак имао удела и у његовој припреми.

Тема овог дијалога, еклесиологија, веома је важна тема. Постоје друге разлике, разлике у доктрини, али мислим да имамо доста заједничког у области еклесиологије. На том темељу можемо градити. Има наравно и разлика и у тој области: посебно у вези са питањем примата и бискупа римског. Но, дијалог је започет од онога што нас уједињује у еклесиологији, па смо постепено кренули према проблемима које треба да решимо. Као базу користимо евхаристијску теологију, нешто што су посебно Православни предложили, али што су и Римокатолици прихватили у великој мери, посебно после Другог ватиканског сабора.

Сви документи које смо до сада саставили: у Минхену, Барију, па чак и

РАЗГОВОР

Йолиš Јован Зизјулас

не може бојати дијалога

касије у Равени, су заједнички документи који показују да су нам основна начела еклесиологије заједничка. Кад дођемо до разлика, које су, како сам рекао, веома озбиљне, морамо да се запитамо како можемо да оправдамо разлике међу нама кад делимо заједнички темељ. То је ситуација у којој смо сада.

Ушли смо у дискусију о примату, почињући са првим миленијумом. Намера нам је да испитамо како је примат римске Цркве био универзално признат, те на који начин и под којим условима је био признат у првом миленијуму. Основни услов је, наравно, да се примат увек испољава у контексту саборности. Мислим да се до те тачке слажемо. Када завршимо са првим миленијумом, окренућемо се другом миленијуму, који је најтежи од свих, јер се у току њега папство развијало без икаквог заједништва са Истоком и то заправо у духу полемике са Истоком. Видећемо како ћемо се сложити у вези са другим миленијумом и шта може на томе да се уради. Када завршимо са другим миленијумом, што ће бити историјско истраживање, бавићемо се богословским начелима који се тичу примата: зашто је Цркви потребан примат и под којим условима се он може прихватити. Дакле имамо још много послса. Нисмо ни близу завршног договора али мислим да се крећемо у добром правцу. Као што увек кажем, Дух Божији коначно одлучује. Ми нудимо наше скромне напоре, али Бог ће водити целу ствар.

Верујем да можемо напредовати ако наставимо у духу обостраног поштовања и љубави међу црквама, ако не започињемо полемисања као у прошлости и ако пажљиво слушамо једни друге. У прошлости смо добили лекцију да је могуће напредовати ако једне друге слушамо пажљиво.

Трагична самодовољност без бриге о јединству Цркве

■ Није тајна да у православном свету постоје извесне групације које нису спремне да, како сте рекли, *йтажљиво слушају*. Бројне су организације и појединци који се опиру и самом дијалогу са Римокатоличком црквом.

- Мислим да ти људи још увек живе у психологији другог миленијума, у којем

је Римокатоличка црква много пута покушавала да доминира православнима. Истина је да постоји јака сумња да се у сваком дијалогу крије покушај да се православни доведу под доминацију Рима. Стога се ти људи плаше да ће се то догодити и са тренутним дијалогом. Могу да разумем њихов страх. Но, оно што ћемо ове људе морати да упитамо је, најпре, да ли је немогуће да се нешто променило у држању и менталитету Римокатоличке цркве? Да ли је још увек извесно да ће Римокатоличка црква делати онако како је делала током другог миленијума? Мислим да има знакова да је Римокатоличка црква променила своје држање према Православној цркви након Другог ватиканског сабора.

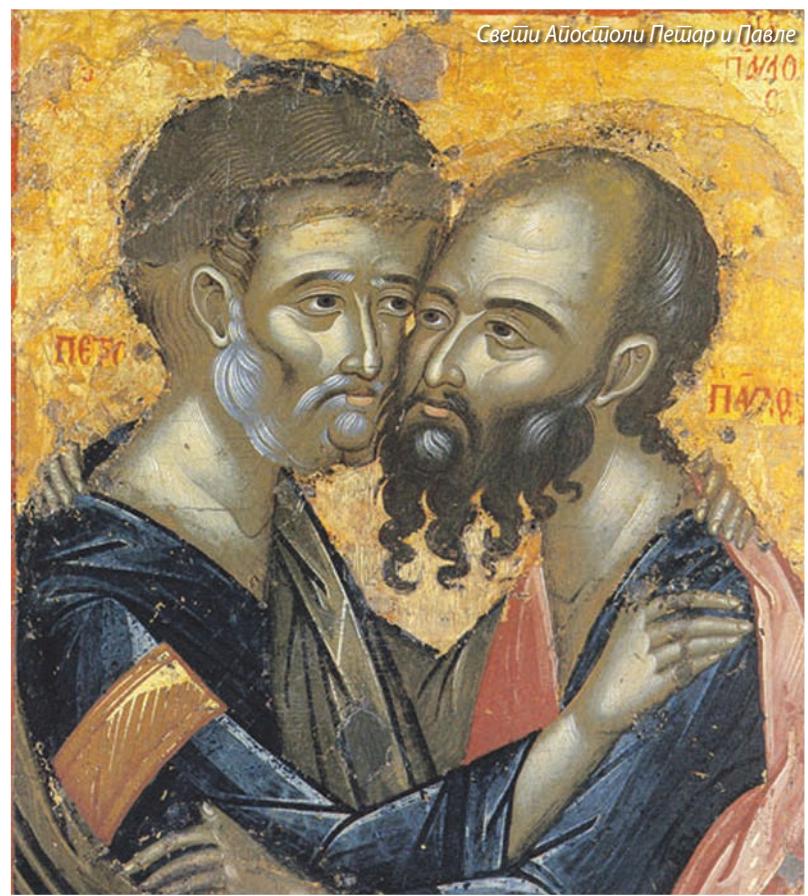
Они не желе да нас доведу под доминацију Папе. Друга ствар коју питам те људе је: шта је погрешно у разговору са људима, чак и са непријатељима, чак и са онима којима не верујемо потпуно и у које сумњамо? Мислим да нема опасности у разговору са њима. Дијалог није нешто чега морамо да се плашимо, пошто православни неће дијалогом ништа изгубити. Једино ако немамо самоуверености и ако се бојимо да не можемо представити православну Веру римокатолицима на веран начин. Онда морамо да кажемо: *Н и с м о српсмница гија-*

лој јер не мислимо да можемо да преглављамо нашу Вери. Немамо бојослове и бојословље који нашу Вери моју верно преглавши. Ако има људи који тако мисле, ја мислим да нису у праву, јер је православно богословље веома јако и поштовано, чак веома дубоко поштовано, на Западу уопште. Стога морамо бити самоуверени. Имамо праву Вери и способни смо да нашу праву Вери исповедамо верно. До овог тренутка нико није оптужио учеснике у дијалогу да нису верни православној Вери. Оно за шта их оптужују је да разговарају са другима: да учествују у дијалогу. Ово је потпуно неприхватљиво, јер се Православље не може бојати дијалога. То ја таквим људима кажем. Ако имају критике у вези са нашом верношћу православној Вери: ја ћу то поздравити. Али ако нас критикују само зато што водимо дијалог са другим људима, онда не могу да их разумем.

Дијалог не можемо зауставити. Одговорни смо пред Богом. Трагично је ако смо задовољни самима собом, а не бринемо се о јединству Цркве.

■ Приметне су извесне несигурности у вези са предсаборским конференцијама у Шамбезију у области оснивања епископских конференција у православној дијаспори. У неким деловима православних друштава постоје осећања готово равна сумња да постоји тежња за доминацијом цариградске Цркве. Како Ви посматрате овај процес тређења дијаспоре?

- Мислим да, објективно говорећи, уопште нема знакова да цариградска Црква може или да би желела ишта да наметне другим црквама. Све наше одлуке су донете консенсусом са свим другим црквама. Цариградски Патријарх никад није одлучио ишта што се тиче Православне Цркве као целине без консултовања са другим патријарсима. Тада страх је дакле неоснован. С друге стране морамо да призnamо да, као Православна Црква, морамо некако да будемо уједињени, а не просто да будемо конфедерација цркава. Увек ми је тешко када нас поготово римокатолици, али и други хришћани, третирају као цркве, а не као Цркву. А ми им нудимо основу да тако размишљају, пошто нисмо успели да одржимо Сабор тако дugo. Како можете да кажете да сте уједињени кад нисте у стању да одржите Сабор? Бојим се да би многе православне цркве желеле да се остане у овој ситуацији: свака црква за себе, потпуно независна и без икакве везе са другим црквама. Мислим да је то погрешна еклесиологија. Врло је лоша. И чини велику штету Православној Цркви. Да бисмо наступали као једна Црква треба нам неко ко ће координисати православне цркве. Ако нећemo да Цариград буде наш координатор, хајде да узмемо неког другог. Традиција, наша канонска структура дала нам је Цариград. И то је

оно што Цариград ради: координише Православну Цркву, да би наступала као једна Црква, а не као мноштво цркава. Мислим да треба сви да будемо захвални на томе, а не да се жалимо.

■ Екстремистички погледи на свет данас се најчешће износе на интернету, који постаје водећи медијум века. Људи који иначе не би могли да објављују, могу на интернету да јавно изразе своје мишљење...

- Да, зnam. Тачно је то у вези са интернетом: свако може да каже шта хоће, па је тешко исправљати ставове, ако су погрешни. Надам се да интервјују као што је овај може да помогне. То је све што можемо да учинимо.

Српско богословље водеће у Православљу

■ Ваше Високопреосвештенство, Ви сте веома признати и поштовани у Српској православној цркви и Србији уопште. Такође сте носилац почасног доктората Богословског факултета у Београду. Како бисте описали Ваше односе са Србијом?

- Моји односи са Српском православном црквом су врло, врло топли. Исто тако на нивоу личних односа са људима, а посебно са српским православ-

ним богословљем. Примећујем да је скоро све што напишем на енглеском преведено на српски чак и пре него што се изда на грчком. То доприноси мном осећају да сам у непрестаном богословском контакту са Црквом у Србији. Веруюјем да је, судећи по ономе што сам видео током својих посета Србији, српско православно богословље водеће у области православног богословља као целине. Заступају га врло добри теолози и иде у добром правцу. Запазио сам младе богослове из Србије који по мом мишљењу обећавају највише од свих које познајем. Једног од одличних српских студената богословља сам управо јуче сусрео овде у Минстеру.

Српско православно богословље се у великој мери ослободило утицаја схоластике, што се не може увек рећи о богословљу у Грчкој, Румунији и на другим местима. Још увек постоје јаки западни утицаји и нисмо још увек нашли свој пут као православно богословље. Но, у Србији је, мислим, богословље светоотачко и веома православно на прави начин. Стога се надам и очекујем да ће једнога дана Српска православна црква предводити православни свет у теолошком смислу.

● Разговор са Мишаројолијом Јованом Зизуласом водио је Тихомир Поповић, одговорни уредник СОК АКТУЕЛ, информативне службе Епархије средњоевропске

ЛКТИВНОСТИ ПАТРИЈАРХА

Богослужења

Његова Светост Патријарх српски Иринеј служио је у прву недељу Божићног поста, Свету архијерејску Литургију у цркви Светога Вазнесења Господњег у Жаркову. Његовој Светости саслуживали су Архијерејски намесник београдско-посавскиprotoјереј-ставрофор Бранко Митровић, protoјереј-ставрофор Димитар Новчић, protoјереј-ставрофор Драгољуб Радовановић, protoјереј Никола Трајковић, protoјакон Стеван Рапајић и ћакони Владимир Руменић, Оливер Суботић и Драган Танасијевић. На Светој Литургији Патријарх, са служашчима, причетио је препуну цркву деце и верника београдског насеља Жаркова, а у надахнутој беседи подсетио народ на Божју промисао о допуштању временских непогода за наше опомињање и наше спасење, посебно се осврћући на свој недавни обиласак Епархије жичке и пострадалих у Краљеву, а затим и на поплављене у Западној и Југозападној Србији и Црној Гори.

Празник Ваведење Пресвете Богородице свечано је прослављен у манастиру Ваведење у Београду где је Патријарх српски Иринеј служио Свету архијерејску Литургију. Његовој Светости су саслуживали архимандрит Данило Љуботина, protoјереј-ставрофор Милован Глоговац, protoјереј Мирко Видачек, јереј Димитрије Касапис, protoјакон Стеван Рапајић, јеројакон Марко (Ивановић) из манастира Фенек и ћакон Драган Танасијевић. На Светој Литургији Патријарх Иринеј је причетио велики број деце и верника, а у пригодној беседи подсетио народ на значај поста и причешћа као и редовног доласка на богослужења недељом и празником. По Светој Литургији, Свјатијеши и игуманија ове београдске светиње, мати Анастасија, са овогодишњим домаћином славе Зораном Штортом и његовом породицом, као и са домаћином за идућу годину, диригентом хора овог манастира Дивном Љубојевић, преломили су славски колач.

Његова Светост Патријарх српски Иринеј служио је у недељу, 12. децембра, Свету архијерејску Литургију у цркви Светог Василија Острошког на Бањици.

Пријеми у Српској Патријаршији

Његова Светост Патријарх српски Иринеј примио је 7. децембра у

Српској Патријаршији у Београду др Валентина Џицка, високог представника међународне заједнице за БиХ. Пријему су присуствовали чланови Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве, Високопреосвећени Митрополит црногорско-приморски Амфилохије и Преосвећени епископи: бачки Иринеј, захумско-херцеговачки Григорије и далматински Фотије.

Његова Светост примио је 9. децембра у Српској Патријаршији Његову Екселенцију Франсоа Гзавијеа Денија, амбасадора Републике Француске, а 10. децембра Његову Екселенцију Мустафу Хамдана, амбасадора Либана, и Његову Екселенцију Франца Бута, амбасадора Словеније.

Прослава Хануке у Јеврејској општини

Његова Светост Патријарх српски Иринеј посетио је 8. децембра београдску синагогу Сукаї шалом и том приликом упалио једну од осам свећица у традиционалној церемонији поводом Хануке - јеврејског празника слободе и светlosti. Поред Његове Светости, свећице су упалили и председник Србије Борис Тадић, Епископ бачки Иринеј, муфтија Србије Хаци Мухамед Ефендија Јусуфспахић, Његова Екселенција апостолски нунције Орландо Антонини, министар вера до Богољуб Шијаковић, председник Јеврејске омладине Србије Данијел Богуновић и почасни председник Савеза јеврејских општина Србије Аца Сингер.

Ордени Светог Саве Ненаду Поповићу и Слободану Ракитићу

Одлуком Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве, 7. децембра 2010. л. Г. у двору Српске Патријаршије у Београду, Патријарх српски Иринеј уручио је орден Светог Саве другог степена др Ненаду Поповићу, привреднику и народном посланику, и Слободану Ракитићу, књижевнику. На почетку свечаности доделе високих црквених признања, која је уприличена у присуству чланова Светог Архијерејског Синода, Патријарх Иринеј је поздравио и благословио Ненада Поповића и Слободана Ракитића, присутне чланове њихових породица и пријатеље.

Уручивши орден Светог Саве Слободану Ракитићу, Патријарх Иринеј је истакао да се наш велики песник и књижевник истакао делатном љубављу према Светој Мајци Цркви, нарочито показаном неуморним књижевним радом и великим доприносом у очувању и неговању истинских вредности и православног духа српског народа. Захваливши се на указаној части, Ракитић је одржао надахнуту беседу. Приликом уручивања високог одликовања Српске Православне Цркве Ненаду Поповићу, Патријарх српски је истакао да је г. Поповић своју љубав према Светој Цркви доказао небројено пута доприневши обнови и јачању вере и Цркве у српској држави. Захваливши се на високом признању, др Поповић је рекао да орден Светог Саве „подсећа на обавезу да се боримо да Црква не буде искључена из друштвеног живота, него да заузме своје право место које јој припадало од када постоји српска држава и српски народ.“

С.Л.

Велики јубилеј Бого

Двеста година бео

Османлијски поробљивач својски се пет стотина година трудио да из темеља разруші спрску црквену културу и просвету, спаљујући и уништавајући цркве и манастире, убијајући епископе, свештенике, калуђере и верни народ. Пећка Патријаршија је укинута 1766. године, па су Грци који су долазили да буду пастири православним Србима углавном били слабо заинтересовани за спрску просвету (овде можемо изузети Мелентија Призренског који је благословио почетак рада Призренске Богословије, Мелентија Нишког који је са неколико верних Срба мученички страдао на мосту у Нишу због учешћа у устанку кнеза Милоша и још неке епископе).

Под Карађорђем Петровићем спрски народ отпочео је своју борбу за слободу, али и борбу за обнову своје државности, као и за обнову Српске Цркве, односно Пећке Патријаршије. Србима су за предстојећи национални и духовни преобрајај били потребни образовани свештеници, монаси и учитељи.

Мрачна и тешка времена

Прота Матија Ненадовић овако сведочи о школама у време Првог спрског устанка: „У Србији никде ни гласа ни трага од школа није било, но сваки ћак који је желео што учити, морао је попу или у манастир поћи... У та мрачна и тешка времена по народ спрски једина места просветна, у којима се омладина спрска могла књизи научити, били су наши манастири, задужбине наших славних предака. Манастири су за време турског господарства у нашој земљи били једини чувари просвете народне како духовне тако и световне, једини стубови закона хришћанског... Из тих школа манастирских народ је наш добијао себи свештенике и духовнике, који нису Бог зна каквог великог знања били, али су зато опет благодетни утицај на народ имали“.

Правитељствујући совет спрски 1805. имао је шест попечитељства (министарстава), међу којима је и попечитељство просвете, чији је задатак био да „носи бригу за свјежчанство и просветење вилајетско. Под њима да буду манастири, цркве, школе, учитељи и све што к васпитању треба...“

Долазак јеромонаха Доситеја Обрадовића из Трста (где је примио вест да је букнуо Први спрски устанак) преко Земуна у центар Карађорђеве Србије, Београд, на Преображење 1807. означа

чиће прекретнице у његовом животу, али и прекретнице у просветном раду Карађорђеве Србије. Београд је ослобођен 1806, након чега се приступило отварању основних школа (њих 40) и Велике школе 1808. Карађорђе је наименоао Доситеја за директора свих школа, затим за члана Совјета, а 18. јануара 1811. и за попечитеља просветења народна. Под Доситејевим утицајем Правитељствујући совет изјављује: „На образованје становништва Србије да се обрати највеће старање“.

Доситејево залагање за отварање Богословије

Године 1810. Доситеј предузима кораке да отвори Богословију као школу у којој ће се образовати свештеници и учитељи, јер верује „да ће свом народу највеће добро учинити ако оснује

школу за учење и рад, где би своје знање и искуство заједно са својим родољубљем прелио у своје ученике“. У вези са овим он тражи мишљења разних истакнутих учесника Устанка. Тим поводом војвода Петар Николајевић Молер одговара Доситеју писмом од 1. маја 1810. из Баурића: „Ваше желаније основати полезне школе, заведенија, у којему ће се пастири стада опремити науком и милошћу душевном мора свакога отечествољубитеља увеселити. И то је сасвим ваш посао и труд отворити очи народа нашег... Ту се тек не има друго шта казати него само пожелети свака срећна чина такога“.

Мало је писаних сведочанстава о отварању и раду ове прве Богословије. Најстарије нам је сведочанство у стиховима Симе Милутиновића Сарајлије: „Доситеје свог‘ је труда снагом/ Откупио у врховне власти/ Дом спахијски виш‘ Видин-капије,/ У обзиду са про-

словије СвештоСаве

градске Богословије

страним мјестом/ Рад' црквене школе и печатње,/ Ту да с' уче нови свештеници,/ Бит пастирма достојнијем жезла/ Над душама Израиља српска;/ И да с' књиге штампају црковне,/ док и разне присипи грађанске". Историчар устанка Лазар Арсенијевић Баталака, један од првих ученика Велике школе, касније ће записати: „Из уважења према Доситију, Карађорђе са Советом, у почетку 1810 године, поклони Чича Доситију, - тако га је Карађорђе звао, - једну од турских кућа, са пространом авлијом и још пространијом баштом засађеном свакојаким воћем и лозама. Карађорђе и Совет су поклонили ову кућу Доситију за сопствено његово, комотније обитавање него како је он у Совету имао. Али он, довољан будући са оним двема собицама у Совету, вишеречену кућу, о сопственом трошку оправи, дроградивши јошт и друге неке зграде у њој, за које је он држао да су

**Богословско-учитељске школе у Србији
у наредним деценијама пружиће
немерљив допринос културно-просветном
и црквеном животу српског народа
у матици и у расејању**

неопходне за цел, на коју је он одмах ту кућу наменио. Кад ова кућа, с концем јула 1810 са свим, како је онда могуће било, готова буде, а Доситеј представио Совету да је неопходно нужно отворити и једну школу Богословску, у којој ће се синови српски спремати за будуће свештенство, и за учитеље у нормалним школама, па уједно изјави Совету и то: да је он кућу ону, која му је од правитељства поклоњена, о свом трошку оправио, и да је он сад као такву правитељству уступа да оно у њој, вишепоменуту школу, по жељи његовој отвори... Совет, са свом патриотичношћу, овај предлог Доситијев прими, а у исто време и њему препоручи да се и он постара, за ту сврху просвете народне, достојне учитеље наћи, па да ће се таквима, као и професорима Велике школе, из касе народне, сходна плата одредити".

Викентије Ракић

Пошто је Совет прихватио предлог о отварању Богословије, Доситеј је из Трста позвао јеромонаха Викентија Ракића да прими место првог управитеља ове Школе. О јеромонаху Викентију Ракићу, који је тада имао већ 60 година и био скроман, истински побожан и вредан, најпопуларнији и ради читани писац са краја XVIII и почетка XIX века, овако нам сведочи Баталака: „Доситеј, једно по пламеној жељи својој, а друго по препоруци Совета, да би школа ова што пре у живот ступила није пропустио ни једнога часа него одмах је позвао неког Викентија Ракића, јеромонаха, за учитеља ове Богословске школе. Овај Викентије јеромонах био је ефемеријус у трестанској православној цркви у оно време кад се и старац Доситије, пре него што је у Србију дошао, у Трсту налазио, и тамо се он с њиме познао као са човеком, који се је и сам литературом занимао, и већ неке књижице за просвету рода свога издао.

Јеромонах Викентије Ракић на позив Доситијев неизоставно у Србију дође, за њега је квартир у истој кући где ће и школа отворити се, спремљен био, а плата од 150 дуката годишње са обvezателском да уједно он буде и проповедник у цркви Београдској, од Совета определено и тако се ова, за сад само Богословска школа, с почетком септембра отвори".

Како смо већ казали, о првој Богословији је мало писано, па је њено унутрашње уређење остало недовољно познато. Школовање у овој установи трајало је две године, градиво је излагано по предметима (мада се тачно не зна који су све предмети предавани јер није сачувано ниједно сведочанство ове Богословије) а предавања су одржавана пре подне и после подне на народном и црквенословенском језику. Настава је највероватније одржавана у ученицима и ученици су, мимо додадашњег обичаја седења на поду застртом асурима, користили клупе. Школа је била интернатског типа. Може се поуздано тврдити да уџбеника (сем часловца, псалтира, служебника и требника, Рађићевог „Катихизиса“ и „Цветника“) није било и да су ученици морали преписивати сва предавања у своје свеске, па после одатле учити. Прва генерација завршила је школовање 26. маја 1812.

О првој Богословији у Београду, која је деловала од 1810–1813. године, код нас се или много не говори или се говори без дужног разумевања значаја ове школе. Њен управитељ Викентије Ракић био је најплоднији или један од најплоднијих писаца свога времена: написао је тридесет различитих дела у стиху и прози, од којих је већину сам штампао. Први његови књижевни радови биле су његове беседе у цркви. Један од првих и истовремено најпопуларнијих његових спевова је „Песен о Алексију човеку Божјем“ (Будим 1798), која је толико ушла у народ да се у једном моменту поистоветила са народном

Живот и рад Викентија Ракића био је потпуно хармоничан са његовим карактером јер је био истински побожан, скроман и вредан

песмом. Први његов превод био је „Камен соблазни“ (1898). Затим је објавио своју најпознатију драму у стиховима „Жершва Аврамова“ (Будим 1799) са назнаком да је преведена „с грческога на сербски језик“, која је на репертоару београдског позоришта стајала до 1857. Аутор је и „Историје манастира Фенека“ (Будим 1799). У његовој редакцији одштампан је спис „Последованије свјаштАО великомученика, чудошворца и мирошочца Јоана Владимира, цара србскога“ (Венеција 1802). Поред овог, превео је 1799. са грчког и читаву једну обимну збирку „Житија мученика и светаца новијег времена“, али она је остала у рукопису који је нестао за време Првог светског рата, пошто је манастир Фенек разорен. Старозаветну тематику обрађују његови спевови „Историја о Сосане“ (у Млецима 1803) и „Жишије Јосифа Прекраснайо“ (Млеци 1804). У очигледној вези са руским делима су два његова историјска спева - „Историја о разорењу йоследњем свјаштАО igrada Јерусалима“, и „Историја о љеменију славноја Цариграда или Константинољоља“. Спев историјске садржине је и „Песен цернојорска о ћободи над скадарским јашом Махмушом бушашијом“ (Будим 1803). Превео је обимно дело Агапија Ландоса Крићанина „Чудеса ђресвеше Ђојородице“ (Венеција 1808), и то за око 19 дана. Био је то човек који је веома брзо писао своје књиге. Свој књижевни рад Викентије Ракић је завршио делом које је прво написао још као војни свештеник у Шапцу 1791, приликом првог преноса моштију Стевана Првовенчаног из Србије у Банат. Његово „Жишије ђрејободнајо Сћефана Првовенчаноја краља сербској, нареченој у монашију Симона“ остало је у рукопису све до године 1813, када је Ракић, заједно са осталим избеглицама из Карађорђеве Србије прешао у Фенек. У Фенеку, он је „на захтеваније Мелентија Никишића, архимандрита студеничкаго, ниње фенечкаго“, допунио свој раније написани спев и штампао га године 1814.

Живот и рад Викентија Ракића био је потпуно хармоничан са његовим карактером јер је био истински побожан, скроман и вредан. Његов лик на портрету – испосничко бледо лице, озбиљан поглед – сведочи нам о човеку узорног живота који је заиста био као пастир „сол земљи и образ стаду“, па га савременици и зову „смирени“, „смерни“, „честити Ракић“. Завршивши школе које су му биле понуђене и које су давале дosta скромно образовање (мада је поред свог језика знао и грчки), настапио је да се образује сам, читао је „побожне књиге“ (углавном моралистичког

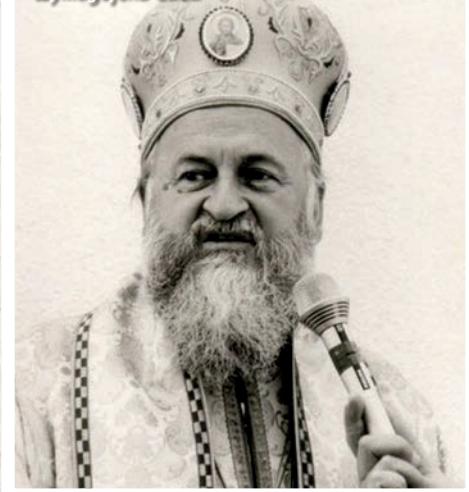
карактера) и напоредо учио у Трсту италијански, знао је руски и немачки, пратио књижевност свога доба (и рационалистичку просветитељску). Утицај на Викентијев списатељски рад извршила је побожно-моралистичка и списатељска књижевност његовог доба, али и стара српска житијска књижевност и народна поезија (из народне поезије узима размер, дикцију, речник, епитете, компарације и некада читаве стихове). Његова дела првенствено имају васпитни задатак. Поједини његови списи прештампавани су и по неколико пута. Ракић је био најпопуларнији и најчитанији писац свога доба, а његови радови радо су читани до краја деветнаестог века.

Богословско-учитељска школа поново ће бити установљена у Београду тек септембра 1836. са једним разредом у који се уписало 45 ученика. Први професори обновљене Богословије били су протосинђел Гаврило Поповић из Срема и јеромонах Ликоген Михајловић из Далмације, а од 1838. године Амфилохије Давидовић и Павле Поповић. Иначе, број професора у свим вишим и стручним школама Кнежевине Србије износио је 1836. осам, а 1838. године шеснаест предавача. У обновљеној Богословији су се прве школске године предавали следећи предмети: словенска граматика, историја Цркве са литургиком, догматика, пастирско и морално богословље. Са отварањем наредних разреда повећавао се број предавача, тако да је један предавач држао један разред и предавао све предмете. Шта ће се из којих предмета предавати, одређивао је митрополит; он је састављао уџбенике за разне науке и предавао их наставницима да по њима раде. Уџбеници су били превођени углавном са руског језика. Предавачи су градиво диктирали, а ученици записано учили напамет – та непопуларна метода се у оно време користила не само у богословији него и у гимназији и задржала се још дugo у школама.

Богословско-учитељске школе у Србији у наредним деценијама пружиће немерљив допринос културно-просветном и црквеном животу српског народа у матици и у расејању. Јубилеј две стотине година од отпочињања делатности Доситејеве богословије, који је свечано обележен 15. децембра на Православном богословском факултету Универзитета у Београду, повод је да се још једном подсетимо традиција и непролазних вредности српске црквене и грађанске просвете, њеног зачетника Доситеја Обрадовића и свих њених потоњих посленика.

• Монах Инашије Марковић и гр Ксенија Кончаревић

Блаженосточивши Владика
шумадијски Сава

Де Светог Јо

Богословија Светог Јована Златоустог у Крагујевцу основана је иницијативом епископа шумадијског др Саве Вуковића, који је Шумадијском епархијом, као њен други епископ, управљао од 1977. до 2001. године. На његов предлог, Свети Архијерејски Сабор Српске Православне Цркве саглашава се да од школске 1997. године почне са радом у Шумадијској епархији Одељење Богословије Светог Саве у Београду, које је у том статусу било до 2000. године.

У наше дане стигле су од најмеродавнијих личности црквене просвете потврде да је владика Сава био најпосвећенији од свих својих црквених савременика бризи за богословско школовање. Тако Епископ бачки др Иринеј, декан Православног богословског факултета Универзитета у Београду, подсећајући на заслуге блаженосточившег епископа Саве на свим пољима црквеног образовања, а нарочито у настајању крагујевачке Богословије, о школској слави 2007. године, каже: „Зато се ја радујем што се ова Богословија, ово училиште труди да буде унутар тока вечног и непресушног и животворног Предања православне Цркве и да не буде нека врста стерилне, схоластичке школе као на хришћанском Западу, него да буде жива, мала Црква у оквирима Саборне и Католичанске Цркве Христове са свим њеним атрибутима и свим њеним Богочовечанским

ЈУБИЛЕЈ

Богословија Светог Јована Златоустог
у Крагујевцу

сет година Богословије вана Златоустог у Крагујевцу

садржајима - правом вером, истинским слављењем Бога и истинским етосом, животом и пуноћом благодати о којој говори Христос објављујући у данашњем Јеванђељу да је дошао да донесе живот, и то у изобиљу, изобиљу које ми никада не можемо докућити и које представља реални живот Цркве у времену, као увод у вечни живот који је још несазнативији и још необухватнији него што нам је овде доступан".

А професор др Ненад С. Милошевић, пишући о владици Сави у оквиру пројекта о резултатима српске теологије у XX веку, истиче: „Свестан застарелости наставног програма и система образовања у нашим богословским заводима дао је пресудан допринос њиховој реформи и унапређењу. Тим поводом издејствовао је оснивање нове Богословије у Крагујевцу, која је под његовим патронатом требало да буде пробна школа за примену оног програма у чијем креирању је и сам учествовао.“ Протојереј ставрофор професор др Зоран Крстић, ректор Богословије Светог Јована Златоустог од њеног осамостаљивања (2000. године) и професор на катедри за Црквено право Православног богословског факултета у Београду, објашњава у једном разговору да је блаженопочивши Владика шумадијски Сава желео да богословије прерасту у шесторазредну школу, односно да прве четири године деца уче у постојећим богословијама, а да завршне две

године школовања буду у Београду и на тај начин стекну диплому више школе. Мада тај принцип није формално остварен, чини се да садашње постојање практичног академског (трогодишњег) смера на београдском факултету није далеко од модела који је замишљао владика Сава.

Овакве оцене су разумљиве, јер је и сам чин утемељења ове Богословије био благословен, како сведоче хроничари. Првог радног дана Одељења београдске Богословије Светог Саве у Грошници код Крагујевца, 9. септембра 1997. године, након одслужене Литургије, владика Сава је рекао: „У години када Шумадијска епархија слави педесетогодишњицу постојања, Бог ју је благословио великом даром, биће у њој отворена шеста по реду средња богословска школа Српске Цркве. Велика је наша радост на овоме дару и овоме дану.“

Новоуписаним ученицима најмлађег богословског училишта Српске Цркве поруку и поуку која обавезује упутио је изасланик Светог Архијерейског Синода СПЦ, Епископ браничевски др Игњатије: „Господ вас је изабрао и пошли сте на пут спасења, који је пут узак, са многим тешкоћама, али који на крају води ка Царству небеском, Царству Божијем. Богословска школа није као свака друга школа. Ви сте већ чланови Цркве, а овде треба да се спремите да будете посебни служитељи Цркве, да будете свештени-

ци који ће у име Господње престојавати народу на Литургијском сабрању и одвести га у спасење. Зато немојте схватити знање које овде сакупите као пук, вербално знање, које ће проћи кроз вас. Овде треба да се научите да будете служитељи Цркве и људи. Научено треба да буде ваше лично назидање. Тим знањем ви ћете тумачити све оно што је Црква до сада чинила и све оно што је Господ наш учинио нас ради и спасења нашега ради. Теологија није ништа друго него објашњење онога што се живи и што се чини. Да би били теолози и богослови, морате познавати живот, јер њега објашњавате.“

Богословија као црквена заједница

Ако су зидови Града овако добро утврђени, ваљано ће их назиђивати и настављачи богоугодног дела. О томе, како се у крагујевачкој Богословији спроводи црквено образовање, са богословом и под духовним надзором Епископа шумадијског Јована (Младеновића), настављача дела епископа Саве, сведочи ректор професор др Зоран Крстић: „Богословија није и не би смела да буде само образовна, академска установа, она мора да живи и као црквена заједница. Због тога се трудимо да деца из Богословије понесу прва, по могућству позитивна искуства о

Цркви. Да ту добију модел и узор који ће имати за цео живот: како треба да изгледа Црква, како у њој треба да се служи, како треба да живи Црква и слично. Мислим да је то веома битно, јер на тај начин они могу да провере оно што сазнају на часовима, то јест да је наша вера сагласна Евхаристији коју приносимо и да Евхаристија потврђује нашу веру. При таквом стању ствари однос професора и ученика надилази уобичајену супротстављеност и претвара се у братски однос, али у коме, наравно, нема замена позиција. Отпљују се, колико је год то могуће, оштрице супротстављених табора, и сви заједно, на црквени начин, учествујемо у хришћанском узрастању сваког ђака."

Поред тешкоћа црквене природе, заживљавање Богословије у Крагујевцу пратиле су још веће недаће у обезбеђивању школског простора и материјалних средстава за издржавање ученика. Како није био остварљив план да се школа отвори у конаку манастира Јошанице код Јагодине, прибегло се њеном смештању у задружни дом села Грошница недалеко од Крагујевца. Времена су била таква, да су и за обезбеђивање минималних услова за рад и смештај, били неопходни и разумевање и помоћ града Крагујевца (нарочито грандочелника Верольба Стевановића) и мештана Грошнице. Неизмерни су труд и одрицање свештенства Шумадијске епархије, које је све до осамостаљивања школе, прузело обавезу да подмирује све трошкове рада Богословије.

Имајући у виду да се владика Сава увек озбиљно старао о образовању свештеника, није било великих проблема да се ангажују одговарајући наставници и васпитачи. Ове обавезе прихватили су најпре крагујевачки свештеници међу којима је увек био знатан број високообразованих и тек са факултета пристигли дипломирани теолози - лаици. Професорску матицу чинио је срећан спој старијих и искуснијих и у претежном броју млађих наставника. Ни њихова одрицања нису била занемарљива јер је требало ускладити друге црквене обавезе са професорским и то без одговарајуће накнаде.

Ако су се почетне препреке некима учиниле неприменим, старији су их подсећали да је у историји наше Цркве увек у сличним приликама било још теже.

Крагујевац је за то пример, сведочи Радослав Грујић, јер је у њему, катедралном граду обновљене Србије, митрополит Патар Јовановић 1836. године отворио „клирикалну школу“: „Први наставници били су: протосинђел Ликоген Михајловић из Далмације и синђел, потоњи Владика шабачки, Гаврило Поповић из Срема. Ученика је било 26, од којих су 24 била ожењена. Школа је трајала две године, а ученици су се звали клирици. Као и наставници њихови, и ученици су стајали у кнеже-

вом конаку, а половина их се хранила за митрополитовим столом.“ Као и у та херојска, и у ова наша времена, за Цркву ништа мање мирнија, Крагујевац и Шумадија постарали су се, чак и изнад својих могућности, да буду прави домаћини важној школи Српске Цркве.

Самосталност Богословије

Ауторитет оснивача и препознатљиви резултати остварени током четврогодишњег постојања као Одељења београдске Богословије Светог Саве, изјеставали су да Свети Архијерејски Сабор СПЦ, на ванредном новембарском заседању 2000. године, одлучи да школа прерасте у самосталну Богословију Светог Јована Златоустог у Крагујевцу. Свечано проглашење обављено је на празник великог васељенског оца и учитеља Светог Јована, 26. новембра 2000. године у Крагујевцу. Свету Литургију у крагујевачкој Саборној цркви Успења Пресвете Богородице служио је Епископ шумадијски др Сава, уз саслужење Епископа бихаћко-петровачког Хризостома и Епископа браничевског Игњатија, изасланика Сabora и Патријарха Српске Цркве, као и свих професора свештенослужитеља и ректора осталих богословија. Архијереји су током свечаности упутили учесницима овог сабрања поруке о томе колико је за нашу Цркву и наш народ важна црквена просвета. О предањским аспектима образовања у Цркви и увек актуелним питањима односа вере и знања беседио је протођакон Зоран Крстић, суплент новоосноване крагујевачке Богословије.

На свечаном славском ручку, госте, професоре и ученике поздравио је вршилац дужности ректора Богословије Светог Јована Златоустог протођакон др Драган Протић. Своју наду да ће наша Црква са новом школом добити свештенике достојне светле традиције и спремне да и у XXI веку свој народ воде путевима спасења, изразили су инспектор богословија СПЦ протојереј ставрофор Душан Дачић, ректор призренске Богословије Светих Ђирија и Методија (сада у Нишу) протојереј ставрофор Милутин Тимотијевић, ректор Богословије Светог архиепископа Арсенија у Сремским Карловцима протојереј ставрофор Душан Петровић и декан Богословског факултета у Београду протонамесник професор др Радован Биговић.

Захвалност Богу и светом Јовану Златоустом на овом дару, као и свима који су помогли стасавању нове Богословије, упутио је епископ шумадијски др Сава, уз архијерејску појму да се налазимо у времену које можемо разумети само ако научу Господа нашега Исуса Христа буду тумачили и преносили добро образовани свештеници. О томе ће се, по речима владике Саве, старати крагујевачко богословско училиште које за заштитника има светитеља који

је светило света, учитељ васељене, земаљски анђео, небески човек, ненадмашни благовесник Вечног Еванђеља Спасовског, проповедник покајања, херувимски молитвеник, свежалостиви милосрдник, христочежњиви подвижник, богонадахнути песник, богоумудри филозоф, стуб и тврђава Цркве.

Упоредо са оснивањем средње богословске школе у Крагујевцу, а у време када су многе несреће сналазиле српски народ (рат у бившим републикама СФРЈ, политичка и економска изолација, војна интервенција НАТО пакта) Шумадијска епархија са својим архијерејом, свештенством и верним народом у матици и расејању, настојала је да организује ефикасну харитативну делатност, старајући се о великом броју унесрећених. Један вид те бриге било је обезбеђивање смештаја за децу која су у Босни и Хрватској остала без родитеља. За њих припреман интернат поред цркве Светог Саве у Крагујевцу, након престанка рата, могао је да буде претворен у одговарајућу зграду за смештај богослова у коју су се они уселили почетком школске 2001 /2002. године. Испоставило се да започети објекат (грађен према пројекту угледног крагујевачког архитекте Верольба Трифуновића) у потпуности одговара савременом схватању црквеног образовања, по коме школски храм има централно место, али и са садржајима који задовољавају интересовања данашњих генерација.

На основу одлуке надлежних црквених органа, школовање у српским православним богословијама траје пет година. Крагујевачка богословија тренутно има пет одељења у којима је распоређено стоти ученика из већине епархија Српске православне цркве. За њих је обезбеђен смештај у двокреветним и четврокреветним собама, као и исхрана.

До 2010. године школовање у крагујевачкој Богословије окончало је девет ученичких генерација. Већина је наставила школовање на високим богословским школама, претежно на Православном богословском факултету Универзитета у Београду. Неки од њих су већ знатан број анажован на вероучитељским пословима у државним школама.

Школски храм, посвећен Светом Јовану Златоустом, осликан је прилогима верника. Живопис, као и мозаичке фреске на спољним фасадама школске зграде, рад су иконописачке радионице Свети краљ Милутин из Крагујевца.

Ректор Богословије Светог Јована Златоустог у Крагујевцу, од њеног осамостаљивања је протојереј ставрофор др Зоран Крстић. Духовник у Богословији је протојереј Милић Марковић. Школа тренутно има петнаест професора и васпитача.

● Из монографије издаше ћоводом десет јединица
од оснивања Богословије Светог Јована Златоустој
у Крагујевцу

Црква Христовог Рођења у Витлејему

*А ти, Витлејеме Ефрато,
ако и јеси најмањи међу
тисућама Јудинијем,
из тебе ће ми изаћи који ће
бити господар у Израиљу;
којему су изласци од почетка,
од вјечнијех времена.
Зато ће их оставити докле
не роди она која ће родити.*

(Михеј 5, 1-3)

Витлејем, или на хебрејском Bethlēhem, што би у преводу значило „кућа хлеба”, је родни град хришћанства јер је у њему рођен зачетник Истините вере, Господ Исус Христос. Ко би рекао да ће тако мали град играти главну и велику улогу у историји човечанства?

Град Витлејем је још у Старом Завету био ходочасничко место. У њему је сахрањена жена патријарха Јакова, Рахиља, чији гроб и данас постоји. У почетку је на том месту био постављен неки стуб као споменик. Када су крста-

ши освојили Витлејем 1099. године у току Првог крсташког рата, на томе месту су поставили четири отворена лука на која су ставили куполу. Временом су ово место, поред хришћана и Јевреја, посећивали и мусимани. Након претеривања крсташа из Свете Земље, гроб Рахиљин су посећивали само мусимани. Године 1841. Јевреји су успели да се изборе да ово гробно место добију за себе. Данас се на том месту скупљају верници свих религија, а нарочито жене које се моле за пород.

Витлејем није само родни град Исуса Христа, него и краља Давида. Давида је у овом малом граду пронашао пророк Самуило и помазао га за цара: „*Тада Самуило узе рој с уљем, и љомаза ја усред браће љеове; и сиће дух Госбодњи на Давида и осћа на њему до шоја дана*” (Права књига Самуилова 16, 13).

Околина Витлејема је у Исусово време, а и пре њега, била препуна пастира који су ноћи проводили у многобрдним пећинама. Како је у то време још увек по палестинским пустињама било медведа, лавова и леопарда, пастири су, да би се заштили од напада дивљих

животиња, морали да се склањају са стадима у пећине. Тако се једне хладне и мирне ноћи Ањео Божји јавио пастирима у једној од многобројних пећина и саопштио им вест да се у једној витлејемској пећини родио Спаситељ света. Пастири су, дакле, били први поклоници Господа Исуса Христа. Након неколико дана Месији су се поклонили и мудраци са Истока.

Пећина у којој је рођен Христос

На месту где је рођен Исус Христос данас постоји црква посвећена Његовом рођењу и састоји се из више просторија. Настанак овог храма датира још из првих векова хришћанства. Оригін пише да је, у току свог обиласка Витлејема 220. године, видео пећину у којој је рођен Христос, као и Његове јаслице. Како су хришћани у то време били гоњени од стране римске власти, цар Адријан је на месту Христовог рођења саградио многобожачки храм посвећен богу Адонису, не би ли тиме

спречио ходочашће Христових следбеника.

Када су хришћани задобили слободу своје вероисповести 313. године, цар Константин је заједно са мајком Јеленом 326. започео градњу цркве на месту Христовог рођења. Градња је завршена 333. године. Црква у Витлејему је тада представљала један од три најстарија храма подигнута од стране Римске државе.

Пећина у којој је Христос рођен, била је проширена и прилагођена великом броју верника. Изнад пећине је постављен под и подигнут олтар. Изнад свега тога је подигнута велика осмострана зграда из које је излазила велика лађа и четири крила одељена са четири дуга реда стубова. Унутрашњост цркве је била украсена са многобројним подним мозаицима, сребрним и златним украсима, лампама од драгуља, мараморним стубовима и мноштвом фресака по зидовима. Од свега тога остали су само подни мозаици у главној лађи који се данас налазе испод дрвеног пода.

Нешто даље од цркве Христовог Рођења налази се пећина у којој се јавио Анђео Божји пастирима и саопштио им радосну вест. Она је током 4. века украсена мозаицима и претворена у цркву, да би нешто касније на том месту био сазидан манастир. Данас је то *Поље Пасхија* и на њему се налази православна црква коју држе Грци. Нешто даље од те цркве налази се фрањевачки манастир у којем су гробови пастира, као и пећина.

Када је била изграђена црква Христовог Рођења у Витлејему, велики број ходочасника је долазио да се поклони овоме светоме месту. Међу њима је био

и блажени Јероним. Задивљен овим местом, Јероним је одбио да се врати у Рим и одлучио је да остане у Витлејему. Око 404. године, он се затворио у једну пећину близу Цркве Христовог рођења и посветио се превођењу Библије са хебрејског језика на латински. Тада превод је познат под именом *Vulgata*, који је и данас званични превод за римокатоличку цркву. Блажени Јероним је умро 420. године и сахрањен је у Витлејему.

Мозаик спасио цркву

Временом је црква Христовог Рођења била знатно оштећена, чemu је највише допринео пожар. Цар Јустинијан се прихватио обавезе да обнови цркву, која је била завршена око 526. године. Карактеристичан је мозаик Христовог рођења на којем су били насликаны и мудраци, а који се налази на фасади изнад главног улаза. Тада мозаик је спасио цркву у време персијске најезде 614. године. Персијски цар Хозроје успео је да од Византије освоји велики део територије, међу њима и Витлејем. Персијски ратници нису имали милости према хришћанским црквама. Рушили су све пред собом, па чак и цркву Христовог Гроба. Једино нису цркву Христовог Рођења, управо због овог мозаика. Један хроничар у писму из 836. године пише: „Када су стигли у Витлејем били су задивљени са представом Персијског мудраца, астролога, њиховог земљака. Из поштовања и страха према своме претку, кога су и сада поштовали као и када је био жив, они су поштедели цркву.“

Витлејем је поново дошао у власт Византије 629. године, када је цар Ира-

клије кренуо у славни освајачки поход који многи историчари пореде са освајањима Александра Македонског. О овоме историчар Фјодор Успенски пише: „Овај поход, који је трајао три године, био је праћен невероватним тешкоћама и у многоме је подсећао на експедицију Александра Великог. Ираклијев поход се одвијао по истим крајевима које су прославили подвizi античког хероја, и обележен је не мање ретким и по храбrosti изузетним доживљајима.“ Међутим, након пет година Витлејем су освојили Арабљани. Њихов калиф Омар је посетио цркву Рођења Христовог и молио се у њој. У току страшне одмазде калифа Ал Хакима, када је уништено мноштво цркава, међу њима и храм Христовог Гроба. Црква Рођења Христовог је била поштена.

Године 1099, када су се војске Првог крсташког рата приближиле Јерусалиму, муслимани у Витлејему су имали намеру да сруше цркву Христовог Рођења, не би ли се на такав начин осветили крсташима за сва злодела која су учинили. Једна угледна личност из Витлејема је успела да на време пошаље тајну поруку Готфриду Бујонском, обавештавајући крсташког вођу о намерама муслимансних фанатика. Готфрид је одмах отпремио војску од стотинак витезова које је водио млади војсковођа Танкредо. Крсташи су успешно освојили Витлејем, где су их с радошћу дочекали свештеници и народ. Витезови су, на челу са Танкредом, свечано ушли у цркву Рођења Христовог, певајући црквене химне и псалме.

Након освајања Јерусалима од стране крсташа, за јерусалимског краља је био изабран Готфрид Бујонски. Међу-

ПОВОДИ

тим, он је одбио круну, али је зато добио титулу Брањиоца Светог Гроба. За новог краља је био изабран Балдуин I који је био крунисан у Витлејему на Божић 1100. године. Још је у то време постојала подела цркве Рођења Христовог на римокатолички, јерменски и грчки део.

Након освајања Витлејема, крсташи су почели да обнављају цркву Рођења. Међутим, нису баш много радили на изгледу храма. Углавном су цркву окружили снажним зидинама, не били су одбранили од могућих напада. Црква је била претворена у тврђаву, а главни улаз, који је био једини, сужен је, тако да се мора сагињати када се улази у храм. То су учинили да муслимани не би коњима улазили у цркву.

Када је Саладин освојио Јерусалим 1187. године, пало је крсташко краљевство и Витлејем је поново био у рукама Арабљана. Са падом Акре 1291. године, истерани су и последњи крсташи из Свете Земље.

Људске неслоге

Црква Рођења Христовог је и под Арабљанима, а касније и Турцима, наставила да се гради и добрађује, али са мало промена. Међутим, у то време почињу све већи сукоби између фрањељеваца и грчког православног свештенства око власти. Због неслоге, која је стварала немар према цркви, храм је све више почeo да пропада. Нарочито је томе допринео земљотрес из 1834. године, а касније и пожар који је избио 1869. године. Свађа између православних и римокатолика је доживела свој врхунац 1873. године, када су из цркве украдене вредне ствари. Турци су због сукоба и крађе поставили јаничаре као чувара.

У току Отоманског царства на цркви се мало радило. Велики радови су почели тек 1933. године, у току енглеског мандата.

Црква Христовог Рођења је данас сличног облика као и у време Јустинијана и крсташа. Она се налази у самом центру Витлејема. Постоје три улаза у храм: два су зазидана, тако да постоји само један, а то је онај узани пут који су крсташи направили. Одмах по уласку, на левој страни, налази се палестинска полицијска станица. Они су наследници јаничара – чувара. Иначе, полицијаци су углавном дискретни и пажљиви, тако да се једва и примећују.

Одмах по уласку у храм, приметни су величанствени стубови са леве и десне стране, који потичу из времена крсташа. На њима су осликаны светитељи који се и данас могу видети. Са леве стране главне дворане налазе се врата која воде у цркву Свете Катарине од Александрије, која је подигнута 1882. године од стране фрањељеваца. У оквире те цркве налази се пет пећина. У једној од њих је живео блажени Јероним.

У источном делу цркве Рођења Христовог је олтар који припада Грчкој Православној Цркви. Ограђен је велиkim дрвеним иконостасом из 1764. године, који је украсен иконама и многобројним кандилима.

Са леве стране олтара је јерменска црква, која се састоји из два олтара. Један је посвећен Богородици, а други мудрацима (зове се Олтар Краљева). Јермени верују да су мудраци ту оставили своје коње када су дошли да се поклоне маломе Христу.

Са десне стране православног олтара је Олтар Обрезања, који припада Грчкој цркви. Испод олтара је пећина Христовог Рођења. На улазу у пећину, са леве стране, налази се стуб на чијем врху је насликана икона Исуса Христа. Икона је чудотворна, јер су из ње претке сузе, које се и данас могу видети. Улаз у пећину потиче из времена крсташа, док бронзана врата воде порекло из времена владавине Јустинијана.

Божје Јасле

Први опис пећине је описан ходочасником крајем 7. века: „На самом истоку града налази се природна полупећина. Њен унутрашњи део назива се Божје Јасле, као место где је Богородица положила свога Сина онда када Га је родила. Међутим, место где се Он стварно родио је близу јасала, али ближе улазу. Дакле, ова Витлејемска пећина Христовог рођења била је украсена са свих страна у унутрашњости по површини са драгоценим мермером у част Спаситеља. Изнад ове пећине и околног места где је, како кажу, Господ

Исус Христос рођен, подигнута је Црква.“

Чим се сиђе доле, са десне стране степеница, налази се место Христовог Рођења, на којем је саграђен мали олтар. Олтар је украсен са мноштвом кандила. Испод њега је постављена шестокрака звезда: она означава да је на томе месту рођен Спаситељ света. На звезди пише: „Hic De Virgine Marie Jesus Christus Natus Est – 1717“, што у преводу значи: „Овде је рођен Исус Христос од Девице Марије – 1717.“ Звезда је, дакле, постављена 1717. године, али је на тајanstven начин нестала 12. октобра 1847. Нова звезда је постављена тек 1852. године, а натпис потиче од старе. Иначе, место Христовог Рођења је у надлежности Грчке Цркве.

О храму Христовог Рођења данас се брину три Цркве: грчка, римокатоличка и јерменска. Свака Црква има свој део у надлежности и све дужности су регулисане. У пећини Христовог Рођења право на литије имају само Грци и Јермени, док су римокатолици искључени. Зато они имају у својој надлежности капелу Јасли у којој само они могу да држе богослужења. Иznад звезде Рођења налазе се 16 кандила: римокатолицима припада четири, а по шест држе Грци и Јермени. Под бришу грчка и римокатоличка Црква у различите дате, док Звезду Рођења бришу само Јермени и Грци. Ово је само један пример поделе дужности, док за остали део цркве Христовог Рођења треба још страница папира.

• Ђакон Борис Фајфрић

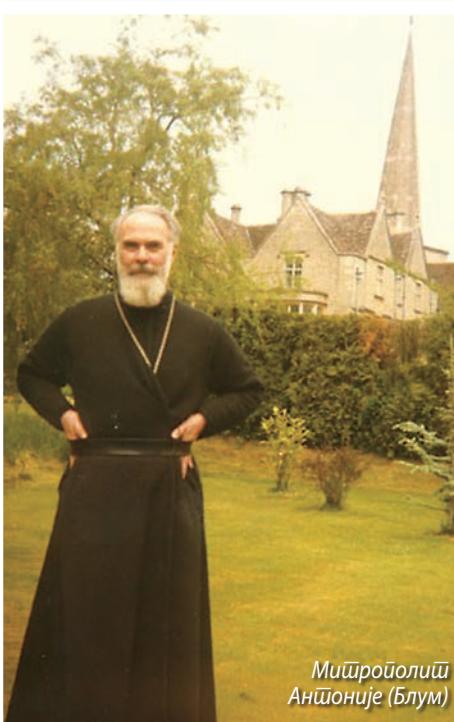
Мишройолиш Антоније (Блум)

О ЦРКВИ

Један важан моменат хришћанства јесте чињеница да Сам Христос ништа није написао. Јеванђеље које имамо - то је сећање Цркве, сећање Христових најближих ученика везано за оно што су доживели и чему су се научили будући поред Њега; Сам Христос, међутим, није иза Себе оставио књиге, као што су их иза себе остављали многи учитељи. Шта је Он оставил иза Себе? Да ли ми сасвим поуздано знамо шта је Он говорио, чemu је учио, какав је био Његов лик? Да, зnamо, и то далеко поузданije, него да имамо књигу из које бисмо „прочитали“ оно што хоћемо у њој да видимо, као што стално чинимо када читамо дела разних писаца: ми у њима заправо видимо себе и књигу схватајмо само према мери сопственог разумевања. Христос није оставил књиге, али је оставил живу заједницу, која се назива Црква и која Га лично познаје.

Кажем овом приликом „да Га познаје“, а не само „да Га је познавала“, јер су из стоећа у стоеће сви они, који су постали верујчи, заправо били и јесу људи који су на овај или онај начин сусрели Христа и који могу да понове речи из једне из Посланице апостола Јована: *О оном што смо чули, што смо видели очима својим, што сајлегасмо и што руке наше ойишаје... објављујемо вам* (1. Јн. 1; 1-2); ми говоримо о ономе што је за нас, у границама нашег искуства, апсолутно несумњива реалност. То се из стоећа у стоеће догађа са небројеним мноштвом. Требало би имати на уму да Црква није једноставно заједница људи обједињених догмама, свештеничком јерархијом и св. Тајнама, као што се често говори у Кашихизису. Све то, наравно, постоји у Цркви и представља њен саставни део, али у Цркви постоји и друго језгро, а оно подразумева сусрет, тј. сусрет лицем у лице са Христом. Овај сусрет може да буде потресан и тренутан или, пак, може да се одвија постепено и једва приметно, али он свакда мора да се оствари да би човек могао да каже: „Ја сам верујчи.“

Овде, међутим, постоји још један моменат и чини ми се да је он веома важан. Вера, тј. искуство сусрета са Богом, увек је неизрециво: немогуће је уистину пренети оно што се додатило, а на људском језику може се изразити само оно што је доступно језику и нашем поимању. Желео бих да најпре

Мишройолиш
Антоније (Блум)

искрено испричам о ономе што се мени додатило, иако је то можда помало неумено, и да затим пређем на питање о томе како се може изразити вера.

Родио сам се још пре Првог светског рата. Моје животно искуство укључује у себе све трагичне године живота Русије у заграницној емиграцији. Околности су биле такве да нисам слушао никакве црквене, па чак ни уопштено-хришћанске поуке. Живећи у емиграцији, похађао сам школу затвореног типа из које сам излазио само на неколико сати, и то недељом, када нико није ни покушавао да ме нешто научи, јер су сматрали да би ме превасходно требало утешити и обрадовати. Из тог разлога нисам имао никакву представу о Богу. Знао сам да моји родитељи верују у Бога, али ништа више осим тога. Таква ситуација потражила је прилично дugo, а онда сам, као деčак, ступио у руску омладинску организацију. Тамо сам упознао оца Георгија Шумкина, и он ми је открио тајну све-побеђујуће љубави - љубави која може да тријумфије или да буде крсна патња. То сам, међутим, тада схватао само као неку ъегову личну и мени неразумљиву особину. Прошло је затим неколико година од тих догађаја. О Богу сам слушао, али се нисам интересовао за ъега.

Тада се додатило да је нама, четрнаестогодишњим дечацима, у време док смо играли одбојку пришао наш инструктор и рекао: „Децо, позвали смо свештеника да вам одржи беседу, јер наступа Страсна седмица. Уђите у салу“. Сви дечаци су одбили да то учине, а ја сам се посебно истицао. Остали су били колико-толико блиски Цркви, док ја нисам имао никакву представу о томе. Одговорио сам да ја не верујем ни у Бога, ни у свештенике, и да немам ни најмању жељу да идејем негде где ће ме учити оно што ми уопште није потребно. Мой инструктор је био веома мудар, тако да ми није рекао да ће то бити добро за моју душу; знао је да ћу му одговорити да ја немам душу и да ми зато свештеник није ни потребан. Напротив, инструктор ми је рекао: „Замисли шта ће се додатити кад овај свештеник по читавом Паризу разгласи да нико од вас није дошао да саслуша ъегову беседу! Не тражим од тебе да га слушаш, само уђи и седи у неки угао, а онда размишљај о чему год хоћеш!“ Одлучио сам да, из лојалности према организацији, могу то да учиним: пошао сам и заиста сео у угао, припремајући се да се позабавим неким својим мислима. На моју несрћу (а заправо, на моју срећу), испоставило се да свештеник говори веома гласно, што ми је сметало да размишљам.

Јеванђеље од Марка

Оно о чему је говорио узнемиравало ме у тој мери да сам на крају почeo да га слушам. Нас су тада припремали да се са мачем у рукама вратимо и спасемо Русију од большевизма, а он нам је прича нешто о Христу, о смирењу, о трпљењу, о кроткости и о свим оним врлинама за које ми ни најмање нисмо марили, јер оне, како смо тада мислили, никакву корист не би донеле нашем задатку. Слушао сам свештеника, и при том осећао све већи немир. Када је завршио беседу, нисам се вратио на терен за игру, него сам отишао у наш стан. Затражио сам од мајке да ми донесе Јеванђеље, јер сам желео да се лично уверим. И сада се сећам шта сам јој тада рекао: „Хоћу да проверим, и ако је у Јеванђељу заиста речено оно што тај свештеник говори, онда сам завршио са Богом и са Христом и бацам онај крст

ДУХОВНОСТ

Ја нисам видео Христа, али сам Га сусрео и све до данас сам, након готово осамдесет година, апсолутно уверен у то као што сам био уверен и тог тренутка

који сам добио на крштењу!" Будући да сам био разборит дечак, сетио сам се да је свештеник рекао да постоје четири Јеванђеља. Отуда сам закључио да једно од њих мора бити краће од осталих, и ако већ треба да губим време на читање Јеванђеља, онда ћу прочитати оно које је најкраће.

И тада сам Га сусрео - не свештеника, него Бога, јер сам почeo да читам Јеванђеље од Марка, које као да је било предодређено за такве, дивље дечаке какав сам био ја. Почеко сам да читам, а онда сам - лагано читајући текст од прве до треће главе, јер нисам био навикнут на архаични језик руског превода - изненада осетио да са друге стране стола за којим сам читao стоји живи Христос. Ја Га нисам видео, нисао осетио никакав мирис, ништа нисам чуо. Завалио сам се на столицу, убеђен да то није ни виђење, ни халуцинација, него сасвим једноставно убеђење да Он ту стоји. Тада сам помислио: ако је већ тако, онда све што је о Њему речено мора бити истина; ако је Он умро и ако је сада жив, то значи да је то Онај о Којем је говорио отац Срgej...

Бог воли и добре и зле

Почеко сам насумице да читам Јеванђеља, и неколико ствари ме тада посебно запрепостило. До тада сам навикao да живот посматрам као цунглу у којој је сваки човек за мене представљао опасност и непријатеља; да бисте преживели у цунгли ране емиграције, морали сте да се окамените, да постанете чврсти и непробојни. Изненада, видим да је у Матејевом Јеванђељу речено: *Он сунцу зловађа да обасјава и зле и добре* (в. Мт. 5; 45). Помислио сам: ако Бог воли и добре и зле, и ако ја хоћу да будем са Богом, онда такође морам почети да волим не само добре, који воле мене и који су добри према мени, него и оне зле којих се толико плашим и које сам до тог времена мрзео. Замислио сам се над тим и одлучио: добро, ма шта да ми учине људи, ја ћу их волети да бих остао са Христом; нека ме посипају и кључалом водом, ја се нећу одрећи те љубави... Сутрадан, када сам изашао на улицу и угледао гомилу људи која се запутила на станицу (тада смо становали у предградју), помислио сам: „Бог је све њих створио, Он све њих воли, и ја ћу све њих волети...“. Био је то мој први утисак. Нисам у стању да то изразим до краja: могу само да, помоћу оскудних речи, опишем шта се догодило, али ни на који начин нисам у стању да пренесем шта се догодило у мојој души када сам се нашао

лицем у лице са Христом.

Шта то значи? То значи да је вера, према речима апостола, *йошврда сшвари невидљивих* (Јевр. 11,1). Ја нисам видео Христа, али сам Га сусрео и све до данас сам, након готово осамдесет година, апсолутно уверен у то као што сам био уверен и тог тренутка. Тада је, међутим, требало да изразим своју веру и да је пренесем другима. После много година, до руку ми је дошла књига преподобног Макарија Египатског у којој он прави разлику између искуства вере и његовог изражавања помоћу речи. Он каже: замислите да у мрачној ноћи лежите у чуну који носи река или море. Изнад вас је бездано небо и звезде, вас њише вода и ви читавим бићем осећате то уљуљкивање. Замислите да затим започне осека и да се ваш чун нађе на обали. У том тренутку ви више не осећате њихање чуна, али оно је и даље присутно у вашем бићу. Ви знате да је оно постојало и ви га још увек осећате у себи. Такав је и тренутак када из искуства вере можемо да пређемо на њено изражавање, када можемо да говоримо о ономе што смо доживели васцелим телом и душом.

Ово је веома важан моменат у Цркви. Сви апостоли, сви свети, сви грешници који су се једном дотакли макар и краја Христове халјине, могу да кажу: у том тренутку нешто сам осетио, нешто сам доживео, и посредно могу то да вам пренесем. Шта овде значи „посредно“? Сви ми можемо да говоримо, али како можемо да пренесемо? Зар ће нама или некоме другом човеку поворовати једноставно зато што кажемо: „Мени се то догодило!“ Можда лажеш, можда се вараш, можда ти се само учинило? Како то може да се објасни? Управо ми долази сећање на јеванђелску повест о томе како се Христос након Свог васкрсења јавио десеторици ученика (Јуда је већ био мртав, а Тома није био са њима). Они су сусрели Христа и силено се обрадовали што је Он жив, што смрт нема власт над њим, што је победио зло и смрт и што Њему припада победа. Затим се вратио и Тома, а остали су почели да му признају како су видели васкрслог Христа. Он их је погледао и одговорио: *Ако не мешнем ѡрсћ свој у ране од клинова... нећу веровати* (Јн. 20; 25). Зашто је то, посматрујући их, приметио да се никаква промена није догодила на њима. Да, они су се радовали, али су остали они исти ученици, какви су били и раније. Тома никакав преображај није видео у њима. До овог преобразаја дошло је касније, када су примили дар Светога Духа.

Тома, међутим, у том тренутку није могао да поверије њихвим речима, јер у њима није видео одлучну и коначну промену.

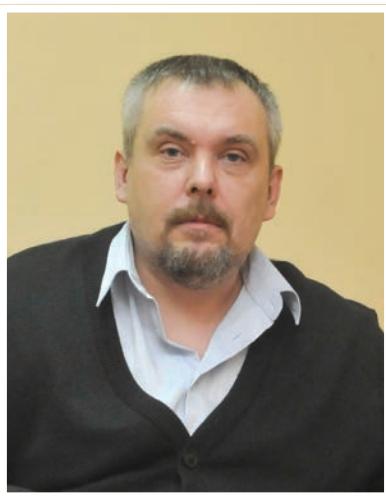
Нама се то стално догађа. Између нас, грешника (који понекад засијамо неком малом светлошћу, као што може да засија свећица на тавану) и светитеља који блистају као што је свети Серафим Саровски заблистао пред очима Мотовилова, постоји, наравно, огромна разлика. Међутим, уколико човек у нама и кроз нас може да угледа неку светлост, ако он, гледајући нас, може да види да ми нисмо као остали људи и да се из нас излива светлост вечног живота, он тада може да поверије нашим речима или, тачније, не да поверије нашим речима, него - нама самима. Један хришћански писац каже да између неверујућих и верујућих треба да буде иста онаква разлика, каква постоји између вајарског дела, тј. статуе, и живог човека. Статуа може да буде прекрасна и лепша од сваког човека, али она остаје дрво или камен. Човек може да буде и непривлачен, али да нешто у њему блиста божанственом светлошћу. Овај писац каже да, када неверујући сусретне верујућега, он мора да се заустави и да каже, „Шта се догодило? Очекивао сам да сртнет статуу, а испред мене је статуа која је оживела, она је жива и креће се, она ми преноси нешто што никада раније нисам видeo!“

Човек и Црква

Управо је то - биће Цркве у личности сваког човека, сразмерно његовом приближавању Христу, присаједињењу Христу, примању Светога Духа, и у томе је разлика између верујућег и неверујућег човека који је туђи Цркви. И „туђи“ човек је, међутим, човек у пуном смислу ове речи. То је човек који, као субјект дрва, очекује тренутак када ће пасти искра и када ће се и он сам распламстати. Његово неверје није га лишило човештва, то је само човек који још није пронашао пуноћу живота. Нама, верујућима, који смо сусрели Бога и Христа, предстоји да блистајмо таквом светлошћу, да изливамо такву светлост - а она не мора обавезно бити заслепљујућа, него може да буде и светлост свећице - која ће оне што нас сусретну навести да кажу: „У том човеку постоји нешто што никада раније и ни у коме нисам видeo!“

То је биће Цркве, то је њена истинска природа. Црква тада постаје оно што она у суштини и јесте: тело Христово, тј. хиљадугодишњи и вековни продужетак оваплоћеног присуства Божијег, тело Сина Божијег које нам се даје у Св. Тајни, и присуство Светога Духа. Црква је откривање Христа, откривање Светога Духа, откривање вечног живота. Црква је место где су Бог и човек сједињени, место где Бог може да сусретне човека који му је до тада био туђ, као и само чудо тог сусрета. Управо то и јесте - Црква.

• Превод: Антонина Пантелић

Разговор са енигматичарем Борба за

У овом броју „Православља“ излази стота укрштеница. Тим поводом разговарамо са енигматом Драганом Николићем о укрштеним и осталим речима

Када смо у „Православљу“ објавили прве укрштене речи, било је оних који су се обрадовали овој новости, али и таквих који су се питали да ли је тако нешто уместно у верском листу, па да ли ће садржај бити пристојан и примеран... Данас, када смо стигли до стоте укрштенице, разлог за нездовољство може да буде само један: када, због обиља текстова, решимо да изоставимо укрштене речи из броја. Онда звоне телефони, стижу писма и мејлови, па читаоцима морамо да објашњавамо да су укрштене речи изостале само у том броју.

Поводом овог малог јубилеја разговарамо са **Драганом Николићем**, аутором наших укрштеница и уредником „Политикиних“ енигматских листова „Енигматике“ и „Разбириге“.

■ **Драгане, какав је осећај после стотину објављених укрштеница и сазнања да је Ваша рубрика постала редовна у нашем листу?**

– Као што се за фудбал каже да је „најважнија споредна ствар на свету“, тако су и укрштене речи одавно постале „најважнија споредна ствар“ у штампаним, а у наше време и у електронским медијима. Само што, за разлику од гледања спорта, овде читалац није тек пасивни посматрач, него врло активни учесник – решавач. А осећај, наравно, може само да буде леп, и хвала уредништву што нас је подсетило да се, ево, дружимо већ стогројева.

■ **Читаоци „Православља“ су најчешће задовољни укрштеницама, сви ђа им се што имају пропратни текст, или би волели да у њима буде више појмова везаних за нашу веру, за нашу Цркву...**

– То није баш тако лако изводљиво, јер прављење укрштених речи има своја логична ограничења. Када би аутор настојао да стави што више тематских појмова, онда то више не би биле укрштене речи, већ гомила насумиће набавчаних израза. Поред тога, постоји и коefфицијент црних поља који треба поштovati, јер би, у супротном, укрштене речи

постале оно што се енигматским језиком зове „шаховска табла“ – када број црних поља опасно тежи половини читаве укрштенице.

■ **Како на плану енигматике стојимо у свету? Да ли „вавилонско замешатљство“ језика представља велику препреку за међународне активности на том пољу?**

– Свакако више него у многим другим областима. Текст се може превести, чак и песма прилично верно препевати, али укрштеницу је немогуће превести на други језик. Ипак, колико је могуће, одржавају се међународна такмичења и контакти. Србија редовно учествује на најзначајнијим енигматским и логичарским такмичењима у свету и остварује врхунске резултате. Ето, на пример, најбољи екипни пласман на светским првенствима у решавању судоку нам је треће место (на тим шампионатима учествује и до педесетак земаља), а те исте године вицешампион света је био Панчевац Бранко Ђеранић. Квизацији су нам такође јаки у светским размерама, и уопште, у свим областима енигматике и логике наша земља се достојно репрезентује у свету.

■ **Зашто су ти успеси непознати широј јавности?**

– Штета је што је тако. С друге стране, ако поредимо величину земаља и број становника, Србија има несразмерно много успеха на спортским и осталим међународним такмичењима, па и није чудо што смо се помало размазили и што само шампионске титуле сматрамо за вредним помена и медијске пажње. С тим у вези, част ми је што је моја кућа „Политика“ у неколико наврата била спонзор државних такмичења у овим областима.

■ **Загонетка у својој основи има реч, језик. Са многих страна се чује да нам је језик угрожен. Да ли делите то мишљење?**

– Српски језик је данас налик на компјутер чији корисник излази на интернет

без икакве антивирусне заштите. Језик спада међу најважније, али и најрањивије елементе основног идентитета сваког народа. О томе је све речено у „Завештању Стефана Немање“, тексту који, иако је апокриф, излаже непорециве искуствене истине о природи језика, на пример да два народа могу да ратују или да живе у миру, али да два језика никада не могу да буду у миру. Језичке „ратове“ нико не мора да подстиче, они су једноставно датост, нешто што постоји само по себи. А наша генерација је, нажалост, не само пасивни посматрач, него и активни (макар и несвесно) саучесник у урушавању сопственог језика.

■ **Шта видите као разлог таквом стању?**

– Уместо ламентирања због неминовних утицаја споља, разлог треба тражити међу нама самима. Као основне, навео бих два: недостатак стручковне доследности и недостатак политичке воље. Филологија струка је годинама у очигледној дефанзиви, јер ни после две деценије од формалног распада Југославије не видимо систематизован приступ језичком питању, за разлику од свих осталих чланцица СФРЈ које су бар започеле, ако не и довршиле процес уклањања елемената „братства и јединства“ из својих језика. Што се политичке воље тиче, и ту смо јединствен случај у односу на остале народе (или бар оне са којима волимо да се поредимо), јер сви они и те како воде рачуна о томе да се њихове правне норме везане за језик и писмо доследно спроводе у пракси, а не да, као код нас, остану само „мртво слово на папиру“.

У тај „брисани простор“ увекада надиру најразличитији идеолошки утицаји, па тако имамо трагикомичну ситуацију да на језик више утицаја имају разна идеолошки или интересно профилисана удружења, и сви други осим оних који би, по својој воле, требало да се баве језиком.

■ **Кажите неки пример?**

– За идеолошки мотивисано насиље

РАЗГОВОР

Драјаном Николићем

ЋИРИЛИЦУ

над језиком, а све у име некакве амебоидне „политичке коректности“, примера има безброј. Пуно је еуфемизма, замена на конкретних речи онима које треба да ублаже ту конкретност и оштрину у означавању појава, како би се те појаве (поготово девијантне) приказале као нешто што „и није тако страшно“. Тада је феномен није од скора, старији ће се сетити времена када је било забрањено рећи нпр. крадљивцу кола да је починио крађу – то се и званично звало „позајмљивање“. Од тих „пионирских“ корака наовамо, та пракса је, логично, могла само да се развија, да напредује у својој негативности. Ту су, затим, и рогобатни неологизми (новосковане речи) који, у име тобожње борбе за равноправност полова, ударажу на саму економичност језика, уводећи новокомпоноване женске дублете за поједина занимања и титуле. Тако се нпр. за петословну реч „писац“ уводи дублет „списатељица“ од 11 (!) слова, а за занимања која се завршавају на „-олог“, женски облик се прави на наставку за присвојни пријед, па испада „-олошкиња“. Реакција филолошке елите на тај огњени језички вандализам, нажалост, изостаје, или бар не успева да се пробије до јавности.

Други талас пошег утицаја такође већ годинама надире кроз вести из света. Није проблем у самим вестима, него у томе што се, новинарском немарношћу, агенцијске вести преводе „као преко колена“, без имало уважавања разлика између језика који се преводи (то је данас најчешће амерички енглески) и језика на који се преводи. У економичну и складну српску синтаксу, семантику, па и саму морфологију тако продиру елементи креирани не за српски, него за неки други језик. На пример, повратна присвојна заменица „свој“, која у том облику не постоји у енглеским реченицама, полако нестаје и из српског свакодневног говора: „Изволите ваш курсур“, „Довезли су њихов аутомобил“; затим англеканизам „Драго ми је да...“ („I'm glad that...“) и у оним ситуацијама када треба „Драго ми је што...“

■ Та колонизација језика се врши прилично брзо?

– Запреташћујуће брзо, довољно је свега пар година да нешто што је до јуче „парало уши“ постане уобичајено, као да смо одувек тако говорили. Ето, нпр. Португалији је „требало“ свега две три године да постане „Португал“, па остаје да се запитамо шта следеће можемо да очекујемо: „Ципар“? „Леба-

лон“? Затим, „добра“ (срдњи род) је такође преко ноћи постало „доб“ (женски род). И тако даље, примера има много, за читаву једну студију.

■ Тако смо дошли и до теме за коју као да нам обојици представља напор да о њој проговоримо: ћирилица?

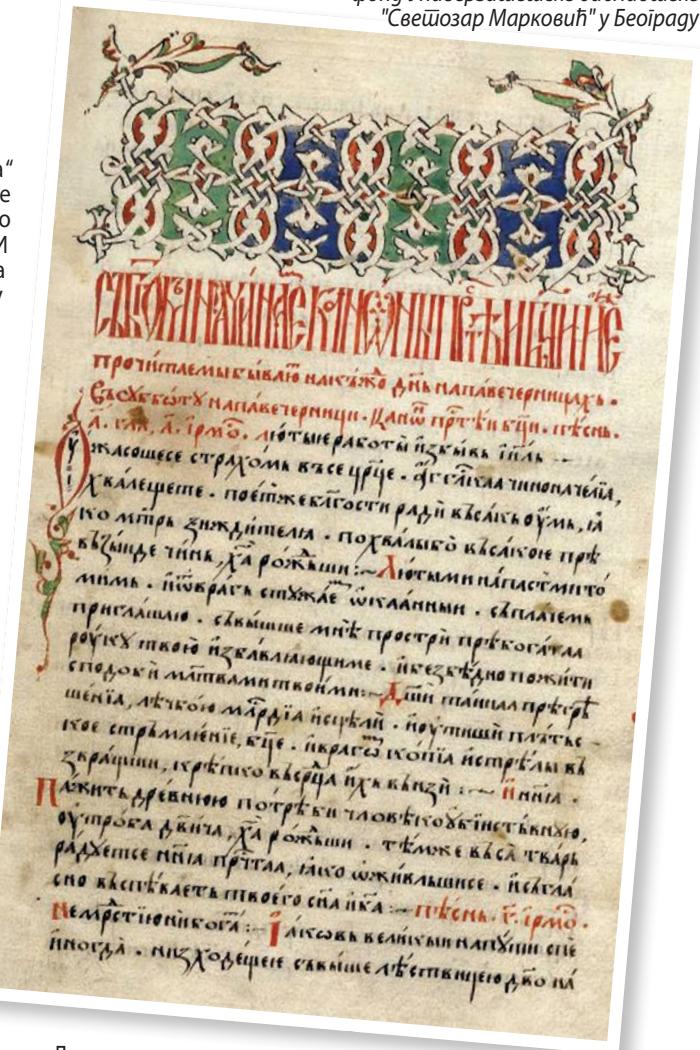
– Тачно, и ја бих волео када би та „чаша могла да нас мимиође“. Нажалост, то није могуће, а разлози су видљиви свуда око нас. Писање српског латиницом је остатак панславизма и југословенства, две идеје које су завршиле онако како приличи утопистичким идејама. Латиница је остала као њихов реликт, али реликт коме је било довољно свега два нараштаја да метастазира до забрињавајућих размера. До

Другог светског рата, то је било на нивоу политичких уступака „западној браћи“, а од 1945. креће систематско фаворизовање латинице и гашење ћирилице.

■ После овакве тврђње, неки ће Вас сигурно срвстати у присталице „теорије завере“?

– Има још много живих „скојеваца“ који би могли да се сете званичног расписа којим се наређивало писање латиницом „зато што је тако прогресивније“. Сетимо се, даље, чувеног Новосадског споразума из 1953. године (кога се Хрвати, за разлику од нас, практично никада нису придржавали), па пленидбе и уништавање ћириличних писаћих машина, па образовних реформи чији је званично прокламован циљ био систематско подгревање свести да је ћирилица „назадна“ и „простачка“, а да ће нас латиница приближити свету... Ако неко ни после свега набројаног не види систематичност у потискивању ћирилице и фаворизовању латинице, онда нема сврхе набрајати даље.

Бојородичник јеромонаха Антонија, 1654, фонд Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић“ у Београду

■ Многи доживљавају постојање два писма у српском језику као богатство. Други, опет, кажу да је латиница данас неизбјежна због компјутера, порука на мобилним телефонима...?

– То није латиница, него енглески алфабет, у жаргону позната као „ошишана латиница“, јер у њој нема латиничних диграма (двословних гласова), нити слова са кукицама и квачицама изнад. Што се тиче компјутера, на интернет-претраживачима смо у читавом свету једини за чији језик стоји назив на два писма: „Српски/Srpski“. Када би то стварно било богатство, сигурно би било још таквих случајева, не бисмо били „бела врана“ међу свим светским народима и њиховим језицима. Напротив, диграфија (постојање два словна система у једном језику) ствара само проблеме, као нпр. потребу за компјутерским програмима за конвертовање текста. Тако добијамо трагикомичне примере елементарне неписмености као нпр. „ињекција“, „ојекнути“, „нацивети“... Композитор

Беджих Сметана постао је „Беџих“, Польак Анђеј је „Анђеј“, а овдашњи Јермени су принуђени да у своја презимена (Баронјан, Вартабедјан...) убацују слово „и“ јер би, у супротном, неки Јоселјан постао „Јосељан“.

■ Разлоги су, dakle, ирационални?

— Ирационални, и без икаквог објективног утемељења. Ваљда тако човек изгледа виши у сопственим очима, или мисли да ће, пишући латиницом, остатити утисак да, малтене, влада неким страним језиком... Ту је, даље, и широко распострањена предрасуда у пословном свету да ћемо, коришћењем латинице уместо ћирилице, постати конкурентнији на оним тржиштима „где нас не воле“. Отуда доминација латиничних фирми и натписа у Београду и по читавој Србији. Затим, и међу високошколским установама, које би требало да буду перјаница националне мудрости и самосвести, има и таквих за које су сви учбеници штампани латиницом, а неки и непреведени са хрватског.

Доведени смо у понижавајућу ситуацију да многи бране оно што нам је подметнуто као кукавиче јаје. Недавно ми је једна саговорница „Разбириге“, на питање како јој се допао интервју, одговорила: „Испао је одлично, само сам ја превидела да је лист ћириличан, иначе никад не бих пристала да дам интервју!“. На питање „зашто“, само је слегла раменами. Отприлике на то се и своди квалитативност свих „аргумента“ поборника латинице у српском.

■ Вероватно ћемо, по свом обичају, о томе размишљати када све већ буде готово. Ви радите и у световним и у црквеним листовима. На Вашу иницијативу, „Енigmatica“ и „Разбирига“ су са латинице прешли на ћирилицу. Да ли је било неких реакција?

— Од наших решавача су стизала само одобравања и поздрави. Међу самим енigmатама и људима из новинарске бранше, било је и амбивалентних реакција – неки су јавно подржали и поздравили ту промену, да би ми насамо изразили већ поменуту забринутост да ће се то одразити на продају наших листова „тамо“, или чак отворено рекли: „Да сам се ја питao, не бих то дозволio!“. Уосталом, и сама та чињеница што се покретање латиничног листа сматра за нешто нормално, а прелазак са латинице на ћирилицу истиче као куриозитет вредан помена, довољно говори о данашњој „равноправности“ два писма у српском језику.

■ Да ли се прелазак та два листа на ћирилицу стварно одразио негативно на њихову популарност?

— Напротив, статистика показује да су управо од тог тренутка „Енigmatica“ и „Разбирига“ почели да добијају нове решаваче, како у Србији, тако и по иностранству. У томе има логике: неко ко

осећа чежњу за родном грудом, и ко се обрадује свему што му одатле стигне, сигурно неће бити одушевљен ако му из завичаја дође лист штампан латиницом.

■ Како би, по Вама, требало решавати проблем језика и писма?

— Нема решења без доследнијег ангажовања језичких и политичких кругова. У оба случаја, то ангажовање треба да буде систематско: филозози да постављају стандарде објективно, без повлађивања идеолошким хировима и дневноНополитичким интересима (леп наговештај), који буди наду да се кренуло са мртве тачке, јесте недавно објављивање знатно изменењеног и прочиšћеног „Правописа српскога језика“), а државници да доследно поштују оно што им је, више него свима нама, обавеза да чувају – Устав државе чији су репрезенти. Довољно је да погледају како је то урађено у околним земљама, видеће да уопште није неизводљиво. У међувремену, преостаје нам да свако својим примером у свакодневном животу води борбу за нешто што је најнормалније и што се подразумева у свим осталим државама и народима: да на свом матерњем језику пишемо својим писмом. То је уједно и борба за очување здравог разума, јер паралелно постојање два писма у српском језику представља својеврсну расподућеност, подвојеност, стање које је у медицини познато као шизофренија. А ако вам неко потура шизофренију као предност, као некакво „богатство“, онда то не може бити ништа друго него ругање здравом разуму.

■ Од теологије и рада при Цркви, до енigmaticе и уређивања листова... Мало необичан пут?

— Припадам оним генерацијама које су рођене и васпитане у околностима када је било могуће, и нормално, трасирати животни пут и онда радити на остваривању постављеног циља. Са доласком последње деценије протеклог века, испоставило се да је тај систем грађен на илузијама, и дошло је време да се плате велики рачуни за те илузије. У трагичним догађајима који су уследили, услед присилних масовних миграција, у читавом друштву, па тако и у Цркви, дошло је до успостављања неких нових приоритета. Са друге стране, енigmatica ми је, од успутне забаве, мало-помало постала озбиљна активност, све док у једном тренутку, стицјем околности, није дошло до тога да је у редакцији „Енigmaticе“ „књига“ буквально „спала на једно слово“. У тој ситуацији, стављен пред избор „отићи или остати“, одлучио сам да прихватим изазов, са свим обавезама и ризицима који уз њега иду.

■ И како сада оцењујете тај свој избор?

— Немам разлога за нездовољство.

• Развој водио М. Пойловић

Школа иконоумет

Поносни смо на џруг који смо уложили моји ћаци и ја, а на квалишту моју да нам ћојави и професионални умешници, о чему сведочи ћосећеност изложбе, као и рекације ћосећилаца, каже Татјана Филиповић, сликар-конзерватор-рестауратор и учитељ иконописа и позлатарства при Храму Светог оца Николаја у Земуну.

Ова јединствена и едукативна школа започела је свој рад октобра 2009. године у конаку цркве која краси боемски део града, чувени Гардош.

Храм је најстарија земунска црква, подигнута 1745. године на месту старије дрвене богомоље као једнобродна грађевина са полукружном (споља петостраном) апсидом, декорисана у духу српских барокних цркава 18. века. Раскошни барокни иконостас из 1761. године, дело истакнутог резбара Аксентија Марковића, украсавају 73 иконе Димитрија Бачевића, једног од најпознатијих српских сликара из 18. века, сликане уз помоћ Димитрија Поповића. Зидне слике, као и низ других сликарских дела, израђено је 1847. године земунски сликар Живко Петровић. У цркви се чујаву и појединачна дела Стефана Груjiћа, Димитрија Аврамовића, Живка Петровића и других српских иконописаца 19. века. Бројни су и вредни предмети примењене уметности, еснафске заставе, старе црквене књиге и други предмети из 18. и 19. века, значајни за културну и привредну историју Земуна.

Свакако вредан помена је кивот у коме се чујаву делови моштију светог апостола Андреја Првозваног, светог архијакона Стефана и део Часног крста. У североисточном делу црквене порте налази се парохијски дом, саграђен на месту где се некада налазила Српска школа из 18. века која је имала велики значај за развој земунског школства и у којој је, између осталих, учитељевао и писао Јоаким Вујић, отац модерног српског позоришта и један од најплоднијих српских књижевника.

Овако вредну и дивну грађевину Татјана Филиповић је на конкурсу добила да обнови, освежи и поврати јој стари сјај. Много посла је већ обављено, али доста тога тек следи: „Прво, велика ми је част и задовољство што сам добила прилику да радим на

ЦРКВА И УМЕТНОСТ

Ииса Џри храму Светог оца Николаја у Земуну

НОСТ ДОСТУПНА СВИМА

овако великој светињи. Иконопис и живопис, као и комплетан инвентар у цркви Св. Николе, до данашњег дана, доспео је у врло тешко стање. Живопис је поцрнео и у већој мери подљуспан, нарочито на своду где су оштећења најкомплекснија. У ништа бољем стању није ни иконостас који је црвоточан, са видљивим оштећењима на иконама и конструкцији. Очигледно је да је вишедеценијска немаштина оставила великог трага на целокупно стање храма. Несанирана капиларна влага, која је узрочник стварања кондензационе влаге, као и влага која је прорадла кроз кровни покривач, кључни су узрочници оштећења живописа као и целокупне унутрашњости цркве. Тек скорим поправкама на крову, решено је питање прокишињавања и влажења малтера на своду и зидовима. Радови на санирању подземних вода и статике, почеле у јесен ове године, а изводиће их Грађевински факултет. Када се буду решили ови проблеми, наставиће се конзерваторско-рестаураторски радови на зидним сликама и орнаментици храма”, каже Татјана Филиповић.

Дотле, овај вредни и цркви посвећени иконопосац ради на обнови кивота, и сваке недеље, већ једанаест месеци, три пута недељно држи часове иконописа и позлатарства у конаку храма. Раздрагана лица полазника свих узраса, нескривена срећа након научених првих потеза, одушевљење првим златним листићима које стављају на даску, показатељ су да је Татјана на добром путу: „Колико ја знам, мало је уметничких школа које су прилагођене људима који желе да изучавају технику средњовековног сликарства, а да немају претходно знање из сликарства. Обично се ради о школама за талентоване или нешто слично, па се људи који желе да баве иконописом и не усуђују да уђу у иконописачку мисију. Већина полазника је на почетку имала погрешан став, да нису довољно талентовани, или да нису спретни, да немају искуства и стрпљења. Моја мисија била је да практично покажем да иконопис може да се научи, да је он сачињен од канона којима се може овладати. Наравно, овладавање византијским канонима није само по себи довољно. Потребно је много рада, много труда и изучавања свих правила византијске уметности да би се сачинила добра и квалитетна икона”.

Метода израде икона има пуно. Иконописаца, такође. Многи то раде ама-

терски, из хобија или „за своју душу”. Виђење светаца је лични доживљај. Али, правила се знају, канони такође, а техника се учи у школи и на факултету. Тога се Татјана Филиповић строго придржава:

„У свом раду користим средњовековну технику. Иконе настају на квалитетним и природним путем сушеним липовим даскама. Радим по старим рецептима које су се кроз векове показале као најпостојајије. Позлату радим 24-каратним дуплим златним листићима, сликам јајчаном емулзијом и минералним земљаним пигментима. Лакират лаковима које сама правим и који су природног порекла. Све ове фазе захтевају знање и умешност, јер било каква грешка за последицу има кратак животни век иконе. Такође, иста прича је и у конзервацији и рестаурацији, јер ја сам по стручни и то. Често добијам иконе новијег датума и мислим да нема горе рекламе за једног уметника него када му се дело још за живота мора да рестаурира, што уопште није ретка појава. Због тога инсистирам да моји полазници прођу кроз све фазе израде иконе, кроз праксу. Учим их да само перфектно израђена икона кроз све фазе, даје гаранцију да ће она и да траје”.

Школа иконописа се оджава три пута недељно, траје по шест сати и није временски ограничена. У њу долазе сви они који имају љубави и воље према изради иконе и који желе да на што детаљнији, сеобухватнији, а уједно и што једноставнији начин овладају овим старим занатом. За ово кратко време,

школа је прерасла и у радионицу у којој наручилац иконе може да утиче на њен коначни изглед, поштујући, наравно, канон. Величина и облик даске, полирање или патинирано злато, изглед иконе која је као из прошлог века или сасвим нова, колорит икона, само су неки од избора који сваки наручилац има пред собом. Интересантно је и ретко и то што полазници ове школе већ имају и своју прву изложбу где су изложени њихови први радови, а који по много чему подсећају на радове њихових уметничких колега. Ова изложба има и хумани карактер, јер продајом икона наслажних у овој школи, помаже се и санација храма Св. Николе коме је помоћ више него потребна. Сва ова лепа дешавања при Храму нису остала непримећена ни од стране електронских и штампаних медија који су са нескривеном знатижењом и пажњом извештавали о њима.

„Заиста желим да захвалим старешину храма, оцу Александру Раковићу, а такође и управи храма и свима који у њему раде, на несебичној помоћи и стрпљењу без којих ова школа не би опстала”, каже Татјана Филиповић.

Ову јединствену изложбу треба, дакле, свакако посетити. Она би била интересантна и у неком другом изложбеном простору у Београду, а и по Србији, као путујућа радионица оних који су различитих годишта, образовања, талената, животних интересовања, али које повезује вера у Бога и љубав према црквеној уметности.

• Божидар Манојловић

Феномен феминизма

Реч феминизам долази од латинске речи *femina* што значи жена. Феминизам је друштвени покрет који се залаже за положај жена у друштву, те тражи политичку, економску и социјалну једнакост. Он се као покрет дели на марксистички, либерални, социјалистички, либерални, постструктуралнистички и радикални, мада данас треба напоменути и постојање: психоаналитичког, црначког и лезбијског феминизма. Такође, овај покрет се залаже за унапређење положаја жена укључујећи и полне доминације и дискриминације. Савремени социолози ће данас рећи да феминизам није само друштвени покрет већ и доктрина, која се залаже за ослобађање жена од насиља, сексизма и за прихватање жене као целокупне личности. Феминизам започиње са просветитељством, модерном демократијом и либерализмом (аутентичан пример ширења либерализма био је појава феминизма). Први феминистички захтеви били су усмерени према постизању једнаких могућности жене при запослености и политици, а појавили су се у Западној Европи и Сједињеним државама.

Мада је сам термин „феминизам“ скрашњег порекла, феминистичка гледишта су нашла свој израз у многим различитим културама и њиховим трагом може се стићи чак до античких цивилизација Грчке и Кине. *Књига о праву жене* Кристен де Пасан (Christine de Pisan), објављена у Италији 1405. године, која бележи дела славних жена из прошlosti и брани право жене на образовање и политички утицај, наговестила је многе од идеја модерног феминизма. Ипак, организовани женски покрет није се развио све до деветнаестог века.

Право гласа

Модерна феминистичка мисао настала је крајем осамнаестог века делом Mary Wollstonecraft – *Одбрана права жене* (1792). „Први талас“ феминизма се завршио после добијања права гласа за жене, које је први пут уведено 1893. године на Новом Зеланду. 1920. године, Деветнаестим амандманом Устава Сједињених Држава даје се право гласа америчким женама. У Великој Британији право гласа било је проширио на жене 1918. године, али још једну деценију оне нису постигле једнака гласачка права као мушкирци. Иронија је судбине да је освајање права гласа, у многим погледима, ослабило и подрило женски покрет. Борба за женско изборно право уједињавала је и инспирисала покрет,

дајући му јасан циљ и кохерентну структуру. Осим тога, многе активисткиње су наивно веровале да су, добивши изборна права, жене постигле пуну еманципацију. Женски покрет је обновљен тек појавом „другог таласа“. Дакле, током деветнаестог века акценат је стављен на борбу за женско право гласа, а испуњењем тог циља, почетком двадесетог века, завршава се први талас феминизма.

Шездесетих година двадесетог века започиње „други талас“, коме су интелектуални извори књиге Францускиње Simone de Beauvoir и Американке Betty Frieden. Обе списатељице су снажно утицале на обликовање самосвести многих жена. После тога, феминизам се као покрет разгранао у више смерова.

Као главне принципе, феминисткиње су истицале слободу и једнакост, онако како су их изразили просветитељи. Традиционалне премисе у погледу инфериорности жене и њихових недостатака, које се темеље на Аристотеловом етосу и погрешном тумачењу апостола Павла, остала су и до данашњег доба (ради се о буквалном тумачењу светописамских текстова, који се односе на апсолутну покорност жене према свом мужу, најчешће не узимајући у обзир културу и историјске околности времена у ком су списи настали, а тиме показујући нестручност и непотештовање основних херменеутичких правила – *йтим. ауш.*)

„Лично је политичко“

Феминисткиње сматрају да је патријархат, као доминација мушкирца над женама, основна врста угњетавања која се провлачи кроз све сфере. Најпознатији феминистички слоган „лично је политичко“ указује на то да је појединачна репресија у кући, мужа над женом, ствара глобалну репресију у друштву. Феминизам је назив за скупину идеологија, дакле ради се о феминизму, и политичким покретима којима је циљ побољшање положаја жене у друштву, односно изједначавање права жене са правима мушкирца.

Као политички термин, феминизам је био изум двадесетог века, а у свакодневном језику уобичајен тек од шестдесетих година. Појам „feminist“ први пут је употребљен у деветнаестом веку као медицински термин којим се описује или феминизација мушкирца или маскулинизација жене. Као друштвени покрет, феминизам се везује за два основна веровања: да су жене, због свог пола, у неповољном положају, и да

овај неповољан положај може и треба да се преокрене.

Феномен феминизма се никако не треба схватати као провинцијалистички, већ као унутрашњи вапај за једним племенитијум светом. Црква из своје ризнице Предања и Светог Писма такође треба да заузме свој став и да одговор на сва питања која поставља савремени човек, а која се тичу достојанства људи и њихових живота. Следујући светог мученика Јустина Философа и његову чуvenу реч, „Све што је добро – наше је“, можемо у феминизму пронаћи изразито хришћанске идеје. Акценат је свакако на борби феминистичког покрета за прихватање жене као целокупне личности. Идентичну мисао изражава и савремена персоналистичка теологија подвлачећи да је сваки човек, без обзира на пол, јединствена, аутентична, незаменљива и непоновљива личност. Утемељење овакве теологије јесте свакако Јеванђеље Христово, и његова вечна савременост, вечна новост како то Гете каже у *Фаусију*:

„...за наземаљским чежња нас ћрође,
јужимо ошкравиње ново,
реч што бескрајно леја и чисћа
само у Новом Завешу блисћа.“

Христове речи да „није човек ради суботе, него субота ради човека“ нам јасно показују да су сва средства дозвољена када је љубав према конкретном човеку у питању, у овом случају разумевање потреба феминистичких групација и подршка у раду да се овај свет учини хуманијим и бољим. То значи да наше обраћање феминисткињама не би требало да буде из главе, него из срца. Знајући да данашњи човек умире од недостатка љубави, и да га убија нељубавност, тојест људи убијају нељубавношћу, хришћани су дужни да се приклуче Христовој мисији, Његовом служењу свету, које је за Цркву могуће само као саборно служење, „да свет верује“. Не постављајући непосредно обраћење свих у Православље за услов сарадње, дијалог и наше дело треба да се угледа на причу о милостивом Самарјанину. У дијалогу са феминистичким покретом, то би значило непосредно интересовање за бол и неправду које данас трпи женска популација, и жеља да се пронађу начини како би се проблеми превазишли и тиме савременом човеку посведочили да смо „со земљи“ и „светлост свету“. Овакво служење, у име спасења света и човека, не може се ограничити националним или религијским оквирима, нити оквирима данашњих такозваних „секуларних

ЦРКВА И САВРЕМЕНИ СВЕТ

удружења", како данас многи поимају феминистички покрет. Недопустиво је гнушање над проблемима и животом света који нас окружује. Учешће хришћана у том животу треба да се заснива на схватању да су свет, друштво и држава предмет љубави Божије.

Родна равноправност

Питање родне равноправности такође произлази из феминизма. С тим у вези, Црква кроз своју хортиткултуру светотачких писаца одговара на овај проблем. Наиме, православна теологија стоји на становишту да сваки човек, који се крштењем рађа у Цркви и миропомазањем испуњава Духом Светим, без обзира на пол, постаје заједничар у Тројичном достојанству Господњем, та да својим бићем остварује свештеничко, пророчко и царско дело. Слично говори и Свети Максим Исповедник: „Црква Духом обновља мушкире, жену и децу, дубоко подељене у погледу расе, народа, језика, начина живота, рада, науке, звања, богатства... Сви они од ње добијају јединствену природу, неподложну уништењу, природу на коју на утичу много бројне и дубоке разлике по којима се људи иначе разликују једни од других... У њој нико ни на који начин није издвојен од онога што је заједничко, него као да су сви једнотавном и нераздељивом силом вере једни са другима сједињују“.

Говорећи о различитости и разлика-ма, веома је дискутабилно на шта тачно феминисткиње мисле када инсистирају на једнакости, при том не дефинишући о каквој се једнакости ради. Поставља се питање да ли једнакост међу половима уопште могућа? Ако се пажљиво истраже студије римокатоличких феминистичких теолога из Хрватске, може се доћи до закључка да се феминистичка теологија не залаже за једнакост полова, већ за истовредност - то јест подједнако вредновање сваког појединца не узимајући у обзир полне разлике. Чини се да је појам једнакости одбачен и негативан, или се он темељи на неким другим наче-лима, који немају везе за равноправно-шћу. Уместо је да овако акутну дистинкцију образложимо. Наиме, сама реч једнакост иза себе поставља две супростављене стране, које треба превредновати тако да оне постану једнаке. У основи борбе за једнакост стоји поређење. Поређење се разумева као главни опис савременог човека који у трагању за успехом и каријером мора увек бити бољи од других. Тако налазимо да је база и темељ поређења нацистисидност - тојест „мој успех“, „моја каријера“ или такозвано „јапајанце“. Одбијајући овакве поставке једнакости, Црква нуди принцип бриге и љубави за оно што се тиче другог, нашег ближњег, за његове потребе и за учешће у плачу и радости наших ближњих. Хришћани, нарочито данас, треба да покажу сведочанство да су - у

Жене су, у истој мери као и човек, створене по лицу Божијем; у једнаком степену као мушкире поново се рађају крштењем и бивају обдарене благодаћу Духа Светога у миропомазању; све су хришћанке, као и сви мушкире – хришћани – свештеници и лаици – „царско свештенство, народ свети, народ задобијен“ посвећен за службу Божију

својој харизматичној делатности, која не суди и не осуђује, него освештава и преобразјава – пророци смисла пред налетом новог, проповедници истине пред обоготоврањем лажи, сведоци смртне љубави пред превлашћу насиља. Својим стваралачким присуством позвани су да обрадују свет, да испуне његове недостатке, да осмисле његов бол, помажући му да нађе смисао у Христу и Цркви Његовој, и тако науче зашто да живе, а не само како да живе, притом разумевајући дар новог живота као отимање из чељусти бесмисла. Жене су, у истој мери као и човек, створене по лицу Божијем; у једнаком степену као мушкире поново се рађају крштењем и бивају обдарене благодаћу Духа Светога у миропомазању; све су хришћанке, као и сви мушкире – хришћани – свештеници и лаици – „царско свештенство, народ свети, народ задобијен“ посвећен за службу Божију. Царско свештенство се слично очитује у чињеници да је свако људско биће евхаристично, способно да хвала и слави Бога за дар света и, стoga, да преобрati сваку твар у светињу и средство општења са Њим. Свако је способан да врати свет своме Творцу у благодарењу и да принесе себе, телом и душом, као жртву живу Светој Тројици. Пол се у заједници Цркве не одбацује, него освештава. Ми се не спасавамо од мушкиности и женскости, него у њима. Благодат сарађује са природом и гради на њој; задатак Цркве је да освети природни ред, а не да га прогна. У духу светотачког учења о еросу, можемо рећи да је човеково назначење да трансформише своју полну енергију, да је доведе до сублимације, да стваралачким напором уздржања превлада и одбрани тај Богом дани дар. Задатак преобразјавајућа, а не поништавања полности или потчињавања њој уочава и Николај Берђајев. Све чланове Цркве, независно од пола, узраста, образовања, социјалног положаја итд. начелно повезује и надахнује једна заједничка, свима својствена тежња – тежња ка служењу заједници, чијим удима себе поимамо. У наше време призив Цркве је да подржи жену у афирмирању њене

боголикости, у разумевању и реализацијању њене јединствене вредности и истинске величине, а у том контексту да јој отвори шире перспективе служења заједници. Павлова поставка „хришћанског глобализма“ је аутентична слика једнаког вредновања свих у Христу, јер тамо где је Христос све у свему, тамо „више нема мушкирни женски, роба ни слободњака, Грка ни Јеврејина...“ Црква као радионица преобразјава сваке личности сведочи да се живот људски не може ограничити оквирима историје. У том смислу говорећи, поред људских права (између осталих и права жена) која су права индивидуе која бира, у Цркви та права се не манифестију одабиром, већ су то права личности, „право да будем“, а не да изаберем ово или оно, то је право личности на вечност.

У светлу 14. беседе Светог Григорија Богослова можемо говорити о већ постојећем „хришћанском феминизму“. Наиме, аутор у овој беседи устаје против римског права које је обуздало женски пол а мушком дало потпуну слободу. Према тадашњем римском праву, ако жена учини прељубу, она подлеже строгом осуђивању, а муж не подлеже истој осуди. На овом месту светитељ узвикује: „Ја не прихватам такво законодавство!“ и даље вели да су мушкире били законодавци, па је зато закон уперен против жена. Уз овакве примере, и ми смо данас позвани да се усртимо свакој неправди која је присутна у друштву и да не ћутимо, већ јасно и гласно кажемо оно што нам је на свести.

У духу ове беседе, и у ходу ка новом феминизму, који ће подједнако вредновати оба пола завршавамо речима Светог Григорија Богослова: „Исти је Творац мужа и жене, исти су прах и обоје су једно обличје; један је и исти закон за њих, једна је смрт, једно је вакрсење; на исти начин се рађамо од мужа и жене... Обоје их спасава Христос својим страдањима. Ради мужа он је постао тело, али исто тако и ради жене. Ради мужа је умро, али се и жена спасава том смрћу. Христос је од семена Давидовог, али он се рађа и од Ђеве – то је такође част женама!“

● Златко Вујановић

О хришћанској бо

Xришћанска вера је жива вера; као таква, она се преноси уживо, са родитеља на дете и са учитеља на ученика. Свако ко дође у додир са вером, ако заиста има љубави за њу, чува је као нешто вредно и, поштујући онога ко му је веру пренео, не додаје јој и не избацује ништа из ње. Овај образац Предања је свет и он је извор живота у Христу, који увире у Цркву.

Верност елементима предања не сме, међутим, за резултат имати окоштавање хришћанског живота у неку врсту прописаног калупа. Таква јадна ситуација нас спречава да суштински уђемо у живот и да духовно узрастамо. Нажалост, често се дешава да се елементи црквеног Предања користе као изговор за конзервативно мртвило у животу, приликом повлачења у чауру где је сваки аспект живота унапред одређен и испланиран до најситнијих појединости. Чак и неки добронамерни хришћани понекада греше користећи Свето Писмо да би поставили стандарде живота у условима у којима се и сам живот гуши а духовна борба је изгубила своју снагу.

Два супротстављена приступа вери

Нама је, као хришћанима савременог доба, важно да схватимо разлику између два супротстављена приступа вери. Први приступ се састоји у томе да применимо елементе Предања и учења Светих Отаца на начин на који они постају живи, суштински и оно што осветљује наш живот. Други приступ је потрага за психолошком сигурношћу, односно неким појединачним извесностима, охрабрење конзервативној култури која често представља неко лажно хришћанство. Једно је тражити светлост и компас у животу да бисмо стваралачки ишли напред. Међутим, сасвим је другачија ствар одбити да следиши лични пут унутрашње потраге и откривања себе, користећи изговор да је све већ познато и јасно у оквиру нашег Светог Предања. Веома често падамо у овакву замку, а када паднемо не видимо напредак у својој духовној борби.

Често се налазимо у немогућности да стварно мењамо свој живот. Чак и када желимо више плодова духовности, када застој оптерети наш живот, не чинимо ни духовни ни практични напор. Немамо воље да кренемо напред на начин који ће донети позитивне, темељите промене за нас. Наше потраге и настојања, као да робују предодређености, једноставно се враћају на почетак.

Наша инертност према стваралачком истраживању, као и према стварној промени тамо где је она неопходна, дубоко је конзервативна и нема никакве везе са православљем. Нажалост, овај застој се односи не само на нека теоријска мишљења већ и на читав поглед на живот и начин живота. То је начин живота који нас води ка нестваралачким и устајалим клишеима. Ови клиши су везани за неке кодексе у животу, за тврде калупе у комуницирању, у говору и ставу, и они често остављају неизбрисив траг у нашим животима и стварају ране које тешко зацељују.

Сувише често прикривамо своју сопствену немогућност или невољност да преузмемо живот на себе и поставимо своје циљеве на неки духовни ниво, присвајајући потпуно ослањање и поверење у Бога који нас, можемо тврдити, води кроз живот. Међутим, често се дешава да се иза овог „алибија“ крије немогућност или невољност да преузмемо какве личне, одговорне иницијативе. Да погледамо један пример. Кажемо у својим молитвама: „Покажи ми пут којим треба да идем“. Можемо поновити ову молитву са два различита става. Можемо је поновити са ставом да, пошто ће нас Бог заиста и водити, нема потребе да се са одговорношћу односимо према нашим животима. Док је ово став који показује поверење он је вероватно и показатељ равнодушности. Не изазива никакву промену код нас нити предузимање икаквог болног напора.

Топлина у срцу

Други начин да изговоримо ову молитву је са стварном топлином у срцу, са осећањем дрхавице да нисмо достојни управљања које тражимо и са страхом да на крају нећemo пратити такво вођство. У другом случају ми нисмо задовољни сувопарном и кратком молитвом већ сами преузимамо одговорност самоиспитивања, созерцања, поправљања погрешних ситуација и обазриви смо надајући се да ће Бог бити милостив према нама. Ово исто самоиспитивање је такође прилаз унутрашњој промени. Ако је ова борба стварна и искрена она оставља неизбрисив траг на човеку. После такве борбе човек више себе не препознаје; увиђа да је сада нова особа и схвата да је раније био само незрело дете. Овај процес изискује истинску духовну патњу, болан је и због тога многи људи желе да га избегну држећи се сигурности добро познате територије. Ова психолошка приврженост већ познатим стварима је још једна дефини-

ција конзервативизма.

У оба наведена случаја, човек се моли Богу. У првом случају се моли патетично, без воље да се бори и промени себе. У другом, човек дозива Бога да га води кроз један унутрашњи процес, кроз путовање у непознато, кроз личну опасност: водећи га а не једноставно му откријући кроз неко чудо шта треба да ради.

Да погледамо још један пример. Неко, размишљајући о стварном значењу одређеног проблема или питања, тражи од Бога да га просветли. Отвара Свето Писмо, као што би то учинио сваки добри хришћанин, и такође проналази битне речи Светих Отаца о датом питању. Може сматрати да је у самим овим речима пронашао суштину живота, правило православља, циљ своје личне потраге. Не бави се дубљим значењем текста или искуством које се иза њега крије. Штавише, он не настоји да преиспита оно што чита кроз призму комплетне теолошке перспективе. Овај човек ће остати привржен искомадним фразама, крутим оквирима ума. Он вероватно никада неће размишљати о поретку који је сам обликовао јер верује да је кроз читање разазнао целокупну истину. Таква особа ће затим применити своје некомплетне, често изоловане идеје лишене оног духа којим су их Свети Оци изговарали или којим су писани пасуси Светог Писма. Биће замрзнути у таквом стању ума, но ипак може мислити да има кључ да доноси суд по свим питањима.

Постоји други, бољи начин за читање списка Светих Отаца. Читалац ће их видети као примере људи који су живели животом у Христу и које је Бог просветио. У овом случају човек жуди за духом Отаца, не само за неким ставовима и речима. Он не жури да обликује мишљење, већ истражава у учењу, борби и учињању, како би задобио лично схватање и искуство. Његово опажање се развија из дана у дан.

Тешко људима који не прате такав енергичан процес, већ стагнирају у привржености „истинама“ којима мисле да су овладали читајући неке издвојене текстове или слушајући друге људе који су прошли истинским путем.

Погледајмо још један пример скривеног конзервативизма који нас задржава да не прођемо кроз процес духовног изобиља. Често говоримо о духовној борби нас као хришћана. Подвлачимо то и кажемо да наше спасење зависи од тога. Шта заправо хоћемо да кажемо говорећи „духовна борба“?

По мишљењу многих људи, духовна борба се одвија у „замрзнутом“ облику

рби

**„Динамичност“
означава унутрашњи
живот и мотивацију
за извршавање ових
навика које време-
ном доносе плода и
означавају „пут“ који
нас преображава док
сазревамо.**

напора. Они сматрају да су наши духовни напори завршени спољашњим спровођењем врлина и једноставним учешћем у животу Цркве. Молитва, учење, пост, одлазак на Литургију, држање Христових заповести; о свему овоме као хришћани треба да водимо рачуна. Међутим, управо кристалисање наше духовне борбе у одређене навике и наше ослањање на њих може да буде узрок бесплодног напора. То је тако нарочито ако ове навике постану суштински наше борбе.

Наша борба треба да на сваки начин буде динамична. „Динамичност“ овде означава унутрашњи живот и мотивацију за извршавање ових навика које временом доносе плода и означавају „пут“ који нас преображава док сазревамо. Мудрост и сазревање који се јављају током времена су у Светом Писму благословени. Али аавај, таква динамичност и сазревање могу бити ограничени због привржености конзервативним обраћеним и строгим критикама. Када смо заштићени овим конзервативним обраћеним може нам често недостати брига и свакодневна опрезност према свему што је заиста битно. Како је могуће да идемо напред када не осећамо, без обзира да ли у сну или док смо будни, жеђ и патњу у срцу да свој живот учинимо смисленим? Како је могуће да се искрено молимо када наше срце не трага? Шта би нас то натерало да идемо напред када све изгледа тако сигурно и обезбеђено?

Ако је наш напор статичан и једноставно се „практикује“, онда ово значи да када се калупи не практикују, борба не постоји. У том случају имамо погрешно схватање духовне борбе. Али, ако се човек бори са правом жеђ за учењем и мудрошћу, стићи ће до знања и откривења Бога које је истинито јер долази из

човековог учешћа у истинском животу и није само повезано са апстрактним идејама и правилима живота. За истинске хришћане, учешће у црквеном животу отвара прозоре према знању, опажању и тумачењу света што другим људима није омогућено. Онај ко часно иде таквим путем испитивања, самооткривања и знања о свету и Богу, и путем онога што је суштинско, напредује у свом спасењу. Ова борба је слична борби пчела, које се окупљају око сваког цвета који стварно вреди, остављајући све остало за собом.

Наше уверење

Који је критеријум оваквог избора? Критеријум искрене потраге треба да буде наше уверење. Наше уверење је стално сећање („alithia“, незаборављање на грчком) на оно што задобија стварну победу и суштинску корист. А шта је то? Све што нас води, сваког од нас понаособ, ка Царству Божијем. Не би требало да поистовећујемо „уверење“ са обраћеним, клишима и правилима који су урезани у нашим умовима, већ морамо да га схватимо као успомену на Царство. То живо и суштинско сећање је наше уверење. Све друго су само обрасци које је однеговала култура, било које ауторитативно образовање. Све ово има утицаја на људско срце, али човеку не помаже увек да пронађе свој прави пут. Видимо да оно што је спасло разбојника на крсту јесте несвесна носталгична свест о Царству. Овај случај који се десио током Распета Христовог говори о суштини спасења. Такође видимо да се ова носталгија за истином назива „покажање“. Другим речима, покажање које нас спасава је напредак у нашем животу који је заснован на нашем уверењу, уверењу које је засновано на успомени на Рај. Ову успомену доказује Адам, први учитељ покажања.

Многи људи поистовећују покажање са контролом коју кривица изазива у нашој души. Ово је веома несигуран начин да разумемо тајну спасења. Кривица је углавном предмет васпитања, наученог расуђивања, и нема никакве везе са суштином живота и спасења. Она тачније често служи томе да човека задржи да не иде истинским путем постепеног познања Бога и света.

Сва претходна запажања не важе само за хришћане већ за све људе. Међутим, људи који Бога запостављају не могу свесно ићи напред већ то раде интуитивно. Они немају исте могућности да искусе познанство са Богом и Његовим Царством. Овим људима ће бити суђено у складу са оним знањем које имају.

Али понекад ни ми, хришћани последњих времена, чак и не покушавамо да идемо напред стазом знања. Имамо осећај сигурности у самом примењивању неких правила и избегавању било каквог ризика који нас води даље од добро познатог пута. Кријемо се иза ове илузије сигурности. Тежимо томе да укуплијамо своје умове у мисли и ставове који су нам наметнути споља и нису резултат животог искуства и слободе. Опонашамо своје животе и губимо чак и основну моћ здравог разума. Плашимо се да ћемо „изгубити душу“ ако одступимо од „програма свог спасења“. Не схватамо да ово одбацивање живота, ово одбијање да спроведемо своју слободу и своје уверење за исход има одбацивање борбе.

• Јоанис Каломирис

Наслов изворника: John Kalomirios,
„About Christian Struggle“

[URL: <http://www.zephyr.gr/stjohn/struggle.htm>]

Са енглеског превели
Маријана и Срећко Пејшровић

Протојереј-ставрофор
Хаџи Љубодраг Петровић

Протојереј-ставрофор Хаџи Љубодраг Петровић упокојио се у Господу у суботу 11. децембра 2010. године. Његова Светост патријарх српски Иринеј служио је у Цркви Светог Александра Невског Заупокојену Литургију и опело протојереју ставрофору Љубодрагу Петровићу, дугогодишњем секретару Верског добротворног старатељства Архиепископије београдско-карловачке. Патријарху су саслуживали Владика хвостански Атанасије и бројни београдски свештеници, међу којима су многи духовна чеда оца Љубе. У храму и порти окупиле су се стотине верника, поштовалаца његовог мисионарског рада и духовне делатности.

Беседећи о животу и делу проте Љубодрага, Патријарх Иринеј је рекао да иако је сваки растанак тежак и сузан, морамо имати и мало радости јер прата Љуба иде Господу којем је и служио. Његова Светост је подсетио да се отац

Љубодраг определио за Богословију у најтежим временима, да је потом доба његове свештенослужбе било и тешко и страшно, али да је он остао веран позиву и призиву своме. Патријарх Иринеј је рекао да је свештеник Љубодраг оставио за собом истинско мисионарско дело, јер је многе младе душе привео Цркви и тако их утемељио у вери да су и они сами касније мисионарили.

Заорао је дубоку бразду у Цркви Христовој и остаће као такав упамћен по делу своме, љубави својој и оданости својој Цркви. Књига његовог живота је затворена, али ће остати у тој књизи записана дивна јеванђељска дела, по којима ће се дugo у овоме граду и нашој Цркви памтити отац Љуба. Нека га Господ позна и призна као верног и преверног слугу Свога, и нека насели Небеску Србију, рекао је Његова Светост Патријарх српски Иринеј у цркви Светог Александра Невског.

Упокојио се у Госпоји Свеште

Живео је онако како је учио, не само на речима него и по делима, и у томе је тајна великог успеха његовог, рекао је Патријарх Иринеј на опелу против Љуби, подсетивши да је он био од свих вољен и уважаван јер је то истински заслуживао

Свештеник Љубодраг Петровић сахрањен је на београдском Новом гробљу.

Носилац ордена Св. Саве

Одлуком Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве од 22. јула ове године, а на предлог Секретара Верског добротворног старатељства, високопречасни протојереј-ставрофор Љубодраг Петровић, тада парох београдски у пензији, одликован је Орденом Светог Саве СПЦ „за исказану љубав Светој Маци Цркви, изражену вишедеценијском плодотворном свештеничком службом и мисионарско-пастирским радом на Њиви Господњој“. Његова Светост Патријарх српски Иринеј лично је ово високо одликовање уручио оцу Љубодрагу, посетивши га тада на кућном лечењу у његовом родном селу Каонику покрај Крушевца. Сам моменат одликовања, који је зрачио скромношћу, неизмерном љубављу и достојанством, био је духовно узвишен чин благодарности Цркве свом, целога живота, пожртвованом сину, против Љубодрагу. Не зна се када је пропа Љуба био потребнији у сажртовању крстоносне судбине нашег народа: да ли у периоду када је атеизам био проглашен за религију, а о. Љуба застрашиван, хапшен и киднапован због своје свете службе, или у време перфидне

ПОСЛЕНИЦИ

гу юрошојереј-сћаврофор Хаџи Љубодраг Пећровић

НИК КОГА СМО ВОЛЕЛИ

постмодерне реалности, када је, опет због своје службе, наилазио на још теже препреке. Али, бивајући са Христом и у Христу, који је говорио „не бој се, мало стадо, јер ја победих свет“, неустрашивост о. Љубе постала је Господњи дар, који су многи препознали.

Где год да је вршио службу Божју, као парох по многим местима широм Србије, о. Љуба је оснивао школе веронауке. С таквим, за то време храбрим и ретким приступом, прота Љуба је још снажније наставио од момента постављења за старешину храма Светог Саве на Врачару 1969. године. По преласку за старешину при храму Светог Александра Невског о. Љуба 1985. године оснива прву мисионарску школу, коју је до дана данашњег похађало преко десет хиљада полазника, из чијих су редова многи касније постали монаси и монахиње, мисионари, публицисти, правници, професори, научници.

У тим годинама одржан је велики број трибина широм Србије, за чије време се везује и почетак духовне обнове српског народа. Отац Љуба је био и један од оснивача познатог листа „Београдски дијалог“. Због његових исказаних дарова, Његова Светост блаженопочивши патријарх Павле га поставља за секретара Верског добро-

творног старатељства Архиепископије београдско-карловачке, које је о. Љуба у потпуности реорганизовао, отворивши многа саветовалишта за духовну, медицинску, правну помоћ, помоћ избеглицама и расељеним лицима, оспособивши Учионицу за Православље и правоживље, школу математике, српског и страних језика, домаће радиности, покренувши Православни народни универзитет и угледни црквени часопис „Црквени живот“. Све поменуте активности, које су окупљале велики број стручњака, обављање су на добровољној бази, потпуно бесплатно.

Министарство просвете Владе Републике Србије одликовало је 2006. године проту Љубодрага Светосавском наградом за животно дело у области просвете и културе. Значајна признања за мисионарски рад о. Љуба је добио у виду грамате Његове Светости блаженопочившег патријарха руског Алексија, као и напрсног крста од садашњег патријарха московског и све Русије Кирила. Поред тога, вредно је напоменути и активности о. Љубе у одборима Министарства здравља и Црвеног крста, као и духовно-мисионарског рада на Онколошком институту у Београду, где је исповедао, саветовао и причешћивао најтеже болеснике. Мно-

го више од свих ових делатности и рада, највеће признање против Љубију јесу његова духовна деца као и његова породица.

Радостан у вери

Прота Љуба често је и радо беседио, у храмовима, на трибинама и предавањима, али и у медијима. У једном од последњих интервјуа београдској *Полицији*, између осталог је рекао:

„Човек треба да има радост живота уопште, да разуме лепоту Божју којом је окружен, схвати вољу Божју и Његову љубав којом је човек створен, да схвати свој циљ постојања и да се радује животу, а никако да живот му буде тежак, јер човек сам себи товари ту неистину да је живот тежак. Трудимо се да човек разуме да је Бог створитељ наш, Бог живих, а не мртвих, да је Бог љубав, да ниједног човека не оставља и свакоме помаже ако човек то жели. Бог помаже не нарушавајући нашу слободу, не вршећи никакво насиље над човеком. Човек истински верујући је радостан. Ако нема радости поставља се питање да ли уопште и како он то верује, јер православна вера је вера радости.“

• С. Лубардић

Поплаве у Семберији

Епископ зворничко-тузлански Василије наставио је са свакодневним обиласцима пострадалих у недавним поплавама у Бијељини и околним мјестима. Његово Преосвештенство је, као и претходних дана, 10. децембра 2010. године са одбором за подијелу помоћи сагледао ситуацију и задржао се у разговору са народом. По хитном допису Његовог Преосвештенства Епархија зворничко-тузланска почела је, преко удружења Пресвете Богородице Тројеручице, са подијелом помоћи угроженом становништву из властитих средстава, док се у наредним данима очекује да се у акцију укључи своје свештенство, манастирске управе и парохијани Епархије зворничко-тузланске. Помоћ пострадалима преко Епархије зворничко-тузланске се свакодневно дијели, а по хитном акту Преосвештеног Владике прикупља се на цијелом простору Епархије зворничко-тузланске. Архијерејским намјесницима Владика је упутио допис у којем наводи да смо сви свједоци катастрофалних посљедица поплава које су задесиле источни дио Републике Српске, а посебно Семберију. Како једна несрћа никада не иде сама, зима која је на прагу још више ће отежати и онако тешку ситуацију, јер само Бог зна како ће успјети да исуше поплављене куће и ствари. „Имајући наведено у виду, позивамо своје парохијско свештенство и манастирске управе, да одмах покрену акције за прикупљање хране, хигијенских средстава, ћебади и новчаних средстава којима би Епархија купила кревете, душеке и ћебад. Да

би ова акција била што успјешнија, у њу је потребно да се укључе максимално сами свештеници, манастирске управе, црквене општине, црквени одбори, парохијани, те да свако понаособ закуца на по нека врата разних предузећа својих парохијана како би се што више прикупило, а самим тим и већем броју угрожених помогло,” позвао је Епископ Василије.

Преосвештењи Владика Василије примио је, у манастиру Светог Василија Острошког у Бијељини, Славка Мандића из Дервенте који је доставио помоћ пострадалим у поплави на подручју Семберије. И сам је, у поплави која је погодила Дервенту у јуну ове године, претприо огромну материјалну штету. Помоћ се састојала од једног камиона robe у коме су основне животне намирнице као што су: вода, тјестенина, брашно и

огрев. Иначе, Славко Мандић је добитник Ордена Светога Саве због великог доприноса у току изградње Саборног спомен-храма у Дервенти, као и многих других светиња наше Свете Цркве.

● Извор: Епархија зворничко-тузланска

Угрожене куће и светиње у Црној Гори

Поплаве у Црној Гори изазивају последњих недеља велику материјалну штету, па је тим поводом у храмовима Митрополије црногорско-приморске служен молебан за престанак падавина. Редовно годишње братско сабрање свештенства, свештеномонаштва и дијела монаштва Митрополије црногорско-приморске у Бару почело је тако што је изражено и молитвено саучествовање у невољи свих оних који су ових недеља погођени незапамћеним поплавама. Митрополија је већ одвојила и додјелила одређена финансијска средства, а Митрополит је послао распис свим архијерејским намјесnicima, паросима, управама манастира и црквеним општинама да се организује прикупљање помоћи, која ће потом бити уручена потребитима.

Поплаве, које су задесиле већи дио Црне Горе, нанијеле су велику материјалну штету и никшићкој општини. Поплаве су нарочито погодиле села око Сланог језера – Штедим, Риђани и Кусиде у којима су цркве и гробља остали под водом, а у поплавама у Зети под водом су била и три храма.

● Извор: Митрополија црногорско-приморска

ФЕЉТОН

Фељтон: Вожд Ђорђе Пешевић

ЕНИГМА 1803. ГОДИНЕ

Догађаји из 1803. године представљају кључ за разумевање многих појава из каснијег времена устанка па и личности самог Црног Ђорђа. Аутори и издавачи аката ни изблизу њој не посвећују пажње према ономе колико она заслужује. Интерес приређивача зборника докумената редовно је усмерен на 1804. годину као прву годину ратовања и са њом почињу што је очито већ из наслова таквих публикација. Ако нема других вести, по архивима би морало бити бар податак о трговачком пословању као и током осталих година. Овако, постоје само наговештаји пословања из 1803.

Представа о последњој предустничкој години гради се углавном према казивању Тополца – Јанићија Ђурића, Гаје Пантелића и Петра Јокића – потом Вука Караџића и песме Филипа Вишњића.

Три Тополца живе у исто време, говоре о истом, а њихове приче звуче као да се они међусобно не познају. Сваки од њих зна о Ђорђу само онолико колико му се он открива. Гаја и Јокић никад се не налазе у истој сцени. Ђорђе је са Гајом средином, а са Јокићем крајем године, кад почиње да се скрива и спрема за остварење договора, сачињеног на аранђеловданском склупу.

Ненадокнадив је губитак што се ту не може убрзати и Прота Матија Ненадовић (тада чешће Стефановић). Опште је познато од коликог су значаја његова записана сећања пошто се они не ретко појављују као једини извор за прве три године устанка а у подједнакој мери и за деценију пред устанак. Међутим кад је дошао ред на причу о 1803. години ту се остало само на обећању – бар што се тиче њеног суштинског дела. Кад је реч о наводно ухваћеном писму казивач се „заклонио“ за поменуто обећање. „О том писму које су Турци у'ватили на другом месту казаћу пространије“. За његове будуће читаоце на томе се и остало. Та „допуна“ касније није виђена. Питање је да ли је она икада написана па нестало, или се десило другачије. Протина сећања су писана током дужег периода са прекидима, тако да је са годинама стизао и заборав а можда је поменута реченица била само један леп начин да се избегне прича о ономе што по његовом мишљењу није требала рећи. Није то једини пример таквог његовог односа. Слично је и са мисијом у Русију у јесен 1804. године. Ту је без увијања речено да о садржини разговора неће бити речи:

„Овде децо немојте ми замерити што ја не пишем имена... ништа записато нисмо носити смели од политичких дела и имена“.

Од три Тополца, сваки има понешто своје. Код Гаје је очигледна жеља за причом. Он излаже широко и уплиће доста од онога што је касније чуо, а десило се далеко од њега. Утицај каснијих догађаја је очигледан. Његова сећања се бележе у два маха и притом су разлике неизбежне. Новија верзија не мора да значи да је боља. Кад би био једини извор, онда би и старешина манастира Раче Хаци Мелентије страдао током сече. Затим, Гаја успева да „убеђује“ и тако моћне људе и богате трговце, какви су онда били Младен Миловановић и Милан Обреновић.

Ђурић, као писмен и вешт перу, радио је лако, по сопственим речима, „итајући као перо на воденицу“. Усмерава своје казивање тако, као да је он центар збијања, па није јасно како Ђорђе доспева на чело, поред Ђурићевог толиког деловања. На њега би се могло применити оно што Сима Милутиновић касније каже за устаничке старешине у Кишњеву, где и када су скоро сви храбрији и од самог Карапећа. Кад говори о врмену пред устанак, Ђурић чини „чуда од јунаштва“. Као борац, кроз ратовање проплази неприметно. За себе је умео да каже како је „тајни саветник врховног Вожда“. Тачно је да је имао велики утицај, да је, према оцени Милана Милићевића, од његовог расположења зависио опстанак појединача: „Коме је он рекао да

живи, није требало да се боји Ђорђевог пиштола...“

Јокић је најодмеренији. Он је најближи Ђорђу крајем ове године, а његова прича се приближава онима који својој улози у самом почетку буне не приписују велики значај. Ђорђе је тад по њему сав у сенци Главаша. Благовремено се склања. Само преко Јокића се зна за аранђеловдански договор. Саопштава и један за сељачки начин живота посебан детаљ, за који се поуздано може тврдити да је потпуно веродостојан. Ради се о састављању стоке ради заједничке исхране, коју у одсуству домаћина нема ко да гледа. „Помешај моју стоку са својом, па чувай. Тополци знају да ја немам деце, да моје чувaju, па ће рећи да сам вама платио да ми је чувате...“ Тад моменат, казивач не би измислио.

С друге стране, тиме отпада прича о бављењу Ђорђа трговином у време сече кнезова. Јокић не истиче ни себе. Признаје да је, иако живи у Тополи, где буна почиње паљењем тамошњег хана, ту ноћ преспавао. О првим корацима побуњеника, и Ђорђе као будући Вожд сазнаће тек по Јокићевој причи. „Карапећ је се пољуби са мном, па тек: „Море, Петре, зар ти запали наш 'ан, па чујем да и жабарски?“ Опет долази до израза скромност: „Боме, брато, наш 'ан запалио Дукић, па дође те и жабарски 'ан запалисмо.“

Између осталог, митрополит Стратимировић о Вожду каже: „Много користи су изгубљене што по својој вољи или није хтео да испуњава, или је просто мењао већ одређене планове... Често се опија, у љутини је убио својом руком више људи.“ Неколико недеља касније, Прота ће чути нешто слично и у Русији: „У Петербургу, српској депутацији пребацивали су и преговарали (Чарторијски, министар иностраних дела) да наш Карапећ убија и неправде чини.“

Није јасно како и када је Ђорђе „стигао“ да почини толика злодела, када се одмах после избора стално ратује са Турцима. Судећи по ономе што пише митрополит, живот Вожда као да тече на два колосека - на оном, нама познатом, где нема много „страшног“ и на оном, на који само указују митрополит и руски министар, и који за наше поимање звучи мало вероватно.

Вуково казивање је у овом одсеку више уопштено него конкретно. Види се да није резултат неког већег трагања Вуковог већ хватања извесног „просека“ у свему ономе што је могао чути. Пажња је природно усмерена на сечу кнезова.

Колико је био (не)заинтересован, показује само једна реченица: „Онда се у некаком манастиру састане николико кнезова те у име свега народа напиши цару тужбу...“

Исказ је у стилу народне приче о догађајима од пре неколико векова. Далеко је то од Вуковог начина рада. Како објаснити да се он није заинтересовао у ком манастиру се то десило бар ради личне знатижеље. Затим, према Вуку, кнез Никола Гробовић није дошао на позив дахија под изговором болести, а по Проти Гробовић је стварно спречен болешћу послao сина, што отац не би учинио само из страха за сопствени живот.

Што се тиче Симе Милутиновића он се догађаја из ове године дотиче у више својих дела или на начин да противречи самом себи. Очит пример за то су казивања о погубљењу архимандрита манастира Боговађе Хаци Рувима. Главни проблем везан за ову личност јесте начин како је доспео из свог манастира у Београд.

Занимљив је „ривалитет“ два позната места - Тополе, где је Вожд живео и где је буна отпочела паљењем хана, и Орашца, где је одржан један од најважнијих договора о припреми отпора, а потом и избор Црнога Ђорђа за предводника, одакле је кренуо у стварање свог „животног дела“. Топола се помиње кроз цео устанак, док Орашац остаје „заборављен“. Могло би се постављати и питање - где се кућа Црнога Ђорђа у Тополи налазила пре 1804? Он се касно настањује у овом селу, кад су сва повољнија места била „поседнута“. Каснија нова кућа саграђена је после пролећа 1804. године, када је прва спаљена од дахије Кучук Алије. Иако је Тополац, и каснији вођа устанка, Црни Ђорђе не узима учешћа у паљењу тополског хана, који је означен као почетак устанка.

Познато је да сами устанци у својим актима помињу 23. јануар као дан почетка, док познија наука, на основу поузданних елемената, тај догађај везује за прве дане фебруара. Од уобичајене слике о избијању буне одступа неколико приме-ра помена месеца марта као времена почетка устанка.

На првом месту то чини за устанак врло заслужни бачки епископ Јован Јовановић у свом писму из 1805. „Јегда турки тири прошедшаго 1804-го года у месецу марта (!) бестидно и несчадно изрубили и исекли под Белградом ваших братији христијанскаго рода больше како 70 персон, между којима и честнаго мужа Јерувима архимандрита манастира Боговађе.“

Сима Милутиновић, као што је речено, колико драгоцен по саопштавању јединствених детаља, толико и „штетан“ стварањем верзија и „конструкција“ које му поништавају углед и веродостојност, такође говори о марта:

Пак оштарчу заверања свуга
У насштују гевешанесијој века
Трећи месец чешввершоја ѡога

Нема начина да се сагледа ни сеча кнезова.

По митрополиту ни сами Срби као савременици и жртве нису знали зашто се то дешава.

Пре би се рекло да је реч о дугорочном плану обесних дахија чији циљ је обезглављивање а потом насиљно турчење народа него о поступку насталом на основу откривања планова неких припрема за отпор.

Помен марта, бар у плановима за буну среће се и у сећањима Петра Јокића. Само он говори о скупу на Аранђеловдан 1803. где се у присуству буковичког проте Атанасија Антонијевића и Црног Ђорђа прави договор: „А ми то пре марта почети не смој јер ће Турци жене и децу све поробити... Рекоше тако да се до марта ћути“.

Избор марта овде није случајан. Са њим почињу топлији дани и листање шуме. Затим Јокић ће поменути март кад прича о договору са Ђорђем: „Опет ћу тамо отићи а кад март наступи ето мене“.

Помен марта код Јокића је посебно симптоматичан. У народном поимању, и много касније од Јокића, при разговорима и договорима, као „оријентири“ се помињу празници, а не месеци. Природан би био помен празника Благовести, као најпознатијег у том добу године. За разлику до Јокића, Гаја увек помиње празник. Ово треба рећи, и због тек каснијег везивања скупа у Орашцу за празник Сретења. Учесници збора тешко да би пропустили то да истакну. Са друге стране, говори се да је скуп одржан у вези са свадбом. То би давало за право Баталаки, који изборни скуп ставља у недељу, 31. марта.

Митрополит Стратимировић је први писао о почецима устанка, само после неколико месеци али ту нема много од оне свечане слике коју нуди песма Филипа Вишњића „Почетак буне на дахије“. По спису Ђорђе је ван главног тока догађаја пошто се крије са Главашем и тек се касније прикључује општем врењу спремности за буну. По духу приче врло је близак Тополцу Јокићу.

Већ годину дана касније од Боже Грујовића записана прича самог Ђорђа ближи је песми него митрополиту „Из уста јего слушах начало востанија Сербов: Пришавши к њему Турци да га секу као и друге, он их растера, побегне, сазове Станоја...“

Нема начина да се сагледа ни сеча кнезова. По митрополиту ни сами Срби као савременици и жртве нису знали зашто се то дешава. Пре би се рекло да је реч о дугорочном плану обесних дахија чији циљ је обезглављивање а потом насиљно турчење народа него о поступку насталом на основу откривања планова неких припрема за отпор.

На основу неких индиција може се говорити о сечи као само заоштреној

фази процеса који почиње већ са доласком дахија на власт. Одмах се почело са уклањањем појединача под разним изговорима а онда се крајем 1803. губи из обести и разум и „мера“.

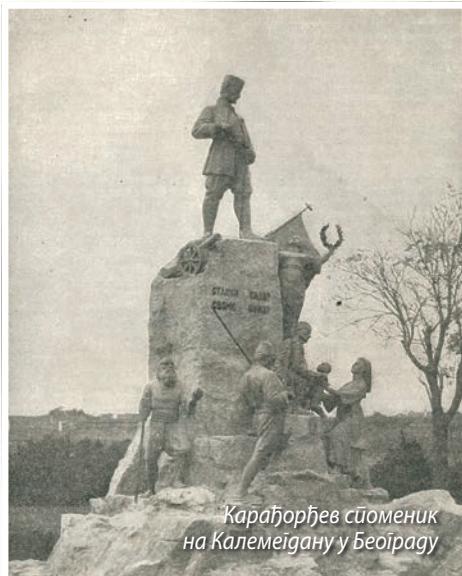
Отуда се јавља питање да ли често помињану сечу оценити као дахијску „освету“ за раније сукобе са хришћанима, или покушај да се осујете неке припреме за устанак... У основи досадашње приче, већ две стотине година, односно још од извештаја митрополита Стратимировића стоји казивање о писму ваљевског кнеза Алексе о коме опет Прота не жели да говори. Ако би било тако, онда би се хапшење и погубљење ваљевских кнезова Алексе Ненадовића и Илије Бирчанина очекивало на самом почетку. Уместо тога, они су погубљени међу последњима.

Од важности је оно што се дешава ван београдске области у правцу према Зворнику где се виђени Срби убијају на исти начин. Преко песме и Проте када је реч о сечи пажња се усмерава на околину Београда и на правац према Ваљеву. Шта се може рећи о убиству Гаврила Буђевца, Мате Липовца, Јовице из Кнића и десетине сличних „обичних“ људи. За то време нема вести да је неко покушао удар на Главаша као свима добро познатог хајдука предводника који сарађује са дахијама.

У кући Ненадовића долази до значајне смене. Ово је важно стога, што само ова породица игра улогу у народном животу, и у времену пред рат и кроз устанак. Остале кнежевске породице, погођене сечом кроз буну пролазе неприметно. Током 1803. послове води кнез Алекса. Пошто се о животу породице сазнаје преко сећања проте Матије, јавља се утисак да кнез Алексу наслеђује његов син, који ако није значајнији од Јакова, бар је раван са њим. Било је другачије. Послове је водио Алексин брат Јаков, а Прота, иако даровит и образован, тако да је био оснивач и први председник устаничке владе, ипак је током устанка особа мањег угледа.

О ропству се не може говорити а да се не помене установа побратимства између Срба и Турака. Живе заједно на истом простору и живот их доводи у различите (не)прилике, где по људском осећају солидарности притичу у помоћ једни другима. Нередовни услови, честе побуне и ратови обавезују обе стране, пошто

ФЕЉТОН

Карађорђев споменик на Калемејдану у Београду

се не зна шта доноси нови дан. Према Тополцима, Вожд је био на тај начин повезан са више ханџија око Тополе, од чега је корист обострана: „На тополског ‘анџију’ нису се могли поуздати да Карађорђа смакне.“

Било би вредно да се у оквиру могућег изврше поређења односа пореза, даваног Турцима, и трошкова рата. Изгледа да харач не може да покрије издатке ратовања и онда се јавља питање одакле стиже „остатак“. Помињу се разни бројеви кад је реч о висини новчаних давања Порти. Наводе се чак и износи између сто педесет и двеста хиљада дуката. Нема начина да се говори о висини трошкова увоза хране и осталих потреба за ратовање из Аустрије. Мало је вероватно да се устанак могао водити са поменутом сумом. Говори се и да је тада само за добровољце са стране (бћаре) месечно давано по пет хиљада дуката. Дешавало се да земља усред ратовања остане без икаквог новца, као што је било у време најтеже кризе после пада Делиграда 1809. године.

Кад је реч о руском изасланнику Родофинику, по аустријским изворима он је са собом донео тридесет хиљада дуката. Његову спремност да помогне устанцима у тренуцима кризе не може да порекне ни огорчен пртивник руског изасланника Баталака. По њему је Родофинику према потребама једноставно „на квиту“ давао и по две хиљаде дуката, иако ничим није био на то обавезан. Поред тога, познати су и случајеви како из стана руске дунавске армије у више наврата у Србију стижу пошиљке од десет и тринаест хиљада дуката. Значајних бројки схватљив је тек онда кад се присетимо колико понекад муке има да се прикупи само једна хиљада дуката.

Од устанка су прошла пуна два века. То није далеко време, па ипак, услед несташице извора истраживачима на располагању остаје метод на који су принуђени људи који се баве изучава-

њем средњег века. Због немања јасних вести принуђени су на „хватање мигова“ и нијанси. Тако се и овде често дође у ситуацију да нека представа зависи од добре воље и „консензуса“ околине. Понуђени примери баш од тога зависе – хоће ли бити схваћени у понуђеном смеру.

Генерал Исајев из састава руске дунавске армије у писму из Гогоша од 12. јуна, команданту Милорадовићу, говори о свом првом сусрету са Црним Ђорђем, где се показала ћудљивост српскога Вожда у пуној мери, позната и по другим сведочењима. Овде је од важности што је пренет и „монолог“ Црног Ђорђа о његовој дотле непознатој вези са Русијом.

„Врховни командант српске војске Карађорђе јуче је прешао преко Дунава... Примио сам га с почастима које припадају његовом чину... Прегледавши утврђење, отишао је дунавској обали и тамо је са својим митрополитом и чиновницима застао у хладу дрвета... Морао сам послати њему преводиоца Лигатовића да види шта то значи, који ми је предао од речи до речи његов одговор: „Мени себе није жао, али ми је жао оне, многе хиљаде народа, јер сам ја крио скоро четири године и никоме другоме нисам говорио до онима који су требали да знаду о мојим везама са Русима. Ове године, прилике су ме нагнале да откријем аустријској царевини, да се налазим под заштитом руског цара, а према обећању руске господе, очекивао сам много и много веће помоћи у свему. Место тога, не налазим је ни у чему, па чак ни у војсци, у то време кад се сва турска сила кренула на мене...“

Ова сведочења тек треба да се вреднују. Много шта зависи од добре воље аутора и њихове спремности да нечије предлоге прихвate. Треба подсетити да је одговор Вожда преузет „од речи до речи“. На првом mestу, јавља се питање како разумети израз „скоро пуне четири године“ - у дословном значењу, или као приближну одредницу? У првом тумачењу, односиле би се на другу половину 1803, а у другом - био би то растегљив појам и могао би се применити и на 1804. У оба случаја, то је далеко од онога шта се до сада навикло, коришћењем објављених аката и Протине приче.

Следећа ставка из монолога Црног Ђорђа тиче се особа које су, по његовој процени, „требале да знаду“ о томе. Ко је био у том броју, може само да се нагађа. Вероватно се ту налазио Станоје Главаш, Сима Марковић, Јанко Катић - људи са којима је Вожд приступио другој фази каснијих преговора у Земуну, крајем априла 1804.

Са друге стране, навод из писма угледног устанничког војводе сведочи би да Вожд није имао баш такав потпуни монопол на везе са Русима, које су, према том писму, ишли преко Крфа и Котора: „Кад сам могао у првој јоште време бившим Турцима по свим градовима и владајућу Турчину нашем земљом, кад сам могао у

друга царства писма слати, како у Корфу, у Котару, руском генералом и каваљером, 1803, онда бившим командујућим и от њих отвete примао...“

Оба сведочења говоре у истом правцу, па и решење треба тражити у томе смеру и отуда се надати неком новом открију. О везама са Русијом овде се казује на начин на који се у одговарајућој литератури није навикло. До сада се о томе размишљало само на основу Протине приче о његовом путу у Русију. Увођењем ових момената, Протино сведочење своди се само на ниво путописа.

Под утиском оваквог представљања и својевремена опаска Вука, о томе да сами учесници „не знају како је било“, добија нову димензију. Није ту реч само о неслагању казивача услед различитог степена заборавности, већ се и буквально ради о незнанују које се тако често среће код савременика значајних догађаја.

Помени земунског мајора Мите зера, задуженог за обавештајну службу, су ретки. О њему се углавном зна преко проте Матије. Није искључено да је и Црни Ђорђе током 1803. био у некој вези са њим, пошто се и он у пролеће 1804. обрати Мите зеру за помоћ на сличан начин као и Ненадовић.

Тек сада постаје донекле јасно зашто је Карађорђе пред полазак устанничке мисије за Русију почетком јесени скоро незаинтересован за њихов пут: „Сви се састанемо код Црнога Ђорђа и опет о путу и трошку поменемо. Господар Ђорђе каже: „Којекуде, ја сам при путу (чини ми се кући је полазио), па, ето Јакова, Симе и Јанка...“ Унеколико се на те недумице надовезује сведочење аустријског извора, по коме још у мају прве године устанка руски брод на путу за Галац пристаје код Гроцке: „Руски брод, упућен у Галац са оружјем и муницијом, пристаје код Гроцке у Србији (крајем маја).“

Необично је да се у овоме покушају приказа личности великог Вожда Црнога Ђорђа на крају нашло оно што би се очекивало на почетку. Имало је за то више разлога. Главни се састоји у томе што се током рада дошло до нових сазнања и сведочења. Постојећа слика о устанку стара је бар сто година. Протекли двадесет век у томе није донео много новог, иако је сразмерно доста урађено и написано. Овде истакнути, од раније већ познати примери о могућим везама са Русима још током припрема 1803. године, дају могућност потпуно новог сагледавања почетака устанка. Тако се овом приликом разматрање о 1803. своди на питање да ли решење треба тражити на нивоу тополских казивача, или у области на коју указују поменути текстови. У случају да се понуђени елементи не усвоје, они се не могу лако и једноставно ни одбацити. Стажаће као неотклоњива, „сметња“ на путу којим се у писању о ратовању Црнога Ђорђа до сада ишло.

• Крај фељтона
• Живорад Јанковић

Дамаскин Грдани Епископ мукачевско-

Чехословачка Република је проглашена 28. октобра 1918. године. Нова држава је имала границу дугачку 930 километара, обухватала је различите етничке групе. Становништво су чинили Чеси 46%, Немци 28%, Мађари 8%, Словаци 13%, Карпаторуси (Украјинци) 3 %, као и нимало занемарив број Пољака и Јевреја. Судетски Немци су се надали да ће остати у некој врсти редуковане, но унитаризоване Аустрије, али су били разочарани када су их у новембру 1918. окупирале чехословачке трупе.

Политички оквири

По окончању Првог светског рата у Средњој Европи, а нарочито у Чехословачкој, није у потпуности могло бити спроведено национално начело, јер ниједна нова државно-политичка творевина није имала један народ који би преовладавао, односно који би по етничкој инерцији остварио хегемонију. Чехословачка је била национално хетерогена, Словаци су сматрали да су уставом њихова права заобићена, односно да уставотворна скупштина није имала довољан број представника словачке заједнице. Карпатска Русија је имала аутономан статус, али само номинално, јер њене границе према словачком делу државе нису биле одређене законом. Њена аутономија је остваривана преко гувернера чије је постављање зависило од централне власти.

Пространа, али нехомогена држава није имала традицију ни историјске претпоставке политичког унитаризма. Тешко је одређивала свој спољно-политички положај. Радикални словачки публицисти и историчари мисле да је Минхенски споразум дао шансу и прилику за политичко самоопредељење и консолидацију словачког народа у политичку државу.

Након Првог светског рата у границама чехословачке државе нашао се и део такозване Прикарпатске Русије. Тамошње русофоно становништво било је верски издељено и политички незадовољно. Православно у својој даљој прошлости, од краја XVII века, а нарочито од средине XIX изложено је унијатској пропаганди која је у грко-католичку цркву узимала велики број

православних. Присталице православља су се грчевито борили за одбрану свог верског идентитета, а 1919 године се обраћају за помоћ јерархији Српске православне цркве. Српска црква организује тамо своје мисије, њени делегати путују на Карпате где пружају организациону помоћ заинтересованим појединачнима и групама за очување православне вере, источног богослужења и руског идентитета. На страни српске јурисдиције се истиче др Алексије Геровски, док архимандрит Алексеј Кабальук ради на придобијању епископа руске народности, по могућству заграничника. Политика прашке владе у погледу успостављања и обнове православне епархије на истоку земље није била до краја јасна ни искрено профилисана. Православна организација је сметала Прагу јер би тако била створена институција која би давала културну подлогу Карпаторусима и била баријера чехословачком унитаризму, а влада је морала пред Српском православном црквом да се покаже као отворена за сарадњу јер је имала обзиром према Краљевини Југославији и савезничком блоку Мале Антанте (Југославија, Румунија, Чехословачка).

Успостављање Епархије мукачевско-прјашевске

Патријарх Варнава Росић је желео да се епархијско питање у Мукачевско-прјашевској области реши што пре. Чехословачка држава је крајем 1930. одуго-влачила, молећи представнике Српске православне цркве да не пожурују јер процедура треба да потраје, с обзиром да је реч „о врло важном државном питању“.

Чехословачка влада се годину дана касније сложила са избором Дамаскина Грданичког за Епископа мукачевско-прјашевског. Патријарх је преко чешког амбасадора чинио све да новоизabrани епископ што пре оде у Чехословачку. Министарство иностраних послова је новом епископу државне, а заправо обновљене епархије обезбедило месечну помоћ од 4000 чешких круна које би се исплаћивале преко Амбасаде Краљевине Југославије у Прагу.

Редовно заседање Св. Архијерејског Сабора 1931. године трајало је од 14.

септембра до 3. октобра 1931. године. На једном од последњих заседања, по призову Св. Духа, за епископа Мукачевске епархије у Карпатској Русији изабран је протосинђел др Дамаскин Грданички, професор Богословског факултета у Београду. Српска црквена и дневна штампа доносила је опсежне извештаје о хиротонији епископа који би пастирствовао на истоку чехословачке државе.

Нови епископ је рођен у Лесковцу 1892. године. Београдску Богословију Свети Сава завршио је 1912. Усавршавао се надаље у Духовној Академији у Санкт Петербургу коју је завршио са степеном кандидата богословља. Такође је завршио Филозофски факултет у Фрибургу (Швајцарска). Године 1922. и 1923. био је секретар Српске Патријаршије, а од 1924. је доцент на Православном богословском факултету на Катедри за пастирско богословље и омилитику.

Са избором новог епископа, дотадашњи делегат Светог Архијерејског Синода у Карпатској Русији митрополит скопски Јосиф Цвијовић, као и његов помоћник протосинђел Јустин Поповић су разрешени дужности.

У обраћању Карпаторуском народу, патријарх Варнава је поводом хиротоније Дамаскима Грданичком нагласио:

„Но и поред тих похвалних својстава Ваших, која би била дорасла за сваки успешан и напоран рад у Св. Православној Цркви Вашој, осећали сте ипак и Ви, а заједно са Вама и ми, да Вам је потребан један врховни духовник вођа Ваш који би Вас уједињене у једном духу повео све скупа једним путем и једном циљу „свих досадашњих наших вековних тежњи и очекивања“.

Почетак архијерејског рада Дамаскина Грданичког и све околности које су на њега утицале могу да се сагледају на основу извештаја митрополита Јосифа Цвијовића који се као делегат трудио да допринесе сређивању тамошњих црквених прилика.

Митрополит Јосиф Цвијовић је црквом у Прикарпатској Русији управљао од почетка децембра 1930. до 6. децембра 1931. године. Митрополит Јосиф је дочекао епископа Дамаскина, помогао му у контактима са државним властима и обавио свечани чин устанчења у Мукачеву, где су били присуствни и представници власти Карпаторуске

ЧКИ КАО ПРЈАШЕВСКИ

**Почетак архијериског рада
Дамаскина Грданичког и
све околности које су на
њега утицале могу да се
сагледају на основу
извештаја митрополита
Јосифа Цвијовића који се
као делегат трудио да
допринесе срећивању
тамошњих црквених
прилика**

области (Бескид и Росипал). Долазак епископа, успостављање редовне црквене, тј. епархијске власти утицао је и на припаднике унијатске цркве:

„Нарочито је карактеристичан био поздрав двојице представника друштва Поткарпатског учитељства, који, иако унијати, поздрављају православног епископа, и као носиоца русицизма на Поткарпаторусији изјављујући, да можда није далеко време, када ће се и овдашње руско учитељство наћи под кровом Православне цркве“. Митрополит Јосиф је Патријаршији у Београд писао:

„Живот Епархије на толико је нормализован да за сада не задаје особитих брига, али то не значи да се нема ништа ново предузимати, започето продужити и које што допунити и изменити; већ значи, да се из хаоса, затеченог у прошлој години, сада изашло, унутра успостављен ред и, мање-више, свак постављен на своје место и под контролу; елементи нереда уклоњени и њихова акција спречена, или, бар, на најману меру сведена, код верних је повраћена вера у успех и нада на морално и бројно јачање, које дају наде да ће стални епископ моћи на осигурanoј подлози изводити даљу консолидацију Епархије и срећно је привести крај“.

Митрополит Јосиф је предлагао да Српска Црква убрза преговоре са вла-

дом Чехословачке републике око коначне редакције Устава Мукачевско-прјашевске епархије.

Почетак рада новог епископа

У првој архијериској посланици упућеној верном народу Епархије мукачевско-прјашевске, епископ Дамаскин Грданички је истакао да је његово постављање резултат не само споразума чехословачке Владе и Српске Православне Цркве, него и производ молитвених тежњи карпаторуског народа који се вековима мучио у борби за чистоту вере и неоскврњени верски идентитет.

Чехословачка Влада је 1932. године одобрila износ од 200.000 круна за изградњу православне Богословије у граду Мукачево. Ова средства су добијена на молбу епископа Дамаскина, а ово било прво средње богословско училиште у овом делу Чехословачке. Сваким даном растао је број православних који напуштају унијатске редове. Највише се на духовном полу залаже архијерарит Виталиј који води штампарију која се бави издавањем православне духовне литературе.

Након учешћа на седницама Св. Аријерејског Сабора, Епископ мукачевско-прјашевски Дамаскин, пред одлазак у своју епархију, дао је изјаву за

новинаре. Рекао је да СПЦ не врши никакву пропаганду него да покушава да унесе канонски и богослужбено-догматски поредак у живот црквених општина у Прикарпатској Русији и Словачкој. У том делу Чехословачке, по речима поменутог архијереја, има 150.000 православних душа.

„Ова наша епархија је, хвала Богу, већ давно прешла из хаотичног стања и ушла у ред срећенијих епархија, још за време мојих претходника. То је, углавном, заслуга самога народа, који воли своју цркву и показује живо учешће у црквеном животу“.

Епископ Дамаскин је рекао да је у периоду 1928–1932. године у источном делу Чехословачке подигнуто чак 119 цркава, а ове године се подиже још неколико. Има 5 манастира, а у једном женском општежићу има чак 86 монахиња. Београдски новинари су били уверени да чехословачка Влада признаје и самим тим материјално субвенционише Православну цркву, односно да јој се „права у последње време не ускрађују“.

Дамаскин Грданички је 1939. године премештен на катедру епископа банатских, а од 1947. до упокојења 1969. обдржавао је катедру митрополита загребачких.

● Радован Пилићовић

Ранохришћанско богослужење

Оскар Кулман

Београд, Ошачник, 2010.

Оскар Кулман је један од најзначајнијих богослова 20. века. Основни предмет његовог истраживања је био Нови завет. Његов приступ Новом завету, познат као *Историја спасења* (Heilsgeschichte), развија се као реакција на *демијологизацију* коју је предложио Р. Бултман. Он историју посматра као низ откупитељских раздобља, а Исуса Христа смешта у њих као центар. У односу на Христа, историја спасења се дели на *брдрему* (Шари завет), *года Христова и Цркве* (Нови завет и садашње раздобље) и *есхатон* (будуће гоба). По његовом схватању, цела библијска историја је обележена трајном напетошћу између обећања и испуњења, између већ (присутног Царства небеског) и још не (потпуно реализованог). Он је сматрао да је одредница *историја спасења* (heilsgeschichte) веома прикладан израз за проучавање извornog значења Новог завета, јер су Христос и прва Црква били надахнути Старим заветом и старозаветним (линеарним) појмом историје. Значајно је споменути његово дело *Христолођија* (на немачком објављено 1957, а на енглеском 1959) у којем покушава да одреди христологију ране Цркве како је она изражена у Новом завету и без каснијих утицаја. То чини испитујући десет *шишала* које Нови завет даје Христу. Оне се односе на његову праегзистенцију, земалско деловање представљено у Новом завету, садашњу улогу у Цркви и будуће есхатолошко дело. Од нарочитог значаја је његова анализа месијanskог назива *Кириос* (Господ) који, према схватању Кулмана, одређује Христово дело у Цркви. Он је разумео да је литургијско искуство Цркве, која је Христа доживљавала као Господа присутног на свом богослужењу, допринело употреби овог месијanskог назива. Овај момент Кулманове христологије је непосредно повезан са његовим уочавањем чврсте везе између учења ране Цркве (израженог у Новом завету) и богослужења које је било извор и израз тог богослужбеног искуства. Овај комплексан однос богослужења ране Цркве и Новог завета, пре свега еванђеља, Оскар Кулман третира у једној књизи која се недавно појавила на српском језику. То је дело *Ранохришћанско богослужење*, објављено у издању Ошачника. Дело се састоји из две целине. Унутар прве целине „Основне одлике

ранохришћанско богослужења“ Оскар Кулман поставља историјске и богословске основе разумевања ранохришћanskог богослужења. При томе, он се удаљује од Лицмановог *историјског мешавина* у приступу литургици. Кулман признаје да поменути приступ, који истраживање почиње од каснијих извора стварајући основу за реконструисање ранијих, има своје позитивне стране и добре резултате. Ипак, он се креће супротним смером, сабирајући најпре богослужбене елементе ранијих времена, пре свега самог Новог завета (Дела апостолских и Откровења), ранохришћanskог списка *Дигахе* и прве *Айолојије* Јустина Философа. На основу поменутих извора, пре свега Дела апостолских, Кулман закључује да је прва Црква водила *паралелни богослужбени* живот који је подразумевало повезаност са јерусалимским храмом, али је био и одвојен од њега и повезан са домовима првих хришћана који су били места окупљања целе јерусалимске заједнице (постојање одељених сабрања није толерисано) која је обликовала своје богослужење као сећање на *дан Господњи*, *дан Вакресења Христовој*, или и дан Његовог другог доласка као општег вакресења свих верних. На тај начин је богослужење од својих почетака одржавало поменуту дијалектику између већ и још не. Ова дијалектика се, према Кулману, нарочито видела у ранохришћanskим молитвама (пре свега у есхатолошком набоју који је изражен речима *маран аша – наш Господ долази*). Упознајући нас са различitim елементима ранохришћanskог богослужења, Кулман нам показује да су они били веома бројни и сам изражава задивљеност разноврсношћу форми ранохришћanskог богослужења. Он се концентрише на два основна елемента: службу *Речи и вечеру Господњу* (коју заправо и повезује са осврдочењем у Христово присуство у богослужењу).

Ипак, ову поделу аутор не доживљава само на уобичајени начин, већ открива њену егзистенцијалну ноту која је водила Вечери Господњој као начину не само опристућења Христа, већ и општења са њим. Значајна димензија коју Кулман открива у овом раном обрасцу хришћanskог богослужења јесте дијалектика слободе духовног изражaja (и харизме) и утврђење литургијске форме (богослужбеног поретка), с ве то у циљу изградње Цркве као *Тела Христовој*. Закључке до којих је дошао у првом делу књиге Кулман, на веома оригиналан начин, примењује у другом делу на конкретном новозаветном тексту, Еванђељу Св. Јована Богослова. У овом делу Кулман препознаје текстове поменутог еванђеља пре свега као литургијске текстове. При томе, за њега то нису литургијски текстови само и пре свега, стога што су читани на Литургији. По његовом схватању ови текстови су били егзистенцијално објашњење ранохришћанске литургије, и њених битних момената, пре свега Крштења и Вечере Господње. Стога, Кулман егзистенцијално објашњење крштења препознаје у јеванђелским извештајима о Јовану Крститељу и Христовом крштењу (Јн 1,6–8.15.19–34), знамењу у Кани (Јн 2,1–11), разговору са Никодимом (Јн 3,1–21), последњем сведочанствству Крститеља (Јн 3,22–36), разговору са Самарянком (Јн 4,1–30), знамењу у бањи Витезди (Јн 5,1–19), знамењу у бањи Силоамској (Јн 9,1–39), прању ногу ученика (Јн 13,1–20) и пробадању Христа копљем (Јн

Оскар Кулман

РАНОХРИШЋАНСКО
БОГОСЛУЖЕЊЕ

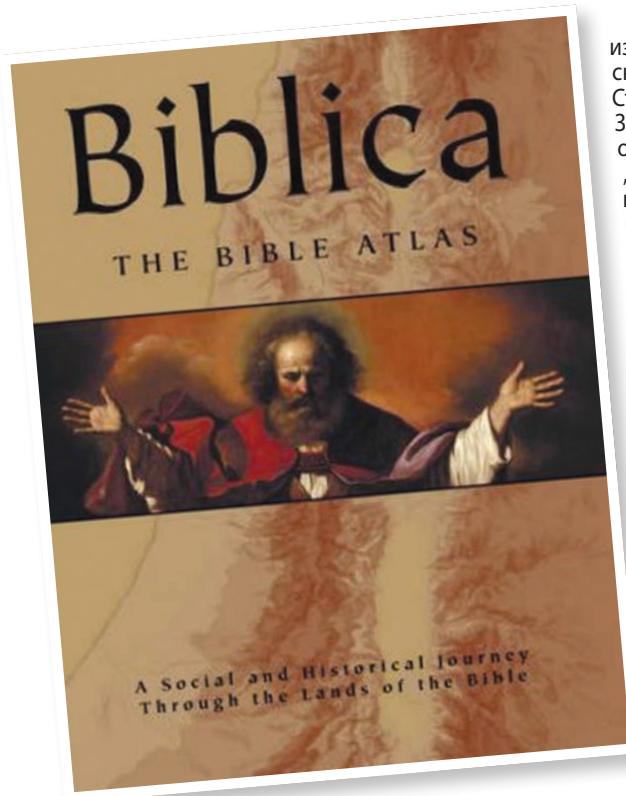
СВЕТ КЊИГЕ

19,34). Са друге стране, егзистенцијално објашњење Вечере Господње Кулман препознаје у јеванђелском извештају о знамењу у Кани (Јн 2,1–11), очишћењу Храма (Јн 2,12–22), знамењу храњења мноштва (Јн 6,1–13,26–65), опроштајним беседама (Јн 13,31–17) и пробадању копљем (Јн 19,34).

Од нарочитог значаја су два догађаја која се тичу како егзистенцијалне поруке о Крштењу, тако и егзистенцијалне поруке у погледу Вечере Господње, две свете Тајне од којих се прва врши једном за свагда док се друга константно понавља, али обе имају исти циљ: *ојрошићење преговора и вечни живот*. Тако Христов крст и Вакрсење остају центар хришћанског богослужења, а у Крштењу и Вечери Господњој Христос наставља своје деловање. На тај начин, јовановска литература (=новозаветни опус који се предањски повезује са Св. Јованом Богословом као аутором) показује да историјски Исус јесте и Христос Цркве (чиме се даје јединствен одговор на веома актуелну полемику покренуту од стране историјског критицизма који је између историјског Исуса и Христа Цркве покушао да направи радикалну разлику). У овој светlosti, према Кулмановом схватању, Христово обећање о скром другом доласку може да се схвати на три начина. Први начин је повезан са Христовим Вакрсењем којим је изнова постао присутан међу својим ученицима. Други је његов повратак на крају времена, односно есхатолошко остварење Вакрсења и његових последица. Трећи и, према Кулмановом схватању, клучни је онај начин којим се премошћава временски јаз између претходна два. То је, повратак у Духу, који је најдиректније повезан са Светим Тајнама које су, као служба, *прегокус краja*.

Садржaj ове књиге није једини квалитет којим она одише. Од нарочитог значаја је јасан стил аутора који делом чини прилагођеним широј читалачкој публици. Оно убедљиво сведочи о сазији богослужбеног сведочанства захваљујући којој је Оскар Кулман успео да надиђе окружење у којем се образовао и у којем је деловао и да из сфере протестантског богословља искорачи у правцу враћања предању древне и неподељене Цркве Христове. Овом приликом се искрено захваљујем и издавачима надајући се да ће се, њиховим трудом, ускоро пред нашом публиком појавити још једно дело овог аутора (*Христос и време*), које се сматра једним од његових главних достигнућа.

• Јован Блајовић

Библика Библијски атлас Друштвено-исто- ријско путовање кроз земље Библије

Београд, Наша Прича Плус, 2010.

Издавачка кућа „Наша Прича Плус“ недавно је објавила „Библику“, визуелно очарајући библијски атлас, богато илустровану, са преко 650 слика, цртежа, графика, фотографија и 125 оригиналних и ажурираних мапа библијских земаља у пуном колору. „Библика“ води читаоца на „чудесно путовање кроз пејзаже, културе и историју библијских земаља“. Она је дело међународног тима еминентних научника, угледних библијиста и теолога.

Текст књиге садржи Увод и осам поглавља: 1. Географија и историја библијских земаља; 2. Књига Постања и период Патријараха; 3. Судије; 4. Краљеви; 5. Пророци и праведници; 6. Освајање краљевина; 7. и 8.

Живот Исуса из Назарета; и 8. Ширење Речи. Након опсежног и лепо илустрованог главног текста налазимо Библијске референце: библијске табеле, родослове, библиографију, глосар, велики

избор библијских цитата из Старог и Новог Завета, као и обиман индекс. „Библика“ поставља библијску приповест у њеном историјском, културном, социјалном и географском контексту, служећи се најновијим археолошким проналасцима и научним истраживањима. На веома успешан начин, она успева да премести „концептуални, култу-

ролошки, хронолошки, и географски јаз између данашњег читаоца и библијског света“. Православним читаоцима ће посебно бити интересантан део посвећен животу и служби Господа Исуса Христа. Темељно излагanje Христовог живота праћено је детаљним мапама које помажу читаоцу да проникне у садржај и смисао новозаветне киригме. Највећи број Христових парабола је у вези са места на којима се у том тренутку налазио. По речима професора Бари Џ. Бејцела, једног од аутора овог дела, чини се да Христос „понекад кружи, како проповедао на одређеној локацији“. Тако Он проповеда о „хлебу живота“ у Кафернауму, где су се правили млинови. Ту су мапа Палестине у време Исуса Христа, места на којима је Јован Крститељ крштавао, Јерусалима у време Страсне Седмице, пута ка Голготи, места распећа и погреба Христовог, Христових јављања после Вакрсења и друге прецизне мапе које ће читаоцима приближити догађаје из живота Спаситеља.

Укратко, ова књига неубичајеног обима нуди читаоцима прилику да дубље проникну у библијске догађаје, сложену историју и културу библијских земаља. „Библика“ је намењена широј читалачкој публици, мада не сумњамо да ће бити корисна нашим студентима теологије и свима који би желели да се боље упознају са садржајем Речи Божије.

• Радомир Маринковић

Цариград- Ватикан

На празник Светог Андреја Прозваног, небеског заштитника Цариградске патријаршије, Фанар су посетили високи изасланици Православних Цркава јелинског света, као и бројни архонти васељенског трона. Изасланик Ватикана је био кардинал Курт Кох, који је однедавно на челу Папског савета за јединство хришћана. Од 1979. на овај празник у Цариград долазе изасланици папе, а за празник светих апостола Петра и Павла (29. јун), цариградска делегација посећује Рим.

Патријарх је, честитајући Коху на примању дужности председника Савета и на именовању за кардинала, истакао да између две Цркве постоји јединство у љубави, мада не још и јединство у вери и истини. Дијалог се води, бечко заседање заједничке комисије ове јесени показало је да има тешкоћа, али и одлучности и намера свих чланова комисије да се размотре, у свим аспектима, вера и живот Цркве у првом миленијуму, уз тежњу да се разлике превазиђу. Кардинал Кох је пред гостима прочитао писмо папе Бенедикта Шеснаестог у којем се и он залаже за даље напоре ка јединству и у „заједничком сведочењу Јеванђеља пред савременошћу“.

Света Земља

Отпочели су радови на темељној обнови древне базилике Рождества Христовог у Витлејему. У храму су постављене скеле како би се прво констатовала оштећења на своду, као и на крову који прокишњава. Примењује се најпрецизнија технологија, ласерски скенер који констатује и најмања оштећења. Мора се изградити тродимензионални пројекат. У исто време ради седам експертских екипа из Италије, Канаде и Немачке. Оне ће скенирати и све зидове, подове, стубове, мозаике, фреске, како би предложиле даље санације које за сада нису предвиђене. Уједно, и археолози имају приступ за своја истраживања. Због ових радова ходочасници имају одређених тешкоћа, стварају се редови, али нико не губи стрпљење. Цркве, које имају право богослужења, договориле су се да приступ базилици непрестано буде могућ, тако да дневно дође и до 10.000 поклоника. Кров није темељно реновиран шест стотина година. Стручњаци су изја-

вили да се он налази у „трагичном стању“. Иако у Израелу месецима није пала киша, делови крова су мокри јер задржавају стару влагу. Патријарха Теофила посетио је (израелски) војни гувернер Витлејема М. Алмоз, како би га обавестио да ће се богослужења за Божић неометано одвијати и да ће у то време радови бити прекинути. Предузеће се, како је речено, и обухватне безбедносне мере. Патријарх је том приликом изразио саучешће због великор пожара око града Хаифе, у коме је настрадало више десетина људи.

Враћена ИМОВИНА

Руски владин лист „Росијскаја газета“ објавио је 3. децембра пун текст „Закона о предаји верским организацијама имовине религиозне намене“. Председник Дмитриј Медведев га је потписао четири дана раније. Тим поводом он се сусрео са Патријархом Кирилом у једном од храмова Кремља, како би га лично обавестио о својој сагласности. Председник је истакао да се ради о „озбиљном закону“ који решава читав низ проблема. Патријарх је изразио своју захвалност, напомињући да се ради о компромису. Компромисност се огледа у томе да Цркви није враћено све, пре свега не споменици (заправо храмови) који се налазе под заштитом УНЕСКО-а. Сакрални предмети, такође и иконе које се налазе у музејским збиркама, тамо ће и остати. У случају конфликта, арбитрираће „специјална комисија“. Цркви је желела да јој се врати све што јој је некада одузето. Музеји су месецима водили кампању против повраћаја онога што је њима дато након конфискације. Двадесет година је трајала дискусија о реституцији црквене имовине. Тако да је 2004. држава је вратила Цркви неке објекте, док јој је друге дала на коришћење. Коначан списак имовине Православне Цркве, као и исламске, будистичке и јеврејске заједнице, био је састављен тек почетком ове године.

Годишњи баланс

Одељење за спољне послове Московске патријаршије задовољно је билансом свог овогодишњег рада. Оно је радило на припремама трију посета Патријарха Кирила Украјини. Посебан третман имала је посета првојераха Александријској патријаршији, средином априла.

Митрополит волоколамски Иларион (Алфејев), који руководи Одељењем, боравио је током године у многим земљама. Посебно је наглашено да је присуствовао устанчењу Патријарха српског Иринеја у Пећкој патријаршији. Посетио је Турску, Јапан, Грузију, Молдавију, три пута Украјину; у мају је посетио Италију и Ватикан, а у октобру Грчку и Свету Гору. Посебна пажња се посвећује односима са Цариградском патријаршијом, који су „на високом нивоу“, а могу се и даље унапредити. Превазиђена је, како је истакнуто, фаза супарништва и неповерења. Односи са Православним Црквама одржавају се и преко подворја. Њих у Москви тренутно има седам.

Са неправославнима су такође негују интензивни контакти. Са Римом су успостављени приснији контакти, приближава се и време када ће се патријарх сусрести са римским папом. Митрополит Иларион је у Лондону разговарао са представницима Англиканске цркве.

Патријарх Кирил ће следеће године у марта посетити Дамаск, односно Антиохијску патријаршију, а припрема се и одлазак у Јерусалим, мада термин није прецизирањан. Посета Будимпешти већ је унета у програм за 2011.

Савет за културу

У московском храму Христа Спаситеља 5. децембра одржано је конститутивно заседање Савета за културу, који је основан 5. марта од стране Светог Синода РПЦ, а његов састав је именован 26. јула. За секретара је постављен намесник Сретењског манастира, архимандрит Тихон (Шевкунов). Савет има 41 члана – познатих народних уметника, музичара, новинара, књижевника, академика, спортиста, режисера, као и седам почасних чланова. Патријарх Кирил је овом приликом изнео неколико предлога. Заложио се за производњу телевизијских емисија, пре свега за младе, у којима би се истакао значај стваралаштва. Други предлог, који је наишао на пажњу јавности, тиче се нужности оснивања посебног кабловског телевизијског канала за затворске установе. Због различних деликатака у затворима Русије налази се милион грађана. Они не треба да гледају криминалне серије, треба им презентовати другачије филмове, културни програм, проповеди, једном речју уклонити „криминалну романтику“. Следећа патријархова иницијатива се односи на последње две

КРОЗ ХРИШЋАНСКИ СВЕТ

деценије измењених околности за Цркву. У том периоду основано је 23.000 парохија. Планира се изложба о достигнућима током овог периода.

Задатак културе је да „сачува човека у систему моралних координата“. Не треба запоставити ни један вид културе, такође ни телесне, физичке. Јеретичка је мисао да тело, плот, нема одређену улогу, истакао је пројектарх.

Подршка Олимпијади

Московски патријарх Кирил радује се што ће се Зимска олимпијада одржати 2014. године у Русији, у граду Сочију и околини. То ће бити, како је истакао, прилика да Русија покаже своју „духовну снагу, културу и лице народа“. Олимпијада ће популарисати спорт, донети инвестиције, развити инфраструктуру, саградиће се хотели. Има људи у свету који јако мало знају о Русији, „осим за кавијар и воторку“, треба да сазнају да смо ми „велика земља, велики народ, са колосалном моралном традицијом и огромном духовном снагом“, истакао је пројектарх, посечујући почетком децембра Краснодар.

Сочи је на Црном мору, у Краснодарској области, има 340.000 становника. Руси чине 69 % становништва, Јермени 14%, Украјинци 6%. Некада грузијска територија, потом отоманска, од 1829. је под руском управом. Град је основан као тврђава Александрија 1838. У Сочију постоје рушевине византијског храма из 11. века. Данас у граду има тридесет православних цркава и капела, храм имају и Јермени, римокатолици, постоји и џамија, ускоро ће се градити и синагога. Град има велики број хотела и санаторијума.

Лав Николајевич Толстој

Поводом стогодишњице смрти великог руског књижевника Л. Н. Толстоја (1828–1910), председник угледног Књижевног савеза С. Степашин обратио се писмом Патријарху Кирилу са молбом за „мудро решење“ по „деликатном питању“ поништења одлучења из Цркве величана литературе. Један од аргумента је да се писац пред смрт нашао на путу за Оптину пустињу. Са благословом патријарха, одговор је написао и јавно публиковао архимандрит Тихон који је на челу

патријаршког Савета за културу. Он подсећа да је Св. Синод 20. фебруара 1901. констатовао да се Толстој својим учењем „сам одлучио од Цркве“ и да је оставио забелешку да, кад буде умро, не жели да му се служи опело. Подсећа, такође, на ставове које су према Толстоју имали светитељи Јован Кронштатски и Теофан Затворник. „Ни до, ни после његове смрти, није било никакве анатеме и проклетства писца“, како тврде недобронамерни историчари и публицисти. Православни верници поштују велики уметнички таленат писца, али не прихватају његове „антихришћанске идеје“, констатује архимандрит. Верници су му захвални на великом делима „Рат и мир“, „Ана Карењина“, „Хаџи Мурат“, „Смрт Ивана Ильича“ и бројним другим. Међутим, „Толстој се није јавно одрекао својих трагичних духовних заблуда“, тако да је његово помињање у храмовима немогуће. Верник се, пак, може „смирено молити за његову душу“.

Патријарх Кирил, док је био митрополит калињинградски, 2006. године, у телевизијској емисији „Слово пастира“ изнео је свој став: Црква прашта грехе, кад дође до искреног покајања. „Но, видимо да Господ није допустио да до тога дође у случају Толстоја, велики писац је умро без покајања“.

Посета Риму

Генерални секретар Светског савета цркава (ССЦ) Фиксе Твајт (49) по први пут од када је на функцији од јануара ове године, посетио је Ватикан. Римокатоличка црква није чланица ССЦ, али са њим сарађује. Сусрет са папом Бенедиктом Шеснаестим имао је карактер „приватне аудијенције“, означен је од Твајта као „отворен и пријатељски“. Ватикан се интересује за рад појединачних тела ССЦ, посебно оних која делују у области евангелизације и мисионарења. Пожељна је сарадња у подршци угроженим хришћанима на Блиском истоку, стање у Ираку изазва посебну забринутост. Било је речи о следећој генералној асамблеји ССЦ, која ће се одржати у Кореји 2013. године. Начелно је размотрена могућност да папа посети седиште ССЦ, у скорој будућности. ССЦ је основан 1948. године, седиште му је у Женеви, сада има 349 чланица из 110 земаља са свих континентала, са 540 милиона верника.

Стари обред

Папска стална комисија „Ecclesia Dei“ (основана 1988), у чијој је надлежности и враћање старом, три-

дентинском обреду мисе, саопштила је трогодишњи биланс. Констатовано је да за ову мису постоји „умерено интересовање“, веће код млађих него код старијих верника. У Латинској Америци, Африци и Азији је жеља присуствовања старом обреду веома скромна, нешто веће је у Европи и Америци. У „традиционалним католичким земљама“, Италији и Шпанији, као и у Немачкој, користи се мало, нешто више у Француској. Не мало бискупа и свештеника сматра да је увођење било непотребно, не запажајући да у старијем обреду има „великог богатства које не само да треба респективати, већ и поново открити“.

Како је Комисија саопштила, многе бискупије се уопште нису ни потрудиле да одговоре на њен упитник, тако је утврђивање стања остало непотпуно.

Комисија је надлежна и за преговоре са измјатичним покретом зачетим од бискупа Марсела Лефевра (1905–1991) који одбија од концила уведен нови обред. Преговори, како је сада саопштено, теку „конструктивно“, мада још не дају резултате. Ватикан захтева да се призна садашњи обред, иако и он има „неке грешке и доктриналне мањавости“.

Света Гора

Грчка влада још није уплатила овогодишњу дотацију за Атос, која износи више милиона евра. Уобичајено је да се уплата обави у мају, међутим још увек нема званичних информација да ли ће се то урадити до краја године.

Владин представник је изјавио да су уведене ригорозне мере штедње и смањивање издатака, али да држава не одустаје од својих обавеза.

На Атосу влада „велика забринутост“, или и нездадовољство, пошто је новац намењен за „покривање различитих потреба и инфраструктурне пројекте“. Постоји разумевање за то да је дотација за ову годину мања него раније, али не и за тако велико кашњење.

Гувернер Свете Горе, Аристос Касмировглу, предузима све што је у његовој моћи да се што пре измире обавезе.

Почетком децембра извршена је провала у келији „Достојно јест“ у Капали крај Кареје, у одсуству јеромонаха Диодора који се брине о њој. Однете су вредне иконе, златоткана плаштаница. Просторије су веома оштећене пошто су провалници тражили вредне предмете у зидовима и поду.

• Живица Туцић

ИЗ ЖИВОТИ ЦРКВЕ

Телеком помаже дигиталну ризницу Хиландара

Задужбина Светог манастира Хиландара и компанија Телеком Србија представиле су у Српској академији наука и уметности пројекат „Телеком Србија за дигиталну ризницу Хиландара“ који представља део настојања да се богато културно наслеђе Хиландара сачува у електронској форми и учини доступним научној и широј јавности. Свечаном чину присуствовао је, у име Патријарха српског, Његово Преосвештенство викарни Епископ хвостански Г. Атанасије. Подршка компаније Телеком Србија у виду информатичке и телекомуникационе опреме за манастир Хиландар и његову задужбину, дала је нови подстrek пројекту дигитализације хиландарског блага, започетом пре разорног пожара 2004. године. На тај начин, обезбеђени су кључни технички предуслови за формирање, складиштење и коришћење будуће дигиталне ризнице манастира Хиландара. Донирањом телекомуникационом опремом манастирском комплексу и главним објектима за руковођење обновом манастира, биће обезбеђени знатно савременији услови комуникације, што би требало да допринесе и унапређењу радова на обнови. Тиме ће се, такође, створити предуслови да се дигитализација ризнице обавља из самог манастирског комплекса, одакле би се дигитализовани материјал директно слао у Београд заштићеним интернет везама. По први пут, биће успостављена телекомуникациона веза манастира Хиландара, задужбине манастира у Београду и сервера на којима ће се чувати дигитализована ризница.

• Задужбина Светог манастира Хиландара и Телеком Србија

У Новом Саду

Епископ Иринеј примио Мирјану Прљевић

У суботу, 11. децембра текуће године, у Владичанском двору у Новом Саду, Епископ бачки Иринеј примио је госпођу Мирјану Прљевић, међународног генералног секретара асоцијације CIVIS. Тема разговора била је припрема за организацију међународног научног скупа „Непролазна вредност и трајна актуелност Миланског едикта – у сусрет великом јубилеју 2013“. Овај скуп, који ће се од 24. до 26. фебруара 2011. године одржати у Нишу, родном месту светог равноапостолног цара Константина, има за циљ да окупи истакнуте историчаре и теоретичаре, посвећене изучавању времена, личности и улоге цара Константина, као и да широј јавности приближи важност Миланског едикта, како у прошлости тако и у садашњости. Овај скуп ће бити значајан корак ка обележавању великог јубилеја – 1700 година од доношења Миланског едикта.

• Информативна служба Епархије бачке

игуманијом мати Катарином прешло је у овај до тада напуштени манастир у Кончулу и духовно га обновило. Монахиње су тада заједно са собом понеле и део моштију Св. Јакова Персијанца чије су мошти биле велика утеша народу суворечког краја, а данас су нада и узданица верницима који долазе у манастир Кончул узносе молитве пред кивотом светитеља.

У наставку беседе Владика Теодосије је говорио о мученичком подвигу Св. Јакова Персијанца који је из љубави према Христу претрпео најтеже муке. Мученички подвиг који је храбро изнео Св.

Јаков, наставили су бројни Христови мученици кроз историју Цркве, а посебно у нашем српском роду и најновијем времену. Владика је посебно поменуо свете косовске новомученике Харитона и Стефана који су пре дванаест година претрпели страдање само зато што су били православни монаси који су исповедали веру у Христа. Након Св. Литургије, Владика Теодосије пресекао је славски колач, а потом је игуманија манастира мати Минодора са сестрама за све присутне приредила трпезу љубави у манастирској трпезарији.

У Подгорици

Монографија о Патријарху Гаврилу Дожићу

Његово Високопреосвештенство Архиепископ цетињски и Митрополит црногорско-приморски Г. Амфилохије служио је Свету службу Божију у Саборном храму Васкрсења Христовог у Подгорици. Након литургије у крипти храма је представљена монографија о Патријарху српском Гаврилу Дожићу „Живимо у светињи и слободи“, аутора монаха Павла (Кондића).

ИЗ ЖИВОТА ЦРКВЕ

У току литургије Владика је у чин јерођакона рукоположио монаха Козму из манастира Ђириловца. Митрополит Амфилохије је на промоцији изнисио и неке јавности мање познате податке о Патријарху Гаврилу.

„Био сам пријатно изненађен и обрадован када сам 2003. године био у Риму и када сам посетио острво Светог Вартоломеја које се налази на Тибру. Тамо се налазе мошти Светог апостола Вартоломеја и ту је насликана једна велика икона, слика коју је радила једна Италијанка. Она је очевидно сликарство учила и у Москви и она је ту насликала мученике и велике исповједнике вјере хришћанске двадесетога вијека. Међу њима су многи и са Запада и са Истока који су пострадали у Другом свјетском рату, међу њима и Патријарх московски Тихон, али централно место на тој слици заузима Патријарх српски Гаврило Дожић са ореолом”, рекао је Митрополит Амфилохије.

„Морам признати да сам све друго очекивао, али то нијесам могао очекивати у Риму. И с правом је то урадила та Италијанка. Патријарх Гаврило није прибројан лицу Светих до сада, али он несумњиво спада у исповједнике. Он је уграђен у судбину Косова и Метохије још од кад је био ђак, са раном задобијеном од арнаутског ножа у Призрену, преко учитељевања у Дечанима и обављања дужности секретара манастира Дечана, до избора за Митрополита рашко-призренскога, потом пећког. Без његовог непосредног учешћа је незамисливо востостављање јединства Пећке Патријаршије, као и уједињење Црне Горе и Србије 1918.”, рекао је Митрополит Амфилохије.

ПАТРИЈАРХ СРПСКИ ГАВРИЛО
ЖИВИМО У СВЕТИЊИ
И СЛОБОДИ

издајани списак

Крсна слава Краљевске породице Карађорђевић

Њихова Краљевска Височанства Престолонаследник Александар II и Принцеза Катарина прославили су красну славу Краљевске породице Светог Андреја Првозваног у Краљевском Двору у Београду. У Дворској капели Светог Андреја Првозваног Светом Литургијом је началствовао Његова Светост

Патријарх српски Г. Иринеј уз саслужење Његовог Преосвештенства Епископа шумадијског Г. Јована и свештенства Српске Православне Цркве. После Литургије и ломљења славског колача, организован је свечани ручак. Поред Њихових Краљевских Височанстава Престолонаследника Александра II и Принцезе Катарине, Сер Дезмонда Де Силве и г. Остина Причарда, славском ручку су присуствовали Патријарх српски Иринеј, Епископи: шабачки Лаврентије, бачнички Игњатије, шумадијски Јован, врањски Пахомије, зворничко-тузлански Василије, хвостански Атанасије, као и представници осталих цркава и верских јазеџица у Србији.

На свечаном славском ручку који је приређен након церемоније, Његово Краљевско Височанство Престолонаследник Александар II обратио се уваженим званицама и пријатељима речима: „Времена су тешка и пуна искушења, али морамо имати вере и самопоуздања, јер смо на то обавезни и као људи, и као народ. Блаженопочивши Владика Данило Крстић говорио је да је Крсна Слава племићки грб сваке породице. Данас се клњамо том грбу и спајамо са нашим прецима, са свим људима који у срцу и уму носе Бога и његову реч.”

У поподневним и вечерњим часовима у Белом Двору приређена су два

славска пријема на којима су Њихова Краљевска Височанства угостила

представнике Владе, дипломатског кора, чланове Крунског већа, Крунског савета и Крунског кабинета, као и велики број угледних гостију из

културног, политичког, пословног, академског и јавног живота Србије.

Поред Митрополита Амфилохија о књизи су још говорили академик Зоран Лакић, протојереј мр Велибор Џомић и аутор.

● Извор: Мишрополија црногорско-приморска

У Милешеви

Звено од осам векова

Звено од осам тона, посвећено 800-годишњици манастира Милешеве, биће изливено до маја идуће године у руској ливници у Јарослављу. Ово је договорено приликом посете руског амбасадора Александра Конузина у Србији и власника фабрике звона Николаја Шувалова и разговора са Владиком миљевским Филаретом у немањићкој заду-

жбини. Овај посао вредан је 200.000 евра и у Миљевској епархији се надају да ће наћи донаторе. Обиљазећи задужбину краља Владислава и гробно место Светог Саве, руски амбасадор је изразио задовољство што се у манастирској ризници налази велики број драгоцености, поклона из Русије.

У Илијашу

Оскрнављен храм

Непознати починиоци провалили су у ноћи између 11. и 12. децембра у храм Светог пророка Илије у Илијашу и том приликом оскрнавили храм и црквене сасуде. Парох илијашки Предраг Масал рекао је да је

провала извршена кроз западни улаз у храм, проликом чега су оштећене решетке и дрвена врата. Храм Светог пророка Илије у Илијашу није био мета вандала у последњих шест година, али јесте црквена сала која је обијена прије двије године, а били су и скинuti бакрени олуци.

У Београду

Представљена збирка песама

У сали Министарства дијаспоре представљена је збирка песама „Старац са очима дјечака“ аутора Марка Данојловића, младог песника, теолога и уредника Информативне службе Епархије зворничко-тузланске. Поетско вече почело је благословом и надахнутом беседом Епископа хвостанског Атанасија, после чега је уследио програм у коме су учествовали академик Матија Бећковић; Предраг Тојић, државни секретар Министарства дијаспоре; Андреј Шепетковски, глумац; Светлана Миладиновић, докторант ФДУ; певачка група „Вероника“; као и аутор.

У Београду

Звонце за Краљево

Дечији часопис *Свештосавско звонце* је акцију под називом „Звонце за Краљево“ започело приредбом ученика специјалних основних школа „Миодраг Матић“, „Др Драган Херцог“ и „Душан Дугалић“. Деца која наставу похађају у школама при клиникама и специјалним болница-ма за церебралну парализу, они који знају шта је права мука, први су се одазвали позиву Звонца да помогну вршићима у Краљеву, и на делу покажу своју хришћанску љубав. Сала парохијског дома Вазнесенске цркве била је мала да прими све који су својим присуством и сконним прилогом желели да помогну акцију деце оболеле од церебралне парализе и *Свештосавској звонцу*. У име Патријарха српског Иринеја, присутним се обратио Епископ хвостански Атанасије, председник Катихетског одбора Архиепископије београдско-карловачке. Епископ Атанасије је преneo поздраве и благослов ъєгове Светости и захвалио се ћајима учесницима програма на њиховој великој љубави коју показују према својим ближњима када су у невољи. Програм је водио глумац Марко Живић. Старо здање парохијског дома не памти такво вече. Атмосфера у сали била је дирљива и узвишенна, испу-

њена неизмерном љубављу учесника и свих присутних. На доброврној приредби је прикупљено 31.000. динара, а новац је уплаћен на жиро рачун основне школе у селу Мрсаћ код Краљева.

У Австралији

Слава парохије

Епископ аустралијско-новозеландски Иринеј посетио је градић Јанг који се налази недалеко од престоног града Аустралије - Канбере, а поводом прославе Храмовне славе, Ваведења Пресвете Богородице. Ова заједница, будући да је још увек млада и у оснивању те нема свој храм, за ову прилику изнајмила је једну салу од баптистичке хришћанске заједнице. Овом свечаном догађају, поред локалне заједнице и верника, присуствовали су и бројни гости из околине Сиднеја. Јанг је иначе прави национални центар „европског“ воћарства у Аустралији. На празник Ваведења у месту је отворен „Фестивал трешања“ тако да је Преосвећени Владика са саслушатељима обавио и обред освећења воћа.

На Врачару

Посета дому

Чланови Милосрдне секције Верског доброврног старатељства Архиепископије београдско-карловачке, посетили су Дом за незбринуту децу „Драгутин Филиповић-Јуса“ који обавља своју племенину делатност у оквиру Центра за заштиту одојчади, деце и омладине Београда. Малишани су их, као и увек, дочекали раширених руку и уз пригодан програм. У Дому је тренутно двадесет троје деца узраста од три до десет година. Особље ревносно брине о деци која овде бораве услед немогућности да буду у природној породици и радо прима посете Милосрдне секције, које деци причињавају радост.

• Миролава Полић, Милосрдна секција ВДС-а

У Врању

Светосавска учионица

Одржан је први састанак у оквиру пројекта „Светосавска учионица“ који организује Добротворни фонд Српске Православне Цркве „Човекољубље“ Православне епархије врањске. Састанку је присуствовало свих 14 ангажованих наставника из врањских основних школа и вероучитељи, преко којих ће се деца упознавати са пројектом. Пројекат ће

трајати до краја школске године, до јуна 2011. године. Иначе, Добротворни фонд „Човекољубље“ организује „Светосавску учионицу“ осим у Врању, и у Новом Саду, Београду, Нишу и Бања Луци.

У Цетини

Обнова храма Светога Спаса

По благослову Епископа далматинског Фотија почела је обнова храма Светога Спаса у Цетини. Храм је оштећен током ратних збивања и потребна му је потпуна санација. Тренутно је у току обнова кровне конструкције и санација унутрашњости самог храма. Ово изискује много средстава, па молимо све људе који желе и имају могућности помоћи да се обрате надлежном парохијејереју Борису Медаку на тел.098/914-91-15 или на e-mail: Parohija Vrlika, а добровољне прилоге могу уплатити на следећи рачун: ЕРСТЕ БАНК: 2402006-1100461518

• Извор: Епархија далматинска

У Дрнишу

Проваљени храмови

Дана 30.11.2010. године, парох дрнишки протојереј-ставрофор Здравко Тепић затекао је проваљен и опљакан храм Светог великомученика Георгија у Велушићу, те храм Свете великомученице Недеље у Развођу. Из поменутих храмова су украдене свијеће и два велика месингана свијећињака. Ово је још један у низу вандалских напада и провала у српске православне храмове у Епархији далматинској који нам свједочи да, у случају проналаска, почињици не бивају адекватно кажњени те се тиме даје могућност вандалима за понављање истих недјела.

• Извор: Епархија далматинска

На Војној академији

Годишњи програм сарадње

У просторијама Војне академије потписан је Годишњи програм сарадње Војне академије са Одбором за верску наставу Архиепископије београдско-карловачке Српске Православне Цркве за школску 2010/2011. годину. Тиме је настављена сарадња ових двеју институција, која се спроводи у складу са Споразумом о сарадњи. Годишњи програм сарадње потписали су начелник Војне академије бригадни

ИЗ ЖИВОТА ЦРКВЕ

генерал Младен Вуруна и председник Одбора за верску наставу Архиепископије београдско-карловачке СПЦ Његово Преосвештенство викарни Епископ хвостански Атанасије. Годишњим програмом сарадње за 2010/2011. годину предвиђена је организација пет предавања, поклоничка путовања на Свету гору и обилазак православних светиња широм Србије. Програм, такође, предвиђа сарадњу у организацији прослава празника поводом школске славе Војне гимназије, славе града Београда и реализацију предавања на Војној академији и Православном богословском факултету, која би реализовали професори двеју институција.

У манастиру Пакра

Прослава манастирске славе

Осванио је 4. децембра 2010. године прохладан дан. Путујући до манастира видјели смо залеђене баре, но унаточ зими наша срца гријала је топлина празника и у срцима пламтио је огањ топлине и љубави према светињи у коју идемо. Манастир Ваведења Пресвете Богородице, у брдско-планинском крају Западне Славоније, настао је у шеснаестом вијеку и значајно је мјесто молитве и благодати Господње.

Манастир Пакра у два посљедња рата претрпио је тешка оштећења. Манастирски конаци су спаљени, а и сама црква је девастирана, али трудом и залагањем Преосвештењеног Епископа Саве, обновљен је манастирски конак и створени су услови за живот. Данас у манастиру Пакра борави архимандрит Мирон (Косаћ) који је дошао из мученичке Епархије рашко-призренске. У овој светињи подвизавао се и Св. Свештено-мученик Висарион Сарај (прославља се 3. новембра), који је

тамо боравио у 18. вијеку. Овај дивни светитељ и проповједник вјере хришћанске родио се 1714. године у околини Сарајева. Након обиласка Свете Земље и Свете Горе дошао је у манастир Пакра где се подвизавао седам година. Проповједао је против уније и то га је одвело у тамницу у Куфштајн у Аустрији, где је и пострадао за вјеру православну. Свети Архијерејски Сабор СПЦ канонизовао је Св. Висариона 14. јуна 1962. године.

Свету архијерејску Литургију служио је Преосвештени Епископ Сава уз саслужење свог свештенства Епархије славонске и уз присуство двадесетак вјерника. У току Литургије Епископ Сава рукопроизвео је протосинђела Мирона у чин архимандрита, те га поставио за духовника свештенства Епархије славонске. Предајући оцу Мирону жезал, Епископ Сава упутио му је појку говорећи о дужностима и обавезама која сљедију игумана манастира, указујући му на тешкоће монашког живота, нарочито у Епархији славонској, али прије свега указујући му на Господа Исуса Христа, на Јеванђеље Његово, а нарочито на кратост и трпљење Његово. Послије прочитаног Јеванђеља вјерницима се обратио ђакон Драган Гађеша говорећи о празнику, упућујући вјерне на значај Пресвете Богородице, нарочито наглашавајући њену љубав и спремност на жртву ради Господа. Послије заамвоне молитве пресјечен је славски колач у славу Пресвете Богородице. Након Литургије, Епископ Сава је са свештенством и вјерницима прешао у манастирски конак и освештао капелу посвећену Св. Висариону Сарају, те је потом пресјечен славски колач у Његову славу.

Овакав догађај за мученичку и богоспасавану Епархију славонску има велико значење, јер представља рађање новог времена са новим служитељима Господњим.

•јереј Ђорђе Теодоровић

У Требињу

Промоција

КЊИГЕ

Књига „Чувари Космета”, аутора Мире Лолић - Мочевић, промовисана је у Епархијском дому у Требињу. У представљању овог дјела учествовали су умировљени Епископ захумско-херцеговачки Атанасије, свештеник Дражен Тупањанин и аутор. На промоцији су емитови инсертси са ДВД-ија, на коме су сабране документарне емисије настале током трогодишњег боравка Мире Лолић - Мочевић на Космету. Великом броју присутних потом се обратио Влади-

ка Атанасије који је надахнуто и с љубављу говорио о Косову и Метохији, о свим мукама и патњама кроз које српски народ тамо пролази, али и о нади и чврстој вјери у боље и праведније сутра. На крају се присутним обратила и ауторка, кратко их упознавши са начином како је књига настала, посебно нагласивши како јебитно да сви ми, свако на свој начин, допринесемо да се истини о Космету чује и сачува.

У Врању

Гости из Солуна

Епархија врањска већ 10 година традиционално, поводом Божићних празника у сарадњи са Друштвом Фως Χριστού - „Светлост Христова“ из Солуна, дели помоћ поводом Божићних празника удружењима особа са посебним потребама из Врања, коју организује Добротворни фонд „Човекољубље“ СПЦ, Одбор Епархије врањске у Врању. Епископ врањски Паҳомије и чланови Друштва Фως Χριστού - „Светлост Христова“ посетили су полазнике верске наставе при Саборном храму Свете Тројице у Врању, а након тога су обишли и просторије Удружења особа са посебним потребама и поделили поклоне. У повратку до Саборног храма, посетили су Славноправославни центар „Преподобни Јустин Ћелијски и врањски“, а након тога је за све госте из Грчке приређена трпеза љубави у сали Црквене општине Врање.

У Крагујевцу

Књиге Дарка Танасковића

Сала епархијског центра у порти Саборне цркве у Крагујевцу била је мала да прими све заинтересоване који су у уторак 7. децембра дошли на представљање књига професора др Дарка Танкосића истакнутог универзитетског професора из Београда који се већ више годинама бави оријенталном филологијом и исламском цивилизацијом. О његовим књигама говорили су:protoјереј-стварофор доцент др Зоран Крстић, protoјереј-стварофор професор др Радован Биговић, професор др Ненад Ђорђевић и Слободан Гавриловић директор ЈП Службени Гласник. На питање зашто баш представљање књига о Исламу у порти Саборне цркве, професор Зоран Крстић naveо је два значајна разлога: први личне природе, јер је аутор ових књига сам професор Дарко Танасковић, други објективни потреба да се упознамо са исламском цивилизацијом на коју нам нај-

боље одговарају наслови професорских књига *Ислам и ми и Неосмананизам Јоврашак Турске на Балкан.* Професор др Ненад Ђорђевић представио је књигу *Ислам и ми* нагласивши да она представља свеобухватну анализу места и положаја исламске религије на овим просторима и указује на све проблеме и противречности које су се испољиле у задњих пар стотина година, а посебно са освртом на савремени тренутак. О књизи *Неосманизам Јоврашак Турске на Балкан* говорио је протојереј-ставрофор Радован Биговић који је похвалио оштроумно запажање професора Танкосића, да неосманизам није сам по себи ни добар ни лош када говоримо или пишемо о њему он нам саветује да избегавамо позитивне или негативне судове, а поготово предрасуде".

Слободан Гавриловић директор ЈП Службени гласник говорио је о књигама које је професор Танкосић објавио заједно са Милошем Јефтићем, а које говоре о амбасадорским данима професора Танкосића. Ове књиге допуњују наш увид у дела професора Танкосића. На крају је сам аутор говорио о разлогима да се бави изучавањем Ислама и темама везаним за исламску цивилизацију, а затим је одговарао на питања присуних.

У Јужној Африци

Устоличење Архиепископа Јоханесбурга и Преторије Дамаскина (Папандреуа)

Одлуком Светог Архијерјског Сабора Александријске Патријаршије, на заседању од 7. октобра ове године одржаном у Александрији, а због потреба Свете Православне Цркве на афричком континенту, изабрана су три нова Епископа: архимандрит Никифор (Централна Африка), архимандрит Јоанис (Мозамбик) и архимандрит Генадије (Боцвана). Основане су и три нове Епархије: Боцвана, Сиера Леоне и Бразавил и Габон. Такође су због потреба Свете Цркве извршена три премештаја, тако да овом Одлуком досадашњи Митрополит Јоханесбурга и Преторије Серафим прелази на Митрополију Зимбабвеа, досадашњи Митрополит Зимбабвеа Георгије прелази на Митрополију Гане, а досадашњи Митрополит Гане

Дамаскин прелази на Митрополију Јоханесбурга и Преторије.

Свечано устоличење новоизабраног Архиепископа Дамаскина (Папандреуа) извршено је у Јоханесбургу у храму Светих Равноапостолних Константина и Јелене у недељу, 12. децембра 2010. године. Устоличење је извршио Његово Блаженство Патријарх Александријски Теодор Други, заједно са митрополитима Александријске Патријаршије: Митрополитом Нигерије

Александром, Митрополитом Кејптауна Сергијем, Митрополитом Замбије Јоакимом, Митрополитом Камеруна Григоријем, Митрополитом Мозамбика Јоанисом и викарним Епископом Александрије Гаврилом.

Присутни су били и свештенци локалне Митрополије, представници Православних Патријаршија: Московске, Румунске, Бугарске и Српске, представници јужноафричких власти, амбасадори православних земаља акредитовани у Јужној Африци и мноштво православних верника Митрополије Јоханесбурга и Преторије. Патријарх Теодор је овом приликом поставио досадашњег пароха у Јоханесбургу оца Атинодороса Папаеврипиадеса за сталног представника Александријске Патријаршије на Кипру.

После молитве и устоличења, у срдачним и братским разговорима које је водио архимандрит Пантелејмон, представник Српске Патријаршије у Африци, митрополити су истакли нарочиту љубав коју гаје према Светој Српској Цркви и страдалном српском православном народу нарочито на Косову и Метохији. Свако од њих је посебно наглашавао близске духовне везе

које имају са појединим српским епископима и свештенослужитељима са којима су се упознали током своје свештеничке и архијерејске службе и са којима су се дружили на теолошким универзитетима у Грчкој и другим земљама. Неки од њих су раније имали прилику да посете Србију и овом приликом су поново истицали своју задивљеност прелепом српском земљом и још више многоbroјним светињама које красе Србију.

Викарни Епископ Александрије Гаврило, који се налази на челу канцеларије Патријарха Александријског, истакавши близост Александријске и Српске Патријаршије, позвао је архимандрита Пантелејмона да посети Александрију и изразио жељу и наду да ће ускоро доћи до посете Његове Светости Патријарху српског Иринеја Александрији и Његовом Блаженству Патријарху Александријском Теодору Другом.

• Чланови Црквеног Одбора из Јоханесбурга

У Хрватској

Потпредседник у посети

Епископију горњокарловачку и Епископа Герасима, посетио је 29. новембра 2010. године потпредседник владе Републике Хрватске Слободан Узелац. На састанку одржаном у манастиру Пресвете Богородице Тројеручице у Доњем Будаћком било је речи о досадашњој сарадњи Епархије горњокарловачке са Владом Републике Хрватске. Разговарано је и о разним пројектима битним за православну Цркву, о поврату црквене имовине и разним другим питањима.

УКРШТЕНИЦА

Манастир Светог Синаита

Ова светиња се налази на десној обали Јужне Мораве, код Ђуниса, практично на тромеђи општина Крушевач, Ражањ и Алексинац. Манастир је посвећен једном празнику Пресвете Богородице, а назван по светом монаху-синаниту који се у њему подвизавао, и чије мошти и данас почивају овде.

Најстарије сведочанство да је на овом месту била светиња, налази се у хрисовуљи цара Василија, издатој Охридској архиепископији 1020. године. По предању, манастир је обновио слуга светог косовског Великомученика кнеза Лазара, случајно наишавши на гроб светог подвижника. У народу постоји предање да је реч о управитељу кнегеве ергеле који је „боловао од ноге”, па био удостојен исцељења зато што се с вером поклонио зидинама напуштеног манастира. Међу многим знаним и незнаним невољницима који су, од настанка манастира до наших дана, овде доживљавали чудесна исцељења, налази се и Ђорђе Пиле који је 1795. године, у знак захвалности, предузео велику обнову манастира.

Још у турско доба, па све до 1918. године, у манастиру је била школа и интернат за сиромашну децу. Овде је сахрањено срце руског племића Николаја Николајевича Рајевског, који је послужио као надахнуће за лик Вроњског у Толстојевом роману „Ана Карењина“.

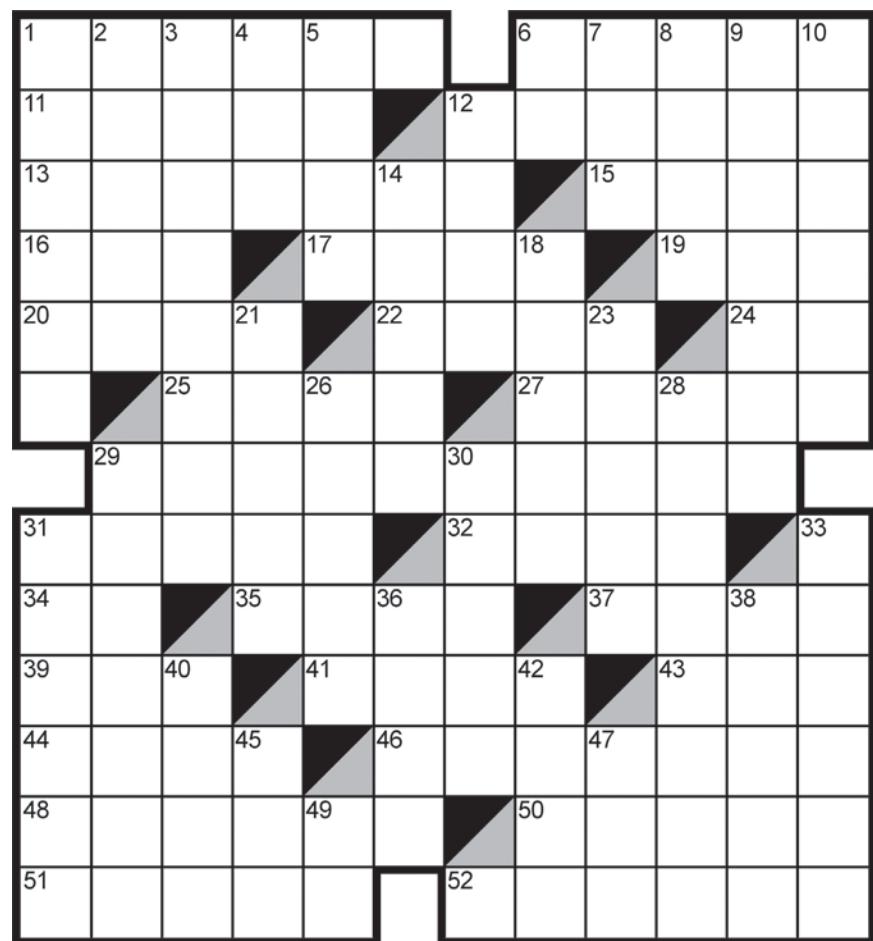
У укрштеници, под 29. водоравно, добићете име Богородичног празника коме је овај манастир посвећен; под 46.

водоравно је име Божјег архангела (везано за овај празник), а под 6. водоравно име поменутог светог испосника по коме је манастир назван („Свети...“).

ВОДОРАВНО: 1. Умањени модел објекта, 6. Видите текст, 11. Корална острава, 12. Људство брода или авиона, 13. Запаљење носа (мед.), 15. Најстарији син Нојевог сина Сима (Пост. 10,22), 16. Чин, дело, 17. Област у древној Месопотамији, 19. Назив, 20. Име писца Твена, 22. Мојсијев брат (Изл. 4,14), 24. Хемијски знак иридијума, 25. Одводник воде са крова, 27. Друштвена категорија у Индији, 29. Видите текст, 31. Стил у пливању, 32. Општинско подручје, 34. Ауто-ознака за Лесковац, 35. Предграђе Париза, 37. Деда од миља, 39. Енигматски савез Србије (скр.), 41. Периоди од 24 сата, 43. Део ципеле, 44. Мањи испоснички манастир, 46. Видите текст, 48. Двориште (тур.), 50. Гиздавац, 51. Народна женска блуза, 52. Молитва за покојника (мн.).

УСПРАВНО: 1. Женска повезача, шамија, 2. Грчко полуострво, 3. Провера, 4. Елијас од миља, 5. Грчко слово, 6. Резервни официр (скр.), 7. Инсект сличан пчели, зоља (мн.), 8. Држава у Африци (гл. град Бамако), 9. Људи као Адамови потомци, 10. Хтење, наум, 12. Настојник над ловачким писма, 14. Било како, 18. Присталица докетизма (јеретичког учења по коме је Христово тело било само привидно), 21. Председник Чешке, Вацлав, 23. Јаја испод квочеке, 26. Реноме, 28. Мале стреле, 29. Врста воћа (мн.), 30. Црноморски лучки град у Бугарској, 31. Каменорезац, 33. Дашице за бележење дуговања, 36. Справа за мерење тежине, 38. Јединица за мерење количине електричнитета, 40. Пређа од свилене нити, 42. Јунак из дела Стевана Сремца (слава!), 45. Лака, прозирна тканина, 47. Главни град Италије, 49. Лична заменица. *д. Николић*

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА - ВОДОРАВНО: џврдош, аверс, равел, радник, јасићи, саћи, бол, оаза, кар, анис, шестш, ъю, ч, штап, штомас, сијанодавац, бреза, олај, џ, ле, акуј, роса, оде, осим, лаж, кира, ћрбениће, енима, рукав, ранац, лађари.

† Протојереј-ставрофор Милорад Петровић (1939–2010)

Прота Милорад, у народу познат и као прота Мића, премињу је после краће болести 5. новембра у Београду.

Рођен је 16. септембра 1939. у селу Трњаци код Брчког, од оца Божидара и мајке Роце. Основну школу завршио је у Брезовом Пољу, а петоразредну Призренску богословију 1959. године. По одслуђењу војног рока, оженио се Милком, рођ. Ристић, која му је родила једну кћер и два сина, протојереја Александра и јереја Јована.

Прота Милорад је започео своју пастирску службу у Грачаници (Босна). По потреби службе, а сигурно и због његовог ревносног служења, како би и у другим парохијама дошла до изражaja његова грађевинска делатност, прелази у Загоне, па у Угљевик, затим Власеница – Хан Пијесак (од 1972), и најзад у Козлук (од 1981). У Козлуку је остао до својег пензионисања као пароха 2006. године. Благовољењем Епископа зворничко-тузланског Василија, о. Милорад је још три године обделавао Виноград Господњи.

Како вољен парох, остварио је многе подухвате или замисли његове претпостављене архијерејске власти. Тако је подигао три цркве из темеља: у Скочићу, Св. Пантелејмона у Хан Пијеску и нову цркву (поред старе) Светих Петра и Павла у Козлуку. Цркве у Хан Пијеску и у Козлуку заиста су велелепна здања, а тим пре треба споменути противу ревност кад се има на уму да је цркву на планини Романији подигао са својим парохијанима у комунистичко време! Освећењу је присуствовало десетак хиљада људи; преко 80 аутобуса је било верног народа са свих страна бивше Југославије. Жарко је желео да ондашњи патријарх Герман дође и лично освети ту цркву, па је спремао величанствен дочек с коњаницима чувене ергеле Борике који би изашли војно сретеније далеко испред овога места, али су ондашње власти све то омеле. Но – црква је пропојала и поји, на духовну ползу нашег тамошњег народа.

Црква Св. Петра и Павла у Козлуку морала се из темеља подићи пошто је стара црква била орунула и небезбедна за одржавање богослужења. И ето, две цркве данас надвисују кровове ове дивне вароши. Прота Милорад је хтео да његова купола надвисује све друге кровове, па је два пута дизао звоник!

Црквене власти су вредновале овакав прилежак рад свога пароха оним чиме се могло: у звање протојереја га је произвео блаженопоч. епископ Лонгин, такорећи уставши са самртног одра, а на предлог епископа Василија, одликовао га је Свети Арх. Синод правом ношења напрсног крста, с чиме се покојник у свакој прилици дично. Свети Арх. Синод га је одликовао и орденом Светог Саве, опет на предлог ревносног архијереја Василија, коме је грађевинска делатност у Епархији једно од поља пожртвованог и скоро непревазиђеног делања, а о чему ће у своје време црквенонародна историја посебно писати.

Проту Милорада познајем још из Призренске богословије. Морам истаћи да је ретко који свештеник горео за Српство и

Цркву као прата. Био је то прави народни трибун, човек од поверења, радост својих парохијана и свих који би долазили у додир с њим. Подсећао ме је на оне народне трибуне каквих је у српском народу било по Далмацији, Херцеговини... То су били људи којима би се људи обраћали у свакој тежој животној ситуацији, малте не, да ли треба ићи у рат или не! Ретко се рађају такви прегаоци на Њиви Господњој! Оптимизам му је потицашао из његовог живљења Православљем, дисањем Српством, надахњавањем отацом вером, народном историјом, познавањем народног живота и свештју о значају вере у човековом узрасташтву. Скоро да је веровао да молитва може помоћи оног тренутка кад је он произноси пред Престолом!

Заупокојену Литургију у цркви Св. Пантелејмона на гробљу на Орловачи, 9. новембра, служили су Епископ зворничко-тузлански Василије и Епископ хвостански Атанасије, уз учешће и у присуству стотину свештеника, с обе стране реке Дрине, посебно из семберијског и мајевичког краја, међу којима архијерар Лазар из ман. Тавне, јеромонах Петар из Хиландара... Чинодејствовали су и београдски архијерејски намесници.

С почившим протом Милорадом оправдио се епископ Василије вредновавши посебно његове свештеничке заслуге и врлине, као и прегнუћа противнице поч. Милке, а породици је упутио речи духовне утехе.

• Прошођакон Радомир Ракић

† Протојереј Драгослав Живковић (1951–2010)

На дан Светог Григорија Чудотворца, 30/17. новембра 2010. године, упољојио се у Господу протојереј Драгослав Живковић, парох у Кушиљеву код Свилајнца.

Отац Драгослав је рођен 21. марта 1951. године у Новом Селу код Велике Плане. По завршетку основне школе уписао се у Богословију Светог Саве у Београду.

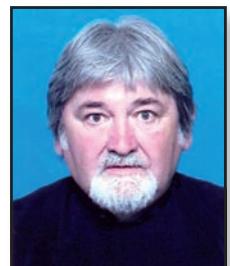
По завршетку богословије оженио се Љубинком из Кушиљева, где је по рукоположењу био парох од 1974–2010. године. Са својом супругом и верном сапутницом пропиницом Љубинком изродио је две ћерке од којих је добио две унуке.

Иако је био болестан, храбро је радио на уређењу своје цркве и парохије.

Опело у парохијској цркви у Кушиљеву служио је Епископ браничевски Игњатије уз саслужење тридесетак свештеника и ђакона.

Бог душу да прости проти Драгославу и вечан му помен.

• Протојереј-ставрофор mr Милован Блажић

ЕЛЕКТРИФИКАЦИЈА ЗВОНА

електромоторни и
електромагнетни погон
програмирано и
даљинско укључивање

ЦРКВЕНИ САТОВИ
„GPS“ - сателитска синхронизација

063/ 315 841

MJ 011/ 30 76 245; 30 76 246
ИНЖЕЊЕРИНГ
Земун, И. Цанкара 9/29 www.mj.rs

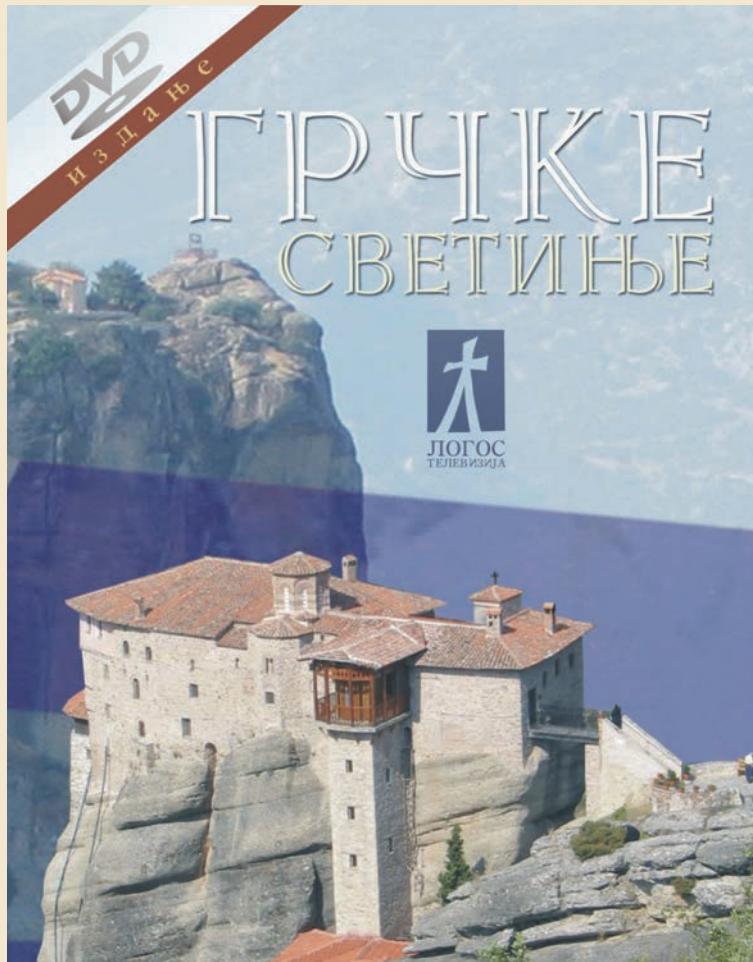
Нова Škoda Yeti СПРЕМНИ ЗА ПУСТОЛОВИНУ?

већ од
14.100 €

Аутокомерц В.С. Бања Лука

Овлаштени Шкода трговац
Булевар Српске војске 13, 78000 Бања Лука; Тел. +387 51/310 130; www.autokomercvs.com

www.logostv.org.rs

ТЕЛЕВИЗИЈА ЛОГОС
ПРАВОСЛАВНЕ ЕПАРХИЈЕ ЖИЧКЕ

Тел/Факс: (037) 717 370
моб: (062) 80 55 636

www.atvbl.com

ДОБРОЧИНСТВО
 Београд, Добрињска 2
 тел/факс: 011/2687-416, 2686-445
dobrocinstvo@gmail.com
www.dobrocinstvo.spc.rs

**ВАСКРС
У СВЕТОЈ ЗЕМЉИ**
 13 - 28. април 2011. год.
АГЕНЦИЈА СРПСКЕ ЦРКВЕ

СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА

ЕПАРХИЈА НИШКА

ПРОИЗВОДНИ ПРОГРАМ И ПРОЈЕКТИ

Производни Програм и Пројекти Епархије нишке има највећу понуду свих црквених артикала у Србији. Постоји и делује као црквена јединица више од десетине. Има капацитете који у потпуности могу да опреме храм и свештенство а због свог великог асортимана у могућностима смо да испунимо све захтеве! ППИП Епархије нишке је једина производна и дистрибутивна институција Српске Православне Цркве која нуди преко 5000 црквених производа.

ЕПАРХИЈА НИШКА,
ЕПИСКОПСКА 3,
18000 НИШ, Србија

Тел: +381 64 800 4334
+381 64 800 4333
+381 64 800 4345

Манастир Св. Роман,
37202 Ђунис, Србија
Тел: +381 37 867 211

www.spc-ppip.org
eparhijaniska@spc-ppip.org

Највећи избор свих црквених утвари у Србији

